

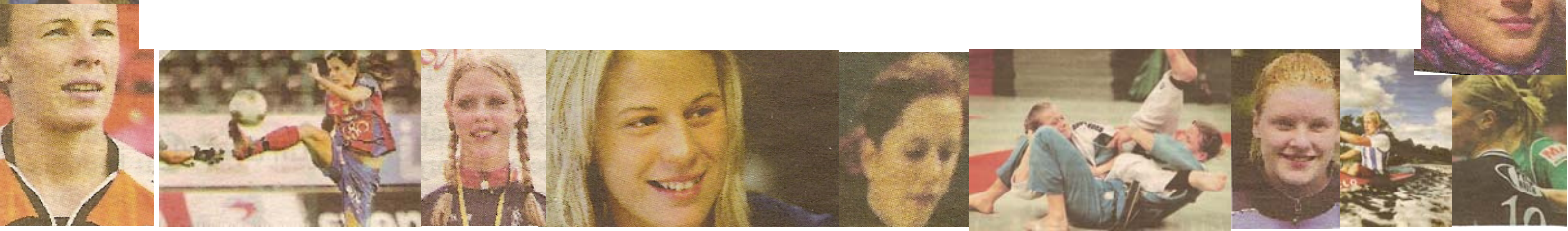
Örebro universitet
Humanistiska institutionen

Mediernas roll i idrottens jämställdhetsprocess

En kartläggning av den lokala mediasportens
bevakning av idrottskvinnor i Örebro län

D-uppsats VT 2006
Medie- och kommunikationsvetenskap
Handledare: Göran Eriksson
Författare: Judit Bérczes

Abstract

Örebro University
Department of Humanities
Media & Communications Science
D-essay, fall 2005

Title: Mediernas roll i idrottens jämställdhetsprocess

Author: Judit Bérczes

Supervisor: Göran Eriksson

- **Purpose:** The purpose of this study is to demonstrate the mass media sports reporting of female athletes in Örebro county's three biggest daily newspapers, Nerikes Allehanda, Bergslagsposten and Karlskoga Tidning. The study concerns the distribution in terms of sex and the image that is supplied of female athletes in the local mass media sports. On the basis of this aim conclusions are made concerning the local mass media's role in effecting sporting women's sporting conditions and in the gender equality of the Swedish sports society.
- **Previous Research:** According to previous research concerning mass media reporting of female athletes the results show that women are and have always been marginalized and trivialized in the all-day mass media reporting. Women are often sexualized and the mass media focus less on their performances than on men's. In that way the mass media contribute to maintaining ideological relations between women and men, where men are the norm and women are deviant.
- **Theory:** The starting point of the theoretical framework of this paper is Faircloughs three-dimensional model of the critical discourse analysis. The sociological practice is constituted of theories about sports, gender and sex, gender stereotypes, feminism and the media sports. The discursive practices are encompassed by the consumers and producers of the media sports, whilst the textual practice involves theories about ideology, media discourse and genre.
- **Method:** In this study two different methodological procedures are applied, a quantitative content analysis and a qualitative critical discourse analysis. The former aims to respond to the question about the distribution in terms of sex, and the latter aims to review the use of language applied on describing sportswomen and sportsmen in the local media sports. The method also aims to find out whether there are any differences in the reporting and what these differences can mean in terms of the social practice that they represent.
- **Results:** The study concerning the distribution in terms of sex shows that sportswomen receive around 13 per cents of the coverage whilst sportsmen get 76 per cent. Female athletes are thus marginalized in the local media sports. By applying the critical discourse analysis the language use shows that the local media sports contribute to reproducing unequal relations between female and male athletes by focusing on female athletes in stereotypical female roles. The local media sports even contribute to the reproduction of the hierarchical gender relations in sports, which in turn contributes to the fact that female athletes have worse conditions to practice competitive sports than men.
- **Discussion:** In the discussion's chapter the textual analysis is set in the frame of Faircloughs three-dimensional model. The role of the local media sports in sports to become a gender equal activity in Sweden is discussed. Their identity-making role is discussed here, as well as their ability to build the public interest for local sports events.
- **Keywords:** *critical discourse analysis, daily newspaper, Fairclough, female athletes, gender, identity, ideology, local media sports, mass media, power relations, sports production, sports public*

Tack för Er hjälp!

Uppsatsen hade inte sett ut som den gör idag utan någon av nedanstående personers bidrag till arbetet. Ni var alla med och formade den! Jag har fått de bästa tänkbara förutsättningarna att genomföra arbetet vilket jag är väldigt tacksam för!

Dagstidningarna

Jag vill rikta ett tack till alla tre dagstidningars kontaktpersoner för Er positiva inställning till arbetet och för hjälpen med pappersupplagor!

- *Jan Bergstam*: Karlskoga Tidning
- *Mattias Frödén*: Bergslagsposten
- *Ulrika Granberg*: Nerikes Allehanda

Elitidrottscentrum Svealand, Länsstyrelsen och Örebro Volley

- *Sandra Mattsson*: tack för idén och påbörjandet av projektet samt fullbordandet i form av presentationer. Tack även för korrekturläsning och ”handledning” i bussen på väg till seriematchen mot Engelholm.
- *Ingela Pihl*: tack för att Du alltid ställde upp när jag behövde bolla idéer eller var i behov av ytterligare utskrifter. Tack även för en lyckad dag vid Grythyttans Gästgiveri där jag presenterade min D-uppsats inför Örebro Läns Kvinnolobby.
- *Kerstin Lilje, Torbjörn Messing och Stefan Triumph*: tack för den fina mottagningen på Länsstyrelsen samt för all hjälp med utskrifter!
- *Örebro Läns Kvinnolobby*: tack för att Ni var en uppmärksam publik och skapade givande diskussioner kring ämnet!
- *Sofie Lundberg*: tack Sofie för den fina framsidan Du utformade trots att vi var övertrötta efter bussincidenten på väg hem från Tierpsmatchen!
- *Jonas Håård och Hanna-Fia Lundmark*: tack för att Ni deltog på D-uppsatsens presentation i Grythyttan och för det mentala stödet Ni gav mig där!

Örebro universitet

- *Maria Ljunggren*: tack för hjälpen med programmet SPSS och för att Du alltid tog Dig tid att besvara mina frågor!
- Före detta (och framtida?!) MKV-arna *Hanna Borglund* (medförfattare på B och C), *Cathrine Karlsson* och *Anna Lundström*: tack för hjälpen med språk och formatering!
- *Tomas Nydén*: tack för nyttiga litteraturtips och insyn i statistiken som Du har fört om könsfördelningen i varje upplaga av NA sedan flera år tillbaka!
- Min handledare *Göran Eriksson*: Var ska jag börja? Jag lärde mig enormt mycket under dessa åtta månader. Då Du gav skarpa synpunkter och ställde tankeväckande frågor lärde jag mig att alltid förhålla mig kritisk till det studerade fenomenet. Jag uppskattar att Du alltid visade engagemang och gav mig en enorm motivation under hela processens gång. Jag vill även tacka för de nyttiga och kloka uttryck som mitt svenska ordförråd utökades med, såsom ”Det är bara att tuta och köra” och ”linslus”. En annan viktig lärdom är att ”misshandlingar” inte vanligtvis utförs av idrottare... Avslutningsvis vill jag med all ärlighet säga att Du är en äkta förebild och det var en ära att ha Dig som handledare!

Judit Bérczes

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	2
1.2 AVGRÄNSNING	3
1.3 DISPOSITION	3
2. BAKGRUND	3
2.1 PRESSENS OCH MEDIESPORTENS FRAMVÄXT	3
2.2 SVENSK MEDIESPORTSHISTORIA	5
2.3 SVENSK KVINNOIDROTTSHISTORIA – 1900-TALET	5
2.3.1 DET LOKALA SPORTANDET UR ETT GENUSPERSPEKTIV	7
3. TIDIGARE FORSKNING KRING MEDIESPORTEN OCH DESS BEVAKNING AV IDROTTSKVINNOR	8
3.1 MEDIESPORTKULTURENS GENUSIDEOLOGI	8
3.1.1 PUBLIKKONSTRUERING	9
3.1.2 IDROTTSPRESTATION	12
3.1.3 UTESLUTNINGSRECEPTET	13
3.1.4 SYMBOLISK MAKT	14
4. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	17
4.1 MEDIEDISKURSBEGREPPET	18
4.1.1 DISKURS	18
4.1.2 GENRE	18
4.2 IDEOLOGI	19
4.3 IDROTT OCH SPORT	19
4.4 GENUS OCH KÖN – NATUR ELLER KULTUR?	20
4.5 GENUSSTEREOTYPER OCH IDROTTENS GENUSKATEGORISERING	22
4.6 FEMINISM OCH JÄMSTÄLLDHET INOM IDROTT – ETT HOT MOT MÄN?	23
4.7 MEDIESPORTEN	24
4.7.1 MEDIESPORTENS SPRÅK OCH PRODUKTION	25
4.7.2 MEDIESPORTENS KOMMERSIALISERING	25
4.7.3 MEDIESPORTENS IDENTITETSSKAPANDE FÖRMÅGA OCH LÄSARKRETS	26
4.7.4 DEN LOKALA MEDIESPORTEN	27
5. MATERIAL OCH METOD	28
5.1 URVAL	28
5.1.1 URVAL AV DAGSTIDNINGAR	28
5.1.2 URVAL AV UNDERSÖKNINGSPERIOD OCH MEDIETEXTER	28
5.2 KVANTITATIV INNEHÅLLSANALYS	30
5.2.1 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	30
5.3 KRITISK DISKURSANALYS	31
5.3.1 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	31
5.4. METOD- OCH KÄLLKRITIK	34

5.4.1 RELIABILITET, VALIDITET OCH GENERALISERBARHET	34
5.4.2 METODKRITIK	37

6. DEN LOKALA MEDIESPORTENS GENUSIDEOLOGI **38**

6.1 ÄR DEN LOKALA MEDIESPORTENS KÖNSFÖRDELNING JÄMSTÄLLD?	38
6.1.1 ÖVERGRIPANDE MÖNSTER	38
6.1.2 SKILLNADER LOKALA DAGSTIDNINGAR EMELLAN OCH MELLAN OLIKA TIDSPERIODER?	39
6.1.3 INDIVIDUELLA IDROTTER OCH LAGSPORTER: STEREOTYP KÖNSFÖRDELNING?	39
6.1.4 DEN LOKALA MEDIESPORTENS INNEHÅLL UTIFRÅN IDROTTENS GENUSKATEGORISERING	40
6.1.5 UPPRÄTTHÅLLER DEN LOKALA MEDIESPORTEN SAMHÄLLET'S GENUSSTEREOTYPA VÄRDERINGAR?	41
6.2 ÄR GENUSBETECKNINGEN I DEN LOKALA MEDIESPORTEN OSYMMETRISK?	42
6.2.1 FORMER AV GENUSBETECKNING	42
6.2.2 ÖVERGRIPANDE MÖNSTER I GENUSBETECKNINGEN	43
6.2.3 GENUSBETECKNING AV IDROTTSLAG MED SAMMA NAMN FÖR BÅDA KÖNEN	45
6.2.4 GENUSBETECKNING I SAMBAND MED INDIVIDUELLA IDROTTER	46
6.3 AMBIVALENS OCH GENUSHIERARKI	46
6.3.1 AMBIVALENT RAPPORTERING	46
6.3.2 GENUSHIERARKIN – SANNING ELLER VERKLIGHET?	65

7. DISKUSSIONER KRING DEN LOKALA MEDIESPORTENS GENUSIDEOLOGI **71**

7.1 MARGINALISERING – SPEGLAS VERKLIGA FÖRHÅLLANDEN?	71
7.2 GENUSSTEREOTYPER	73
7.2.1 DEN AMBIVALENTA FRAMSTÄLLNINGEN	73
7.2.2 GENUSSTEREOTYP RAPPORTERING UTIFRÅN KVANTITATIVA ASPEKTER	74
7.3 NORMER OCH AVVIKELSER	76
7.3.1 NORMER OCH AVVIKELSER I FRAMSTÄLLNINGEN	76
7.3.2 NORMER OCH AVVIKELSER – DEN OSYMMETRISKA GENUSBETECKNINGEN	76
7.4 DEN LOKALA MEDIESPORTENS ROLL I IDROTTENS JÄMSTÄLLDHETSPROCESS	77
7.4.1 PUBLIKKONSTRUERING OCH SKAPANDET AV FÖREBILDER	77
7.5 DEN LOKALA MEDIESPORTENS ANSVAR – FÖRÄNDRINGSPROCESSER	79
7.5.1 DISKUSSIONER KRING FÖRÄNDRINGSMÖJLIGHETER	79
7.5.2 MARKNADISERING OCH DEMOKRATISERING – MOTSATTA PROCESSER?	80
7.6 AVSLUTNINGSVIS – VIKTEN AV JÄMSTÄLLDHETSFRÅGAN I DEN LOKALA MEDIESPORTEN	81

8. SAMMANFATTNING **82**

9. FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING **83**

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

KODSCHEMA

BILAGA 1 KVANTITATIVA TABELLER

BILAGA 2 GENUSBETECKNING

BILAGA 3 PRESENTATION AV TIDNINGSARTIKLARNAS

TIDNINGSARTIKLARNAS I DESS HELHET

TABELL- OCH FIGURFÖRTECKNING

TABELL 1. DEN LOKALA MEDIESPORTENS KÖNSFÖRDELNING

TABELL 2. KÖNSFÖRDELNINGEN INOM ENSKILDA LOKALA DAGSTIDNINGAR

TABELL 3. KÖNSFÖRDELNINGEN INOM ENSKILDA TIDSPERIODER

TABELL 4. DEN LOKALA MEDIESPORTENS KÖNSFÖRDELNING INOM INDIVIDUELLA SPORTER OCH LAGIDROTTER

TABELL 5. DEN LOKALA MEDIESPORTENS TOTALA GENUSBETECKNING I PROCENT

TABELL 6. ANTAL GENUSBETECKNINGAR INOM ENSKILDA LOKALA DAGSTIDNINGAR

TABELL 7. GENUSBETECKNINGEN INOM ENSKILDA LOKALA DAGSTIDNINGAR

TABELL 8. DEN LOKALA MEDIESPORTENS KÖNSFÖRDELNING UTIFRÅN IDROTTENS GENUSKATEGORISERING – TOTAL TEXT OCH TOTAL BILD

FIGUR 1. ANDELEN MEDLEMMAR I SPORTFÖRENINGAR AV ÖREBRO LÄNS INVÅNARE MELLAN ÅLDERN 16-84 ÅR 2000-2001

FIGUR 2. FÖRDELNINGEN MELLAN LOKALT OCH TOTALT MATERIAL I DEN LOKALA MEDIESPORTEN

FIGUR 3. DEN LOKALA MEDIESPORTENS FÖRDELNING INOM DE TRE GENUSKATEGORIerna INOM IDROTT

FIGUR 4. DEN LOKALA MEDIESPORTENS KÖNSFÖRDELNING UTIFRÅN IDROTTENS GENUSKATEGORISERING – TOTAL TEXT

FIGUR 5. DEN LOKALA MEDIESPORTENS KÖNSFÖRDELNING UTIFRÅN IDROTTENS GENUSKATEGORISERING – TOTAL BILD

FIGUR 6. DEN LOKALA MEDIESPORTENS KÖNSFÖRDELNING

1. Inledning

Sverige sägs vara ett av världens mest jämställda länder. En ständig diskussion som råder i massmedierna avser jämställdheten inom olika offentliga sektorer och könsfördelningen inom ledande positioner. Idrott är en samhällsinstitution där jämställdhetsfrågan blev aktuellt på 1970-talet. Sedan dess arbetas det flitigt i syfte att uppnå målsättningen att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar för att utöva sin sport. Dock sker jämställdhetens utveckling inom idrott i eftersläpande takt i jämförelse med andra samhällsinstitutioner. Bland annat blev begreppet jämställdhet officiellt först på 1980-talet i idrottssammanhang (Olofsson 2000: 71-74, 78ff).

Allt arbete för en jämställd idrott till trots är dagens idrott i Sverige ytterst mansdominerad. Kvinnor har ofta sämre förutsättningar att idrotta än män (Boyle & Haynes 2000: 128f). Anledningen grundar sig i att fysisk styrka är maktsymbolen i den moderna västerländska kulturen. Män och kvinnor har olika biologiska förutsättningar, där män från födseln har en starkare muskulatur än kvinnor. Då idrott framhåller muskulaturens vikt i högre grad än någon annan kulturell institution, är männens makt som mest påtaglig inom sporten. Den fysiska och biologiska överlägsenheten har skapat samhällsvärderingar enligt vilka idrott är en manlig aktivitet med mannen som norm och kvinnan som avvikande från normen. Biologiska könsskillnader har alltså skapat en social genushierarki inom idrott (Kane & Greendorfer 1994: 31).

Att dagens idrott domineras av män kommer till uttryck även inom massmedierna. Medier inte bara speglar utan upprätthåller även till stor del värderingar om att idrott är en manlig aktivitet och vänder sig oftast till en manlig publik. Genom att bevaka idrottsmän i betydligt högre grad än idrottskvinnor, samt genom att beskriva idrottskvinnor utifrån stereotypa feminina egenskaper bidrar medierna till att upprätthålla traditionella genusstereotyper, vilket trivialiserar idrottskvinnors prestationer. Män gestaltas ofta som starka, modiga och stora idrottare, medan kvinnor ofta beskrivs vara svaga, känsliga och passiva. Dessa stereotypiska synsätt inom idrott som har skapats under historiens gång kvarlever än idag, och medierna har en roll i denna process (Kane & Greendorfer 1994: 34, Duncan & Messner 2003: 174f). Sporten finns där för alla, både för kvinnor och för män, men genom att idrottskvinnor elimineras ur medieutrymmet och trivialiseras då de förekommer i massmedierna (Cramer 1994: 172) bidrar medierna till att de har sämre förutsättningar att utöva sin idrott.

Anledningen till att det är väsentligt att studera massmediernas rapportering om idrottskvinnor och idrottsmän är att massmedierna, och synnerligen mediesporten, intar en ständigt växande roll i samhället. De sätter ramen för de ämnen människor anser ha betydelse, och påverkar därmed människornas värderingar och attityder om sporten (Creedon 1994b: 6, Hadenius & Weibull 1999: 15). Sportsektionens status i dagspressen har vuxit hastigt under 1900-talet och har fått bättre ekonomiska förutsättningar (Cramer 1994: 169). I Sverige utgör sporten den största enskilda medieavdelningen (Wallin 1998: 40). Anledningen till att idrott är väsentlig att studera inom massmedier är att den intar en av de viktigaste positionerna som kulturell institution tillsammans med politiken (Creedon 1994b: 20 och Koivula 1999a: 6), samt att den berör ungefär halva svenska befolkningen som deltar i idrottsrörelsen (Eklund 2004: 1, 4). Idrottens värld utökar sig ständigt, fler och fler människor försörjer sig genom idrotten, såsom tränare, massörer och journalister (Koivula 1999a: 6).

När det gäller mediernas produktionsprocess är publikintresset och mediernas ekonomiska beroende avgörande faktorer. Sportpublikens omfattning stiger ständigt, och mediernas

sportsektion har utökats då det finns enorma möjligheter för ökade intäkter i bevakningen av olika idrottsevenemang. De sporthändelser som attraherar störst publik prioriteras av medierna och ges bredast medieutrymme, då dessa ger medierna högsta intäkter i form av fler sålda upplagor, annonser och reklam (Cramer 1994: 169, 172).

Då idrotten historiskt och traditionellt sett främst har utövats av män och har spelats inför en manlig publik, infinner sig ett större publikintresse för idrottsmän än för idrottskvinnor än idag. Detta resulterar i att manliga idrottare bevakas i högre utsträckning än kvinnliga, och därmed får de bättre ekonomiska förutsättningar till att idrotta. En fråga som uppstår är om mediasporten motverkar idrottens jämställdhetssträvan genom att reproducera ideologin om en mansdominerad idrottsvärld? Hämmar mediasporten idrottens jämställdhet till följd av sitt ekonomiska beroende? Att dilemmat är aktuellt visar studier gjorda kring 2000-talets nationella medier runtom i världen.

Med vetskap om idrottskvinnors marginalisering och trivialisering i nationella medier, är det relevant att undersöka hur det förhåller sig på en lokal nivå, i Örebro län. Lokala mediers produktionsprocess skiljer sig ofta från de nationella genom att i högre grad fokusera på lokala personligheter. Därför är det relevant att ställa frågan om den lokala mediasporten skiljer sig från de nationella medierna beträffande idrottskvinnors framställning. Är den lokala mediasporten av hämmande natur för den lokala kvinnoidrottens förutsättningar i form av upprätthållandet av ideologin om den manliga normen? Upprätthåller den lokala mediasporten samhällets stereotypiskt kvinnliga föreställningar? Marginaliseras sportkvinnor i det lokala sportmedieutrymmet? På vilket sätt beskrivs idrottskvinnor i de lokala dagstidningarna?

Dessa frågor är väsentliga och har inspirerat mig att undersöka denna problematik. Därför kommer jag att kartlägga idrottsrapporteringen av Örebro läns kvinnliga idrottare i länets tre största dagstidningar, Nerikes Allehanda, Bergslagsposten och Karlskoga Tidning.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att kartlägga dagspressrapporteringen av kvinnliga idrottare i Örebro län. Jag undersöker om den lokala mediasportens bevakning bidrar till att reproducera ojämlika maktförhållanden mellan idrottskvinnor och idrottsmän. Detta sker genom en redogörelse för den lokala mediasportens könsfördelning och för vilken bild av sportkvinnor som förmedlas av den. Utifrån det dras slutsatser om hur den lokala mediasporten påverkar kvinnliga idrottarens förutsättningar till att idrotta, samt vilken roll den lokala mediasporten har i idrottens jämställdhetsprocess. För att fullfölja syftet söker jag svar på följande frågeställningar:

1. Hur ser könsfördelningen av idrottare ut i Örebro läns tre största dagstidningar?
2. På vilket sätt framställs idrottskvinnor i de tre utvalda dagstidningarna? Finns det skillnader i beskrivningen av idrottskvinnor och idrottsmän?
3. Urskiljs det ojämlika maktförhållanden mellan idrottskvinnor och idrottsmän i den lokala mediasportens bevakning, och i så fall på vilket sätt?
4. Vilka ideologier och värderingar förmedlar den lokala mediasporten om idrottskvinnor och idrottsmän? Hur ser den allmänna mediebild av Örebro läns idrottskvinnor ut utifrån det undersökta materialet?

5. Vad har den lokala mediesportens rapportering om idrottskvinnor för konsekvenser för idrottens jämställdhetsprocess och idrottskvinnors förutsättningar till att idrotta?

1.2 Avgränsning

Jag kommer att klarlägga den lokala medierapporteringen av idrottskvinnor enbart utifrån dagstidningar i Örebro län. Jag väljer bort tv-, Internet- och radiobevakningen, då jag anser att dagspressbevakningen publikmässigt och innehållsmässigt är den mest framstående aktören av alla lokala medier i sin roll att rapportera om den lokala idrotten (Nilsson & Severinsson 2001: 133).

Uppsatsen fokuserar på medierapporteringen om sportkvinnor. Medietexter som behandlar idrottsmän förekommer enbart i jämförande syfte, vilket bidrar till skillnader i framställningen mellan könen att finna, men någon djupare analys av mediebevakningen av idrottsmän sker inte i denna studie.

1.3 Disposition

I syfte att få en djupare förståelse för mediesportens nuvarande relationer med jämställdheten redogörs i bakgrundskapitlet för mediesportens historiska framväxt likväl internationellt som i Sverige. Detta följs av en kartläggning av idrottskvinnors förutsättningar till att idrotta under 1900-talet. Tidigare forskningskapitlet belyser forskningen om mediesportens rapportering om idrottskvinnor och idrottsmän utförd i nationella och internationella medier, vilka ligger till grund för undersökningen. Med hjälp av de teoretiska utgångspunkterna sätts uppsatsen i ett bredare perspektiv där kultur, historia, språk, ideologier och sociala praktiker genom en samverkan bidrar till att forma den lokala mediesportens rapportering om idrottskvinnor. I material och metod redogörs för studiens två metodologiska tillvägagångssätt, den kritiska diskursanalysen och den kvantitativa innehållsanalysen, vilka på olika sätt avser kartlägga uppsatsens syfte. Studiens reliabilitet, validitet, generaliserbarhet samt forskarens bakgrund diskuteras även inom ramen för detta kapitel. Resultaten redovisas i tre delar, utifrån de tre forskningsfrågor som ställs i metodkapitlet. Uppsatsens teoretiska ram ligger till grund för de diskussioner som uppstår kring resultaten, vilket i sin tur sätts i ett konsumtions- och produktionsperspektiv. En väsentlig diskussion utgörs av de sociala förändringsprocesser som denna uppsats syftar till att bidra med att skapa. Studien avslutas med reflektioner kring och förslag på framtida forskningsprojekt som kan genomföras inom ramen för detta ämne.

2. Bakgrund

Mediesporten har gått hand i hand med manligt idrottande under en betydligt längre period än med kvinnligt. Därför har mediesport en mer utvecklad tradition i att bevaka herrar än damer. För att få en förståelse för mediesportens nutida förhållanden med manligt och kvinnligt idrottande följer nedan en klarläggning av mediesportens historiska framväxt likväl internationellt som i Sverige samt av idrottskvinnors förutsättningar i Sverige sedan 1900-talet. Då uppsatsen avser kartlägga pressens bevakning av kvinnliga idrottare redogörs även för pressens historiska framväxt.

2.1 Pressens och mediesportens framväxt

Den moderna tävlingsidrotten och massmedierna växte fram i takt med ett urbaniserat industrisamhälle. På 1460-talet såg de första dagstidningarna morgonljuset i Västeuropa och Nordamerika. Dagstidningen fastställde snabbt sin position då den möjliggjorde politiska och sociala diskussioner mellan olika sociala grupper, som samlades i syfte att utföra politiska förändringar i pressfrihetens anda. Auktoriteterna svarade med censurregler. Konsekvensen av

detta blev, i samband med den koloniala kampen, att USA blev det första landet som frigjorde massmedierna från regeringen. Detta resulterade i framväxten av lokalpress och annonsering som försörjningsmedel. Annonsering och nyheter utvecklades parallellt och skapade behovet av förströelse (Goldlust 2004: 27ff).

Dagstidningarnas kommersialiseringsprocess tog sin början och pressen sökte nå ut med sina budskap till alla sociala klasser. Konsekvensen blev, på grund av brister i läskunnigheten, att artiklarnas vokabulär förenklades. En annan konsekvens var att det i större grad fokuserades på lokala personligheter och skvaller. Politik, ekonomi och kultur hamnade i skymundan. Annonsförsäljningen ökade i snabb takt vilket medförde högre intäkter för medierna, som i sin tur ledde till lägre tidningspriser. Detta skapade en konsumtionskultur och framväxten av fler kommersiella tidningar. En ökad konkurrens om läsarnas uppmärksamhet medförde den journalistiska stilens utveckling. Stor fokus läggs på format och stil sedan dess (Goldlust 2004: 27-30).

Massproduktionen satte fart och mindre tidningsföretag köptes upp. Specialiserade sektioner såsom ekonomi, bostad och förströelse utvecklades. Vid skiftet till 1900-talet var de kommersiella dagstidningarnas, som blev marknadsförare för sport, musik och film, framväxt som mest påtaglig. Detta bidrog till framväxten av dagens masskultur. Mediekonsumtion blev en fritidssysselsättning för hela befolkningen, särskilt för arbetarklassen. Populärkultur bestod av kommersialiserade underhållningsevenemang och växte därmed ifrån högkulturen mer och mer (Goldlust 2004: 30-33).

De första idrottsartiklarna härstammar från det tidiga 1700-talets amerikanska dagstidningar, då intresset för ridsport, proffsboxning, jakt, golf och cricket var högt. Idrottsrapporteringens framväxt fastställdes i början av 1800-talet i Storbritannien, och snart därefter i hela Europa. Mediesporten bidrog under 1800-talet till att olika idrottsliga subkulturer uppstod kring spel och tävling. Sakliga matchreferat och resultat ersattes med kontinuerliga skrivelser om stora idrottspersoner. Myter och legender skapades, krönikor och spekulationer skrevs (Goldlust 2004: 39f).

Sportjournalistikens rutiner fastställdes i mitten av 1800-talets Storbritannien. I det hade kabeltelegrafens uppkomst en väsentlig roll då den medförde att information kunde hämtas från centraliserade nyhetsförmedlingar som Reuters. Under 1880-talet påbörjades regelbundna sportsektioner med specialiserade sportjournalister. Regelbundenheten ökade det redan höga publikintresset. Sportrapporteringen bredde ut sig till utanför gränserna, vilket resulterade i att sporten blev skapare av nationell tillhörighetskänsla. Mediesporten fick en allt större roll i att skapa publikintresse samt i att marknadsföra olika idrotsevenemang (Goldlust 2004: 40ff).

Lokala dagstidningar intog rollen som intresseväckare för de lokala deltagarna i de större sportevenemangen. Sportjournalister bidrog till att popularisera den lokala sporten genom att bevaka händelser bakom kulisserna. Detta möjliggjordes genom personliga kontakter med idrottare och anställda i sportföreningar. Journalisterna vinklade och skapade spekulationer, intervjuade och skrev porträtter i syfte att höja intresset för lokalsporten. Idrottarna och de anställda var nöjda att bli uppmärksammade, och även sportjournalisterna var tacksamma då de kom åt intressant material och sålde därmed fler upplagor. Relationen präglades av en ömsesidighet, det var en "win-win-situation" (Goldlust 2004: 40ff).

Dagstidningars omfattande idrottsbevakning har bidragit till sportens kommersialisering. Medierna förfogar över makten att avgöra vilka sportevenemang som ska få medieutrymme

och därmed uppmärksamhet (Goldlust 2004: 40ff). Redan för 200 år sedan fanns det alltså en utpräglad europeisk sportmediebevakning.

2.2 Svensk mediesporthistoria

Svensk mediesport började sin utveckling under 1900-talet. I början av 1900-talet var den inte allmänt accepterad som samhällsinstitution. Rapporteringen bestod inledningsvis av sakliga notiser och matchreferat, så småningom tillämpades dock mer och mer kommentarer och emotioner. Det påbörjades en specialiseringsprocess från allmänjournalist till sportreporter, och på hundra år har mediesporten vuxit fram till ett av de största medieområdena i Sverige (Wallin 1998: 13f). Anledningen till att den, trots det politiska motståndet, ändå kunde växa fram i den graden, grundar sig i det höga publikintresset för sport samt i mediernas kommersialisering. Det höga publikintresset medförde en upplageökning för de tidningar som utökade sin sportbevakning. Ett antal nationella och lokala tidningar fick sitt genombrott med anledning av sin satsning på sportbevakningen (a. a: 15f).

Dagens Nyheter, som var först med att införa en daglig sportsida år 1920, intog positionen som Sveriges ledande dagstidning till följd av detta. Även Aftonbladet fick sitt genombrott efter sin rapportering om bland annat OS i Berlin. På 1960-talet blev Expressen Nordens ledande dagstidning, mycket tack vare sin sportbevakning. Bevis på det höga läsarintresset för sporten var att tidningarnas måndagsupplagor, som hade varit den minst säljande dagen i veckan, gick till att bli den populäraste dagen efter att tidningarna utvecklade en tradition med en omfattande sportrapportering på måndagar (Wallin 1998: 15f).

2.3 Svensk kvinnoidrottshistoria – 1900-talet

Idrotten var inte en allmänt accepterad social institution i början av 1900-talets Sverige (Wallin 1998: 13f). Dock var den väsentlig i dess roll som aktivitet, och utövades främst av män (Olofsson 2000: 61ff). För att få en förståelse kring genusrelationer inom dagens idrott är det väsentligt att inneha kunskaper om dessa relationers historiska utveckling (Koivula 1999a: 14).

Det finns föga uppgifter om kvinnors deltagande inom idrott i Sverige genom tiderna. Ett fastlagt faktum är dock att idrotten i Sverige, likväl som i andra länder, har varit mansdominerad. I början av 1900-talet fanns det idrottsföreningar nästan enbart i de större städerna, särskilt i Stockholm och Göteborg. Idrotten utövades och styrdes av män och ansågs vara en exklusiv aktivitet. Vid den tidpunkten saknades det fortfarande en organisatorisk riksledning som innefattade landets samtliga föreningar under en styrning. Vissa idrottsgrenar hade dock redan bildat egna specialförbund¹. Den 31 maj 1903 bildades Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund, som år 1947 ändrade namn till Sveriges Riksidrottsförbund (RF) och intog snabbt en central position inom den frivilligt organiserade idrotten².

Olofsson (2000) redogör i sin avhandling för hur kvinnoidrotten har behandlats av Riksidrottsförbundet under 1900-talets Sverige. Hon delar in seklet i olika tidsperioder från 1903 fram till 1984. Den första perioden avser 1903, då RF bildades, till 1945. Nästa skede omfattar år 1945, då första konferensen för kvinnlig idrott i Sverige anordnades, fram till år 1970. Den tredje tidsperioden avser 1970-talet och den fjärde och sista perioden 1980-talet fram till 1984. Dessa tidsepoker beskrivs nedan.

¹ www.rf.se/t3.asp?p=107370 - 2006-05-21

² www.rf.se/t3.asp?p=107372 - 2006-05-21

Under den första tidsperioden, mellan 1903 och 1945, var enligt Olofsson kvinnoidrotten nästintill ickeexisterande. Endast ett fåtal diskussioner togs upp gällande kvinnliga idrottarens möjligheter och förutsättningar till idrotten, men i allmänhet ansågs kvinnors roll ligga i att vårda hemmet. Kvinnors idrottande innebar ett förmanligande och mistande av kvinnligheten, och det ansågs även att kvinnor förfogade över mindre styrka i kroppen och skulle därför inte anstränga sig i lika hög grad som män (Larsson 2001: 134). Den allmänna synen på kvinnligt idrottande var att kvinnor var mer lämpade för idrotter som framhäver deras skönhet, såsom gymnastik, och de bedömdes inte alls vara lämpade för tävlingsidrotter (Olofsson 2000: 61ff).

År 1911 uppstod första diskussionen kring kvinnlig idrott, då instiftandet av ett kvinnligt idrottsmärke stod på agendan. Förslaget kom från sportjournalisten och redaktören Erik Pallin. När idrottsmärket för kvinnor instiftades år 1916, slogs det fast att kvinnor skulle uteslutas ur idrottsgrenar som krävde hård ansträngning, då dessa enbart lämpade sig för männens fysik. Det existerade samtidigt kvinnliga motståndskrafter som ifrågasatte synen på att könsskillnaderna låg i förmågan att kunna eller inte kunna anstränga sig. Under 1920- och 1930-talet började den fullständigt nekande inställningen mot kvinnligt idrottande att släppa en aning. År 1925 bildades Sveriges Kvinnliga Idrottsförbund, ett specialförbund för kvinnliga friidrottare (Olofsson 2000: 61-66, 76).

Sammanfattningsvis präglades tidsperioden 1903-45 av ett marginellt kvinnligt idrottande, där den allmänna uppfattningen om idrottskvinnor illustrerades i ett citat av Erik Bergvall, känd bland annat för att ha varit med i RF-s första styrelse och för att ha varit sekreterare i Sveriges Olympiska Kommitté: "... Olympiska spel äro spel endast för män. En olympisk tävlan kräver sannerligen sin man" (Olofsson 2000: 66). Även internationellt var synen likartad. De moderna Olympiska Spelens grundare, Pierre de Coubertin, menade att "Women's sports are all against the Law of Nature" (Koivula 1999a: 25, Fausto-Sterling 2000: 2f).

Nästa tidsperiod, mellan 1945 och 1970, benämns som en uppbyggnadsfas, då kvinnans position inom idrotten i högre utsträckning började diskuteras. Konferenser hölls, kommittéer inrättades och tveksamheten kring kvinnans förmåga att utöva tävlingsidrott minskade i snabb takt. Med anledning till det marginella antalet kvinnliga medlemmar i RF, tio procent, uppmanades år 1946 att bli "den kvinnliga idrottens pånyttfödelseår". År 1951 valdes Inga Löwdin som första kvinna in som ledamot i överstyrelsen på RF. År 1963 användes för första gången kvinnors underrepresentation som skäl för höjda stadsbidrag till idrottsrörelsen. Dock hanterades frågor kring kvinnoidrotten i begränsad utsträckning även under denna tidsperiod (Olofsson 2000: 66-69, 76f).

Under 1970-talet skedde fler förändringar i syfte att främja kvinnligt sportande. De sedan tidigare inrättade kommittéerna för kvinnlig idrott avskaffades och ersattes med andra former av projekt. Till följd av kvinnors ökade intresse att spela fotboll tillsattes år 1971 en utredningskommitté med namnet "Damfotbollen i Sverige". År 1975 tilldelades en miljon kronor åt stimulering av kvinnligt idrottsutövande. Dock krävdes ingen redogörelse för pengarna (Olofsson 2000: 69-74, 77).

En viktig förändring för kvinnoidrotten var det handlingsplan som tillträdde år 1977 med namnet "Idrott tillsammans – på samma villkor för kvinnor och män, flickor och pojkar". En av målsättningarna var att rekrytera fler kvinnliga idrottare, och målen om en jämställd idrott på samma villkor för kvinnor och män skulle uppnås inom tre år. Under denna treårsperiod avsattes även tid och resurser på att söka förändra massmediers bevakning av kvinnoidrotten.

Handlingsplanen resulterade i att kvinnor fick tillträde till nya idrottsgrenar, tävlingsklasser och divisioner, och ett flertal kvinnliga landslag höjde sig till internationell nivå. Kvinnors medlemsökning procentuellt var högre än männens under denna treårsperiod (Olofsson 2000: 69-74, 77).

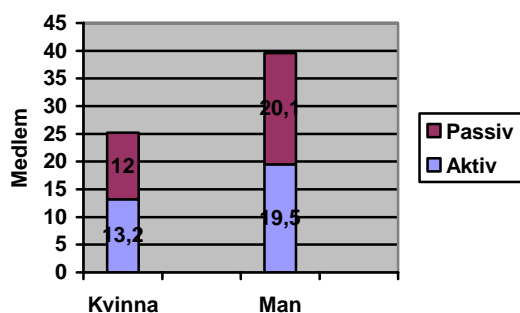
Under 1980-talet blev jämställdhet ett officiellt tillämpat begrepp inom idrotten i Sverige. Det var år 1983 som begreppet jämställdhet för första gången användes på Riksidrottsmötet. Därefter ändrades "Riksidrottsförbundets Arbetsgrupp för kvinnlig idrott" till "Arbetsgruppen för jämställd idrott". Dock förändrades inte den övergripande målsättningen att rekrytera fler kvinnor till idrottsrörelsen. År 1980 initierade RF ett nytt arbetssätt kallad "Kvinnoidrottens nya giv", som fick ett stort genomslag i massmedierna, men ansågs vara mer som en marknadsföringskampanj och möttes av kritik (Olofsson 2000: 74-77).

Idag utgör kvinnor 40 procent och män 60 procent av Sveriges 67 Specialidrottsförbund (SF), varav 56 har minst 50 procent andel män. Elva Specialidrottsförbund har kvinnlig majoritet: akademisk idrott, bangolf, danssport, dövidrott, friidrott, gymnastik, gång, konståkning, ridsport, simning och volleyboll. De fem SF som har flest kvinnliga medlemmar är fotboll, friidrott, golf, gymnastik och ridsport³.

Olofsson redogör även för kvinnors successiva tillträde till de olika tävlingsidrottsgrenarna under 1900-talet. Krocket var den första idrottsgrenen sportskvinnor fick möjlighet till att utöva, vilket följdes av tennis, konståkning, badminton och golf. Vid sekelskiftet infördes även simning, simhopp och friidrott som kvinnlig tävlingsidrott. Det finns idrottsgrenar som kvinnor och män fick inträde till samtidigt, såsom fäktning, basketboll och bågskytte, men det finns inget exempel på att kvinnor tillträdde en idrottsgren före männen. När det gäller fotboll, cykel och bandy skiljer sig tillträdet med cirka 70 år. Det var under 1970-talet som kvinnors entré till tävlingsidrotter ökade som mest påtagligt. Dock fanns idrottsgrenar år 2000 som kvinnor fortfarande var uteslutna ur. Bland annat saknades kvinnliga mästerskap i vissa kraftsporter såsom i boxning och brottning (Olofsson 2000: 49-52).

2.3.1 Det lokala sportandet ur ett genusperspektiv

Figur 1. Andelen medlemmar i sportföreningar av Örebro läns invånare mellan åldern 16-84 år 2000-2001⁴

Figur 1 visar att både kvinnor och män är medlemmar i olika idrottsföreningar i Örebro län, cirka 25 procent av kvinnorna och 40 procent av männen. Cirka 13 procent av kvinnorna är

³ www.rf.se/files/{FCBD29CF-9536-4EEC-8398-B0DD827CF1B9}.pdf, s.4f - 2006-05-21

⁴ orebrolan.se/templates/pageiframe_361.aspx - 2006-05-21

aktiva medan cirka 20 procent av männen är aktiva. Männen är alltså i marginellt högre grad än kvinnorna aktiva idrottare i Örebro län.

Könsfördelningen i Riksidrottsförbundets 67 Specialförbund är idag jämställd, och i Örebro län deltar kvinnor och män i nästintill jämn andel i lokala idrottsföreningar. Frågan som uppstår är om sportvärldens historiska manliga dominans kommer till syn i den nationella, internationella samt lokala mediasporten eller om den har följt utvecklingen och bevakar idrottskvinnor och idrottsmän på ett jämlikt sätt. Tidigare forskning kring mediasportens bevakning av kvinnliga idrottare presenteras i kapitlet som följer.

3. Tidigare forskning kring mediasporten och dess bevakning av idrottskvinnor

Forskning kring mediasporten och sportjournalistiken är ett ungt forskningsfält och har inte speglat dess historiska popularitet. Trots att mediasport har existerat sedan 1700-talet, samt att den sedan 1920-talet har varit ett av de största medieområdena i Sverige, befann sig forskning kring mediasporten, och i synnerhet kring dagspressens sportbevakning, länge i skymundan. Mediernas samhällsroll granskades främst ur ett politiskt perspektiv, och idrott ansågs vara förströelse av en sekundär betydelse i människornas liv, snarare än att utgöra ett sätt att reproducera ideologier och upprätthålla ojämlika maktförhållanden i samhället. Undantaget, där forskning kring mediasporten ansågs vara befogat, utgjordes av sportens ”mörka sida”, gällande doping, huliganism eller ätstörningar i samband med idrotten (Wallin 1998: 17, Dahlén & Helland 2002: 7ff).

Anledningen till att forskning kring mediasporten har varit ett negligerat område grundar sig i diskussionen kring sportens kulturella betydelse. Uppfattningen har länge varit att sport är ett kollektivt och konventionellt fenomen där fysisk styrka och svett är avgörande snarare än intellektet. Detta medförde att sport klassades som lågkulturell snarare än finkulturell. Motsvarande inriktade sig även forskningen på ”fina” vetenskapliga områden, individuella och okonventionella företeelser som var ”värda” att forska kring, såsom modern lyrik (Dahlén & Helland 2002: 8).

Mediasporten som forskningsområde hade även en låg status i jämförelse med forskning kring populärkulturella fenomen, såsom såpoperor, kiosklitteratur och dess samhällsroller. Den främsta anledningen var att sporten var förknippad med marknadskrafter och statsmakter, vilket ansågs vara hämmande för tillämpningen av en professionell journalistik. Enligt Dahlén och Helland (2002) saknas det forskning kring mediasporten från de flesta populärkulturella antologier och forskningsöversikter. Istället publicerades forskning kring mediasporten inom facktidskrifter, snarare än att etablera sig inom medie- och populärkulturforskningen. Idag, på 2000-talet, är det dock fastställt att forskning kring mediasporten är ett etablerat och accepterat medieforskningsområde (Dahlén & Helland 2002: 10f).

3.1 Mediesportkulturens genusedologi

Det är väsentligt att forska kring mediasportens roll i samhället ur olika perspektiv. Larsson (2005) betonar vikten av att studera mediasporten ur ett genusperspektiv samt idrottskvinnors villkor utifrån rapporteringen (Larsson 2005: 37). Mediasporten, likväl som andra typer av medieinstitutioner, har fått en kulturell innebörd som ligger till grund för de värderingar som förmedlas genom den. Språket som tillämpas utgör till stor del grunden till en gemensam mediesportkultur, och denna kultur är ofta av en ideologisk karaktär vilket innebär att den bidrar till att upprätthålla den dominerande gruppens makt. En viktig aspekt att studera avser

därför mediasportens roll i idrottens jämställdhetsprocess. Kane & Lenskyj (2003) påpekar att mediekulturen i sportens värld ofta verkar ideologiskt genom att framställa idrottskvinnor i medier utifrån samhällets feminina stereotyper, vilket trivialiserar deras prestationer och sätter dem i en underordnad position. På det sättet upprätthålls den rådande genushierarkin inom idrottskulturen (Kane & Lenskyj 2003: 186f).

För att fullfölja syftet med denna uppsats på ett grundligt sätt klarlägger jag den tidigare forskning som är genomförd kring mediasportens rapportering om idrottskvinnor. Redovisningen sker enligt en tematisk struktur som tillämpades av Duncan & Messner (2003). Strukturen delar in medierapporteringen om idrottskvinnor i fyra huvudteman: publikkonstruering, idrottsprestation, uteslutningsrecept och symbolisk makt (Duncan & Messner 2003: kapitel 11). De utvalda studierna är utförda både av tv- och pressbevakningen, runtom i världen, bland annat i USA, Australien och även i Sverige. Dock har dessa främst utförts av nationella medier, tidigare forskning om den lokala mediebevakningen av kvinnliga idrottare finns enbart i föga utsträckning.

3.1.1 Publikkonstruering

Det första huvudtemat undersöker idrottskvinnors mediebevakning ur en aspekt där mediernas roll i att skapa publikintresse för ett idrottsevenemang granskas. Här presenteras tidigare forskning utförd kring medieutrymmet som har tilldelats sportkvinnor och sportmän, den tekniska kvalitén av medieproduktionen samt den medvetna publikkonstrueringen som medier tillämpar i syfte att skapa intresse för medieinnehållet. Dessa tre bidrar alla till skapandet av publikintresset, vilket gör det väsentligt att undersöka om de tillämpas i samma utsträckning samt av samma kvalitet för kvinnor och män.

Sportmedieutrymmets könsfördelning visar på mediernas sätt att värdera kvinnliga respektive manliga idrottare. Tidigare forskning visar att denna aspekt bör undersökas utifrån två typer av sportrapporteringsaspekter. Den ena gäller den vardagliga sportjournalistiken och den andra avser ansenligare idrottsevenemang, såsom OS eller Europamästerskap. Anledningen är att det har fastställts skillnader i bevakningens könsfördelning beroende på om det handlar om den alldagliga idrottsbevakningen eller särskilda händelser.

Tidigare forskning kring den alldagliga mediasportrapporteringen visar att idrottskvinnor alltid har varit och är fortfarande underrepresenterade i sportbevakningen (Cohen 1993: 172). År 1978 fastlade Gerbner att kvinnoidrotten har drabbats av en företeelse som han kallar för en symbolisk eliminering, vilket innebär att idrottskvinnor marginaliseras i medieinnehållet. Studier som under perioden 1954-1978 analyserade könsfördelningen i den amerikanska tidskriften *Sports Illustrated* fann att fem procent av hela idrottsbevakningen gav utrymme åt kvinnor. Studier gjorda under 1980-talet visade ingen skillnad i resultaten (Kane & Greendorfer 1994: 34f).

Kvantitativa studier i Kanada och Australien visar på likartade resultat, både när det gäller tv- och pressbevakningen. En undersökning av Kanadas nationella dagstidningar, *Toronto Globe and Mail*, visade att 82 procent av idrottsbevakningen handlade om idrottsmän och 6,3 procent om idrottskvinnor. En studie av Australiens största stadsdagstidningar år 1980 och 1984 visade att 2 respektive 1,3 procent av idrottsbevakningen behandlade idrottskvinnor (Cohen 1993: 176f, Duncan & Messner 2003: 172). Den övergripande bilden av den vardagliga sportbevakningen är att den domineras av män, medan idrottskvinnor bevakas i under 10 procents utsträckning (Brookes 2002: 128).

Den forskning som utförts av medieutrymmet som har tilldelats idrottskvinnor i samband med större nationella eller internationella sportevenemang tyder på en mer jämfördelad bevakning av de respektive könen. Enligt Brookes (2002) skedde en nästintill jämfördelad rapportering i samband med de Olympiska Spelen 1992 och 1996. Under OS 1992 tilldelade amerikanska medier 44 procent åt idrottskvinnor i de sporter där både kvinnor och män deltog. I Australien bevakades idrottskvinnor under OS 1996 i 33 procents andel (Brookes 2002: 128). Även bevakningen av tennisturneringen Australien Open uppmärksammade kvinnor och män i nästintill jämfördelad utsträckning, där männens bevakning översteg kvinnornas i obetydlig grad (Stevenson 2004: 282f).

Det har även utförts studier i Sverige gällande medieutrymmets könsfördelning, då främst i samband med den alldagliga sportbevakningen, i tv, press och tidsskrifter. Koivula (1999c) utförde en undersökning av tv-bevakningen, och fann att kvinnor under år 1995-96 uppmärksammades i 11,7 och män i 86,7 procents andel. Siffrorna för år 1998 var 12,8 och 84,1 procent för idrottskvinnor respektive idrottsmän (Koivula 1999c: 4).

Andersson (2003) undersökte tre svenska dagstidningars, Östgöta Correspondentens, Piteå-Tidningens och Västerbotten-Kurirens könsfördelning på sportsidorna. I Piteå-Tidningen tilldelades kvinnor 18 och män 82 procent av sportutrymmet, i Västerbotten-Kuriren var siffrorna 27 och 73 procent, och i Östgöta Correspondenten var fördelningen 16 respektive 84 procent (Andersson 2003: 25). Tolstoy (2004) undersökte Sportmagasinets könsfördelning, och fann att 22 respektive 78 procent av reportagen tilldelades kvinnor respektive män (Tolstoy 2004: 13).

Koivula granskade även huruvida mediasporten reproducerar samhällets genusstereotyper utifrån kvantitativa aspekter. Samhällets genusstereotypiska uppfattningar har medfört att de flesta idrottsgrenarna har klassats som kvinnliga (gymnastik, konståkning), manliga (hockey, bandy) och genusneutrala (basket, volleyboll). Klarläggandet av idrottens genuskategorisering sker i teorikapitlet under rubrik ”4.5 Genusstereotyper och idrottens genuskategorisering”.

Utifrån denna indelning utförde Koivula sin studie om olika idrottskategoriers könsfördelning. Resultaten pekade på att kvinnor i betydligt lägre utsträckning bevakades gällande maskulint klassade idrotter än inom andra kategorier. Siffrorna var 4,6 procent för kvinnor kontra 95,1 procent för män. Även inom genusneutrala idrottsgrenar var männen överrepresenterade, där andelen för kvinnor var 24,2 och för män 72,5 procent. Enbart inom feminint klassade idrotter förekom det en kvinnlig överrepresentation i ett av studierna, där siffrorna var 54,8 för damer och 27 procent för herrar (Koivula 1999c: 4).

En annan typ av indelning mellan idrotterna som grundar sig i stereotypa värderingar om genus avser individuella respektive lagsporter. Två svenska studier har fastställt att samhällets genusstereotyper upprätthålls i mediasporten genom att kvinnor i högre utsträckning bevakas i samband med individuella sporter än lagsporter (Koivula 1999c: 4, Tolstoy 2004: 17). Att kvinnor försummas gällande bevakningen av manliga samt genusneutrala idrotter, men får större uppmärksamhet inom feminina sporter, samt att kvinnor tilldelas mer utrymme inom individuella idrotter bidrar till att upprätthålla samhällets genusstereotyper (Koivula 1999c: 4). Förklaringen till varför kvinnor anses lämpa sig för individuella idrotter presenteras under samma underrubrik som idrottens genuskategorisering, under 4.5.

Kvinnor har varit och är fortfarande underrepresenterade även gällande producerade bilder i medierna, visar tidigare forskning. En undersökning, utförd av tidsskriften *Young Athlete*

mellan 1975 och 1982, visade att endast en tredjedel av alla bilder åskådliggjorde kvinnliga idrottare. Om bilden var framstående var andelen ännu mindre (Kane & Greendorfer 1994: 34f). Enligt Tolstoys studie var bildfördelningen av kvinnor och män 16,2 och 68,3 procent år 2003 i Aftonbladets Sportmagasinet (Tolstoy 2004: 11).

Idrottsskvinnor underrepresenteras och elimineras alltså symboliskt ur medieutrymmet. Detta medför att, då medierna fastställer vad som har värde och auktoritet i samhället, den allmänna bilden förmedlas att sportsskvinnor har mindre, om ens något, värde i idrottssamhället. Det infinner sig därmed en genushierarki där mannen är överordnad kvinnan (Kane & Greendorfer 1994: 34f, Abalo & Danielsson 2006: 9).

Ett annat fenomen som påverkar publikintresset avser rapporteringens tekniska kvalitet. Tidigare forskning pekar på att det infinner sig skillnader gällande sportbevakningens, främst tv-bevakningens, tekniska kvalitet mellan idrottsskvinnor och idrottsmän, både internationellt och i Sverige. Produktionstekniken avser redigering, kameraarbete och ljud, och är av högre teknisk kvalitet beträffande idrottsmän. Även fler ultrarapida reprisar och statistik tillämpas för män, samt reportagen innehåller ofta specialinslag där individuella idrottare presenteras med namn, position, vikt, längd och skolår om idrottsmän. Därmed framställs idrottsmännens tävlingar som spännande. Idrottsskvinnor i sin tur bevakas ur en tafatt kameravinkel, och deras inslag är ofta kortare och innehåller inga bilder eller statistik (Koivula 1999c: 6f, Duncan & Messner 2003: 172f).

Det har påträffats avsevärda förbättringar gällande den tekniska kvalitén i bevakningen av kvinnliga idrottare, där fler ultrarapida reprisar har visats samt bättre kameravinklar har tillämpats. Trots detta anses fortfarande produktionskvalitén vara sämre för kvinnor än för män (Duncan & Messner 2003: 172f). En sämre teknisk kvalitet bidrar till att framställa kvinnligt idrottande som ensidigt och odramatiskt, vilket skapar måttligt med publikintresse.

Den tredje företeelsen är mediernas sätt att medvetet konstruera nyheter i syfte att skapa publikintresse och därmed ökade intäkter, istället för att enbart förmedla information. Detta kallas medveten publikkonstruering, och innebär att större idrottsevenemang sätts i en kontext genom vilken publiken förväntas bilda uppfattning. När det gäller tv: s idrottsbevakning, börjar kontextualiseringen av en anseiligare idrottshändelse veckor innan inträffandet. Medier använder sig av en utarbetad strategi av publikkonstruering i syfte att skapa publikintresse för en kommande idrottshändelse. Strategin ger en försäkran på att publikintresset blir högt, och består av sex steg:

1. regelbunden bevakning av säsongsmatcher för att skapa identifikation med lagen, spelare och programansesorer
2. förvandling av idrottare till idrottsstjärnor och därmed mediepersonligheter
3. annonsera kommande evenemang i både tv och press
4. underhållningsprogram inför matcher som höjer publikintresset
5. sändning av intervjuer under halvtid och döttider
6. sändning av matcher och intervjuer av spelare och tränare (Duncan & Messner 2003: 173f).

Tidigare forskning visar att den medvetna publikkonstrueringen tillämpas i högre grad på män än på kvinnor. Herrarnas matcher marknadsförs som dramatiska spektakel av historisk betydelse, medan damernas framställs som hemtrevliga vänskapsmatcher och trivialiseras (Kane & Greendorfer 1994: 37, Koivula 1999c: 7, Duncan & Messner 2003: 172f). Männens

tävlingar lanseras ofta flera veckor tidigare än kvinnornas, och framställs som ädla och betydelsefulla kamper. Detta markeras även under halvtider, efter matcher samt under kvinnornas turnering. Det omvända, det vill säga diskussioner kring kvinnornas matcher under männens, förekommer inte alls. Den övergripande bilden förmedlas att den kvinnliga tävlingsidrotten är oansenligare och mindre dramatisk än den manliga (Duncan & Messner 2003: 173).

Idrottskvinnor tilldelas alltså ett marginellt medieutrymme, och när de väl rapporteras om beskrivs de sakligt, enformigt och med en lägre kvalitet av produktionstekniken. Då dessa tre undersökta delar som bidrar till skapandet av publikintresset genomgående gynnar männens bevakning skapas högre intresse för idrottsmän än för idrottskvinnor. Kvinnligt idrottande framställs i sin tur som odramatisk, enformig och knappt existerande. Dessa resultat pekar på en reproduktion av ideologin att sporten utövas av män för män. En följd är att idrottskvinnors ekonomiska förutsättningar påverkas negativt (Duncan & Messner 2003: 173f) och har därmed sämre förutsättningar att utöva sin idrott.

3.1.2 Idrottsprestation

Det andra huvudtemat avser på vilket sätt idrottares prestationer gestaltas i mediasporten. Tidigare forskning visar att medierna upprätthåller genusstereotyper i sin idrottsbevakning, och bidrar därmed till att upprätthålla den kulturella genushierarkin som utvecklats till följd av de biologiska skillnaderna mellan könen. Följande redogörelse skildrar mediernas sätt att beskriva kvinnliga och manliga idrottare utifrån stereotypiska egenskaper av styrka och svaghet. Även på vilket sätt sportmän och sportkvinnor skildras vid framgång och motgång redogörs för. Genom dessa beskrivningar trivialiseras kvinnliga idrottares prestationer och deras genusroller framhålls som betydelsefulla (Cohen 1993: 172, Kane & Greendorfer 1994: 37, Duncan & Messner 2003: 174f).

Styrka och svaghet är egenskaper som refererar till det stereotypiskt manliga och kvinnliga. Ord som symboliserar styrka är till exempel kraftig, mäktig, säker, modig och dominant, och tillämpas ofta gällande idrottsmän. För beteckning av svaghet används orden kraftlös, frustrerad, panikslagen, modlös, nedslagen och känslomässigt beroende, och tilldelas idrottskvinnor i högre grad. Detta skapar bilden av att män är extremt starka och kvinnor måttligt starka (Kane & Greendorfer 1994: 37, Duncan & Messner 2003: 175). Tolstoy's studie påvisade smärre skillnader i språket tillämpad i männens och kvinnornas idrottsbevakning i Sportmagasinet. Ord som "hockeykrigare", "krigarinstinkter", "kraftfull" och "farlig" användes ofta för män medan ord som "vacker", "skönhet" och "attraktiv" förekom för kvinnoidrottare (Tolstoy 2004: 16).

Andra typer av genusstereotypiska karaktärsdrag är stor för manligt och liten för kvinnligt. Idrottsmän gestaltas ofta som gigantiska och muskulösa atleter och sportkvinnor som klena och spinkiga idrottare. Detta görs bland annat genom att flitigt använda ordet "stor" gällande idrottsmän, såsom "stora grabbar" som spelar "stora matcher". Idrottsmän tilldelas även oftare än kvinnor egenskaper av aggressivitet och kraft (Duncan & Messner 2003: 174f).

Även idrottskvinnor tilldelas egenskaper på styrka (modig, kraftfull). Dock sker detta ofta i kombination med svaghetskännetecken (sårbar, rar). Detta kallas ambivalens (Kane & Greendorfer 1994: 38, Koivula 1999a: 42) och bidrar till neutraliseringen av idrottskvinnors tilldelade kvaliteter av styrka. Ett exempel: "She's tiny, she's small, but so effective under the boards" (Duncan & Messner 2003: 175). En annan typ av ambivalens kallas "narrativt och visuellt missförhållande". Detta skapas då en bild fokuserar på sportkvinnans prestation men

den tillhörande texten på mannens, eller tvärtom. Exempel på denna företeelse är när tv sände maratonloppet i New York City i direktsändning. Då Greta Waitz passerade mållinjen och vann kvinnornas tävling, berättade kommentatorn i samma moment vem som tog bronsmedaljen i männens lopp. Fenomenet ambivalent rapportering har enbart fastställts i samband med kvinnoidrottare, och bidrar till trivialiseringen av deras prestationer (Kane & Greendorfer 1994: 38).

Skillnaden gällande styrka och svaghet kommer till uttryck även på bild. Genom utseende, kroppsposition, ansiktsuttryck, känslouppvisningar och kameravinklar skapas konnotationer av svaghet och styrka. Idrottskvinnor visas ofta i en position som förmedlar sexualitet, med lätt öppen mun och en vinklad blick, som framställer dem som sårbara och lydiga. De framhäver kroppsdelar som synliggör sexuella skillnader, såsom lår, bröst, bakdel och skrev. Sportkvinnorna gestaltas synnerligen i en ickeatletisk, passiv och hänsynsfull kroppsställning genom mindre kroppsstorlek, sluttande huvud och snedställd kropp. Bilden på en gråtande kvinna som blir tröstad efter en förlust är vanligare än bilden på en man i samma roll (Duncan & Messner 2003: 175f).

Sportsmännen visas sällan i sexuella poser. De framställs oftast som dominerande genom en atletisk, aktiv ställning, större kroppsstorlek, upphöjd fysisk ställning samt en beskyddande och distanserad position. På bilder där både män och kvinnor förekommer står männen ofta i centrum och kvinnor i periferin. Även kameravinkeln belyser svaghet och styrka, där kvinnor ofta fotograferas från under ögonnivån, vilket utstrålar sårbarhet, medan männen oftare fotograferas från över ögonnivån som i sin tur utsänder makt (Duncan & Messner 2003: 175f).

Hur medgång och motgång förklaras av sportkommentatorer skiljer sig mellan idrottskvinnor och idrottsmän. Idrottsmän beskrivs ofta som aktiva representanter för sina egna framgångar och sina motståndares motgångar, och till deras vinst tilldelas egenskaper av medfödda talanger, makt, intelligens, storhet, snabbhet, disciplin och risktagande. Idrottskvinnor beskrivs vara passiva agenter för sina framgångar, som ofta förklaras med okontrollerbara faktorer såsom tur, familj, känslor, laganda och andra personers stöd, och endast stundtals med talang, framåtanda, hårt arbete och intelligens (Duncan & Messner 2003: 177f).

Vid förlust attribueras idrottskvinnor inkompetens i styrningen som orsak. Ett exempel är en kommentar som beskrev att kvinnliga tennisspelare i allmänhet förfogar över mental svaghet: "They have no mental stamina. Every time I watch...I always expect them to have a mental breakdown or start crying after the first set" (Duncan & Messner 2003: 177). Idrottsmännens förlust kommenteras sällan, istället fokuseras det på det vinnande lagets dominans och talang. Vissa studier har visat på positiva förändringar i denna tendens (a. a: 177f).

Sammanfattningsvis trivialiseras idrottskvinnors prestationer i medierna genom att tilldela dem stereotypa egenskaper av svaghet, genom en ambivalent rapportering där deras styrka neutraliseras med svaghetskännetecknen, samt genom att presentera idrottskvinnan som en passiv agent för sina motgångar och tilldela okontrollerbara faktorer som orsak till sina framgångar.

3.1.3 Uteslutningsreceptet

Det finns ytterligare sätt på vilka sportkvinnor trivialiseras. Uteslutningsreceptet innebär att expertkommentatorer fastställer publikens förväntningar på idrottares kommande idrottsinsatser genom att offentliggöra vissa egenskaper och dölja andra. Detta skapar en

social struktur av synlighet och osynlighet. Två typer av uteslutningsrecept som hänger ihop är sättet kommentatorer beskriver missar på under spelets gång, och sättet de förklarar dessa missar på (Duncan & Messner 2003: 178).

När det gäller sättet kommentatorer beskriver missar på är ett vanligt iakttagit faktum att det oftast fokuseras på missar vid idrottskvinnor och på framgång vid sportmän. Ordet ”missade” eller en synonym används betydligt oftare för sportkvinnor än för sportmän. När en missträff äger rum förvandlas den genom språket ofta till framgång vid sportsmännens bevakning, vilket sällan sker i samband med idrottskvinnor. Detta skapar en övergripande bild på idrottsmän som framgångsrika och idrottskvinnor som misslyckade (Duncan & Messner 2003: 178f).

Förklaringen av missar under spelets gång skiljer sig beroende på om det handlar om män eller kvinnor. Idrottsmännens neutraliseras ofta med hjälp av mildrande omständigheter, vilket förmedlar att deras bommar är oundvikliga och betydelselösa. Liknande kommentarer förekommer sällan under kvinnornas matcher, där missar kommenteras med ett sakligt yttrande utan att tilldela yttre faktorer som orsaker. Idrottsmännens missträffar förblir ofta subjektlösa, såsom ”det är en stor miss” eller ”bollen nuddar korgen och studsar ner”, medan kvinnors bommar beskrivs tillsammans med verkställaren, såsom ”Kirkland missar en trepoängare”. Därmed förmedlas den övergripande bilden att orsaken till kvinnornas missar är deras oduglighet medan männens bommar orsakas av yttre faktorer (Duncan & Messner 2003: 179).

Uteslutningsreceptet visar på att idrottskvinnor i större utsträckning beskrivs som misslyckade och sportmän som framgångsrika. Det visar även att herrarnas bommar neutraliseras med hjälp av yttre faktorer som orsak, medan detta sällan förekommer beträffande damer. Den allmänna bilden förmedlas att idrottskvinnor är odugliga och idrottsmän kompetenta.

3.1.4 Symbolisk makt

Som tidigare nämnts domineras idrotten av män som förfogar över en symbolisk makt över sportkvinnorna. Medierna bidrar till att upprätthålla sportsmännens symboliska makt genom mediaspråket. Idrottsherrar framställs vara det ”originella”, medan idrottsdamer representerar det ”avvikande”. Det uppstår en genushierarki som upprätthålls på olika sätt och redovisas nedan (Duncan & Messner 2003: 180).

Ett sätt genom vilket sportsmännens symboliska makt upprätthålls i medierna sker via en osymmetrisk genusbeteckning, och bidrar till framställningen av idrottsmän som normen och idrottskvinnor som avvikande. Den osymmetriska genusbeteckningen innebär att ordet ”Dam” eller ”Kvinna” ofta tilläggs vid benämningen av idrottskvinnors tävlingar, medan männens står utan markering på kön, såsom ”Women´s Final Four” för kvinnor kontra ”Final Four” för män (Cohen 1993: 174, Koivula 1999a: 41f, Duncan & Messner 2003: 180, Messner 2003: 192).

Koivula utförde en kvantitativ analys som visade att kvinnoporter genusmarkerades 60,9 procent av alla sportcitationer medan samma gällde männen i 5,2 procents andel. Skillnaden var mest påtaglig inom maskulint klassade idrotter, där genusbeteckning förekom 87,8 kontra 1,3 procent för sportkvinnor respektive sportmän. När det gäller feminint klassade grenar genusmarkerades kvinnor i 38,5 procents andel och män i 18,2 procents andel, vilket tyder på att fördelningen varierar beroende på vilken genusstereotyp kategori sportsgrenen tillhör

(Koivula 1999c: 5). Genusbeteckning förekommer alltså likväl utomlands som i Sverige och bidrar till framställningen av kvinnligt idrottande som avvikande från normen.

Den symboliska genushierarkin upprätthålls även genom fenomenet infantilisering då en idrottare förvandlas till ett barn genom språket. Infantilisering bidrar till att trivialisera idrottarens prestationsmässiga betydelse, och tillämpas i högre grad gällande sportskvinnor än sportsmän. Idrottskvinnor benämns ofta som "flicka", "ung dam" och även som "kvinna". Idrottsmän kallas oftast "man", "ung man" eller "ung grabb" (Duncan & Messner 2003: 180f). Koivulas analys visade att medan män inte benämndes som "pojkar" en enda gång, förekom "flicka" i 8,4 procents andel av kvinnornas beteckningar. Infantilisering av idrottskvinnor inom medierna existerar alltså även i Sverige (Koivula 1999c: 6), men har förbättrats tydligt de senaste åren (Duncan & Messner 2003: 180f).

Namnshierarki är ett begrepp som refererar till huruvida kommentatorerna använder för- eller efternamnet på idrottaren. Den underliggande teorin är att makthavare ofta tituleras vid sina efternamn, som i sin tur benämner underordnade, såsom personer tillhörande lägre klasser, etniska minoriteter, unga, anställda eller kvinnor, vid förnamnet. Makthavare refereras alltså till formellt och underordnade informellt, vilket skapar en social hierarki som även kommer till uttryck inom mediasporten. Idrottskvinnor refereras oftare till sina förnamn än männen (Koivula 1999a: 42, Duncan & Messner 2003: 181). Även Koivulas studie frambringade att kvinnliga idrottare oftare nämndes vid deras förnamn än manliga, vilket innebär att fenomenet namnshierarki även existerar i svensk mediasport (Koivula 1999c: 6).

Idrottskvinnor sexualiseras i det medieutrymme som de tilldelas, visar tidigare forskning. De beskrivs ofta utifrån deras utseende, familjestatus, de förvandlas till erotiska skämtobjekt, beskrivs inom underliga kontexter samt deras sexuella läggning poängteras snarare än deras prestation. Genom att trivialisera deras prestationer minimaliseras hotet de utgör mot det manliga herraväldet inom idrotten (Duncan & Messner 2003: 182). Nedan följer en utförligare presentation av idrottskvinnors mediala sexualisering.

Ett observerat faktum är att mediebevakningen är mer omfattande av kvinnliga idrottare med feminint utseende än av andra sportskvinnor. Då deras utseende framhävs som betydelsefulla dras uppmärksamheten ifrån deras åstadkomna prestation (Duncan & Messner 2003: 182). Ett tydligt exempel är tennisspelaren Anna Kournikova, som inte har vunnit någon större tävling, men genom hennes feminina attraktivitet har hon blivit en populärikon som har förekommit på olika modetidningars omslag (Messner 2003: 99).

Ett annat exempel är den trefaldiga OS-medaljvinnaren Florence Griffith Joyner, "FloJo". Medierna fokuserade på hennes feminina utseende och stärkte det dominanta medietemat som negligerade hennes prestation. När hennes mediebevakning jämfördes med den tvåfaldiga OS-mästaren Jackie Joyner Kersees, blev fenomenet ännu synligare. Kersee ansågs av medierna inte förfoga över lika feminina karaktärsdrag som Joyner, och fick därmed uppmärksamhet i avsevärt mindre utsträckning. På det sättet bidrar medierna till att upprätthålla den manliga dominansen inom idrotten, då de bevakar sportskvinnor genom att sätta dem i stereotypiska kvinnoroller, istället för att fokusera på deras prestationer (Kane & Greendorfer 1994: 30f).

Kvinnor uppmärksammas i större utsträckning inom feminint klassade idrotter, såsom konstämning och gymnastik, där fokus ligger på feminin attraktivitet och estetik. Genom att sexuellt objektifiera idrottskvinnor förvandlas de till männens erotiska åtrå. När medierna i sin tur betonar idrottsmännens sexualitet gestaltas de som "hingstar". Ett exempel där Sports

Illustrated analyserades, poängterades Boris Beckers sexuella bragd när han erövrade en kvinnlig modell. Även när idrottsmän sexualiseras i medierna sätts alltså kvinnor i en passiv position, samtidigt som att männens prestationer framhävs ytterligare (Duncan & Messner 2003: 182).

Medan kvinnliga idrottare med feminin attraktivitet mediepopulariseras, marginaliseras och förnekas de som förfogar över mindre feminint utseende och homosexuella. Lesbiskhet avfärdar kvinnligt idrottande och framställer den som avvikande och underlig (Duncan & Messner 2003: 183f), då lesbiskhet associeras med okvinnligt utseende (Stevenson 2004: 280f). Homosexuella och idrottskvinnor med ickefeminint utseende har därför sämre ekonomiska förutsättningar på grund av mediernas försummelse och därmed bortfall av reklamkontraktspengar (Messner 2003: 100ff).

Medierna, som ofta belyser de dominerande genusstereotyperna, ställs inför ett motstånd när "maskulina", kraftfulla idrottskvinnor utmanar den manligt dominerade idrottsvärlden med sina prestationer (Stevenson 2004: 280). Dock försummas inte homosexuella kvinnliga idrottare i all mediebevakning. Mediesporten konstruerar en kamp mellan femininitet och maskulinitet i avgörande tävlingar, till exempel mellan heterosexuella Martina Hingis och homosexuella Amelie Mauresmo i en tennisfinal. Bilden av Mauresmo att vara maskulin på grund av sitt spelsätt, hennes sexuella läggning, klädsel och muskulatur resulterade i ett enormt medie- och publikintresse, då hon i egenskap av en utomstående utgjorde ett "hot" till att vinna turneringen (Stevenson 2004: 285ff).

"Mediekampen" mellan hetero- och homosexualitet alstrar frågan: Vad är kvinnoidrottarens kroppsideal? Enligt en studie som tar upp dilemmat finns en motsättning mellan kvinnoidrottarkroppen och mediediskurser om den, och dessa varierar både mellan idrotter och inom dessa. Australien Open är ett exempel på motsatta bilder som reproduceras i medierna om idrottskvinnors kroppsideal. Mauresmo, som är öppet lesbisk och förfogar över en kraftfull kropp diskuterades flitigt i medierna. Samtidigt bevakades Anna Kournikova på grund av sina feminina drag. Dessa två spelares kroppsformer återfanns i mediediskurser i lika bred utsträckning, vilket visar på en komplexitet av motsatta bilder som förmedlas om idrottskvinnokroppen (Stevenson 2004: 280f).

Ytterligare ett sätt att upprätthålla genusstereotyper i mediesporten är att framhäva sportkvinnors familjestatus. Idrottskvinnor i hemmafruroll samt i egenskap av graviditet är vanliga medieteman istället för åstadkomna prestationer, även i Sverige (Kane & Greendorfer 1994: 30 och Koivula 1999c: 7). Att framställa idrottare inom en familjekontext är ett vanligt förekommande fenomen i svenska nationella medier (Eriksson 2006: 245).

En annan observation, som dock inte fastställts i Sverige, är att medierna har en tendens att framställa idrottskvinnor som sexuella skämtobjekt snarare än seriösa idrottare. Kameravinklar riktas mot idrottskvinnors feminina kroppsdelar och pareras med sluga kommentarer och komiska inlägg (Duncan & Messner 2003: 182f). Till exempel när fotbollsspelaren Brandi Chastain slet av sig matchdräkten och synliggjorde sin sportbehå efter att ha spelat fotbolls-VM fokuserade två tv-kanaler på denna företeelse istället för fotbollslagets insatser i VM. Till och med tre dagar efter händelsen refererade reportern skämtsamt till Chastains handling (Messner 2003: 98).

Idrottskvinnor bevakas ofta inom en underlig kontext snarare än i samband med seriösa tävlingar. Detta förmedlar bilden av idrottskvinnan som avvikande från normen (Cramer

1994: 173). Bikiniklädda kvinnor som hoppar och skuttar under en volleybollmatch, en frigymnast som hoppades ur ett flygplan utför olika gymnastikövelser, en kvinna som demonstrerar olika knepiga biljardstötter eller liknande historier förekommer ofta, snarare än allvarliga turneringar i rapporteringen om idrottskvinnor (Duncan & Messner 2003: 182f).

Även i Sverige sker att idrottskvinnor framställs som avvikande från normen genom att sätta dem i en underlig kontext. I Tolstoys studie framkom att Sportmagasinets utgåva på 124 sidor enbart innehöll ett reportage av en idrottskvinna. Intervjuobjektet var en irakisk 50-årig friidrottare som var blind på ena ögat, vilket knappast är representativt för kvinnligt idrottande. Egendomliga inslag förekom även gällande idrottsmän men då blandat med reportage som fokuserade på deras prestationer (Tolstoy 2004: 17).

Idrottens mansdominans och sportsmännens symboliska makt upprätthålls alltså av medierna genom en osymmetrisk genusbeteckning, infantilisering, namnhierarki och idrottskvinnors sexualisering. Där läggs fokus på idrottskvinnors kvinnlighet, familjestatus, sexuella läggning och de sätts i en underlig kontext samt behandlas som erotiska skämobjekt. Den tidigare forskning som jag har funnit behandlar den nationella mediasporten. Frågan som uppstår är hur det förhåller sig på en lokal nivå, vilket denna uppsats syftar till att undersöka.

4. Teoretiska utgångspunkter

Samhälle och kultur är ständigt föränderliga processer, och dess värderingar och attityder uppenbarar sig i form av diskurser, även inom medierna. Därför är det väsentligt att betrakta medierna som en del av kulturen där de förekommer. Inom ramen för kulturen förändras, upprätthåller och skapar medierna värderingarna samtidigt som att de själva påverkas och konstitueras av dem. Denna syn ligger till grund för uppsatsens teoretiska utgångspunkter och övergripande struktur, och har utvecklats av Fairclough (Fairclough 1995: 56f).

Mediernas samhällsroll bör granskas utifrån tre dimensioner, anser Fairclough. Medier utgör en del av samhället, och ramen för deras värderingar benämner han sociokulturell eller social praktik. Inom den sociala praktiken produceras och konsumeras medietexter. Dimensionen där produktion och konsumtion sker benämner han som diskursiv praktik. Detta utgör länken mellan social praktik och själva medietexten, som är den tredje dimensionen i Faircloughs tredimensionella modell. De tre dimensionerna är både konstituerande och konstituerade, de både påverkar och påverkas av varandra i ett övergripande samhälleligt komplex (Fairclough 1995: 56f, Fairclough 2002: 71). Presentationen av de teoretiska utgångspunkterna i denna studie sker genom att inkludera teorierna i Faircloughs tre dimensioner. Detta bidrar till att uppnå förståelse för mediernas roll ur en samhällelig aspekt, det vill säga mediasportens roll i idrottens jämställdhetsprocess.

Den sociala praktiken, det vill säga ramen för de samhälleliga fenomen och kulturella värderingar vars förekomst undersöks i de utvalda medietexterna, utgörs av teorier kring följande teman: idrottens roll som kulturell institution, genus- och könsbegreppet, samhällets traditionella genusstereotyper, idrottens genuskategorisering samt fenomenet feminism och jämställdhet. I syfte att lyfta upp de nämnda kulturella fenomenens eventuella reproduktion i mediasporten, krävs en förståelse för mediasportens produktionsprocess, vilket verkar på den diskursiva praktikens nivå. Det är genom mediernas produktionsprocess som den sociala praktikens dolda genusföreställningar och ideologier kommer till uttryck i medietexterna. Hur medietexterna uppfattas avgörs i mottagandets stund, det vill säga i ögonblicket av textens konsumtion (Berglez 2000: 202). Därför är det väsentligt att, inom ramen för den diskursiva

praktikens nivå, teoretiskt behandla mediasportens konsumenter. På vilket sätt idrottskvinnor framställs i mediasporten granskas på den textuella dimensionen. Inom ramen för denna praktik klarläggs teorier kring mediasportens språk, identitetsskapande roll samt ideologibegreppet.

4.1 Mediediskursbegreppet

Medietexter konstrueras av kommunikativa händelser som består av olika diskurser och genrer. Diskurser och genrer utgör den kommunikativa händelsen genom en samverkan (Eriksson 2002: 39). Genrer avser sättet texttyper byggs upp på inom den sociala praktiken där den förekommer (Fairclough 1995: 76). Exempel på genrer är sportartiklar. Diskurs är sättet en viss social praktik presenteras på. Mediasportens språkanvändning är en sådan diskurs. Diskurser förekommer oberoende genrer samt inom olika genrer. Till exempel kan olika teman förekomma inom mediasporten. Därmed verkar genrer och diskurser tillsammans, kombinerade med varandra (a. a: 78). Nedan presenteras begreppen diskurs och genre utförligare.

4.1.1 Diskurs

Diskurser innebär språkbruk och ses som en typ av social praktik. De intar ett dialektiskt förhållande till andra sociala praktiker, vilket innebär att de bidrar till att både upprätthålla och förändra maktrelationer, identiteter och andra sociala praktiker (Fairclough 1995: 56, Fairclough & Wodak 1997: 258, W Jørgensen & Phillips 2000: 71f, Fairclough 2002: 64). Diskurs är en ideologisk praktik vilket innebär att genom den upprätthålls, förmedlas eller förändras olika maktförhållanden (Fairclough 2002: 67). Den har en ideationell funktion vilket innebär att den återger verkligheten på ett särskilt sätt, i form av ett bestämt och avgränsat kunskapsområde. Den omfattas av särskilda sätt som ämnet omtalas och diskuteras på, där en särskild uppsättning av begrepp och ord tillämpas. Den består även av gemensam stil, objekt och strategi. Vem som kan uttala sig, var och när bestäms inom denna ram, medan andra resonemang utesluts ur diskursen och obegripligförklaras (W Jørgensen & Phillips 2000: 72f, Barker & Galasinski 2001: 12). Med diskurs och ideologi menas i denna uppsats deras textuella innebörd (Fairclough 2002: 71). Det är väsentligt att ha i beaktande att alla sociala praktiker har en diskursaspekt, men består samtidigt av ickediskursiva delar (W Jørgensen & Phillips 2000: 71).

4.1.2 Genre

Genre innebär olika texttyper (både skrivna och talade) som har utvecklats inom kulturen och inom vissa subgrupper. Exempel på genre är sportartiklar, och inom dessa finns genrer såsom reportage, nyheter eller intervjuer (Hellspong & Ledin 1997: 24). Genrer har kulturella rutiner och fastställda normer med avseende på textens uppbyggnad och innehåll vilket innebär att människor enkelt identifierar dem och kan ta till sig informationen och innebörden (a. a: 25, 28). Detta benämns en genres schematiska struktur. Till exempel börjar en artikel alltid med en rubrik och eventuellt med en underrubrik, som följs av en ingress och sedan texten, som i sin tur organiseras in i olika mellanrubriker. Att bryta upp denna struktur skulle innebära en ny genres uppkomst. Denna schematiska struktur visar på nyhetsgenrens rutiner som händelserna ramar in i och därmed begränsas av (Fairclough 1995: 85f). Den lokala mediasportens innehåll begränsas alltså av sportartikelgenrens utformning enligt denna struktur. Genrer avser även innehållsmässiga rutiner och normer. Deras roll ligger i att de skapar en anknytning mellan text och samhälle, mellan den textuella och den sociala praktikens dimension (Hellspong & Ledin 1997: 25).

4.2 Ideologi

I denna uppsats avser begreppet ideologi dess textuella innebörd. Texternas språk intar en väsentlig roll när det gäller fastställandet av dolda ideologier. Språket, det vanligaste sociala beteendet, verkar ideologiskt, vilket innebär att människornas uppfattningar om det självklara och naturliga tar sig uttryck genom den. Ideologier bidrar till skapandet, reproduktionen och förändringen av ojämlika maktförhållanden mellan olika sociala grupper. De präglas av en vardagligt reproducerande karaktär, vilket innebär att de oftast verkar omedvetet och är dolda i människornas värderingar och språkanvändning. Enligt Berglez är det väsentligt att ha i beaktande att de artiklar som objektivt tycks beskriva ”verkligheten” ofta är mer ideologibärande än de som tydligt åsyftar förmedla vissa värderingar. Språket speglar alltså existerande maktrelationer och ideologier, samtidigt som att maktrelationer även existerar utanför språket. Ideologier verkar undermedvetet även i samband med produktionen, menar Fairclough. Människor som bidrar till att upprätthålla olika ideologiska förhållanden gör detta ofta omedvetet, inte minst då dessa uppfattas som självklara förhållanden. Om medietexter rymmer dolda ideologier eller inte är ofta svåra att fastställa. En vanlig syn avser att mening skapas i den aktiva läsarens tolkning. Detta försvårar att urskilja tydliga ideologier, då medietexter oftast utgör flera olika möjligheter att uppfatta en text på (Berglez 2000: 196ff, W Jörgensen & Phillips 2000: 79f, Fairclough 2001: 2f, Fairclough 2002: 88ff).

4.3 Idrott och sport

Begreppen idrott och sport har i vissa sammanhang olika innebörder, i denna studie används de dock som synonymer. Skillnaderna avser att sport snarare syftar på utövandet av olika grenar, både på elit- och amatörnivå, och ses som en organiserad aktivitet med gemensamma regler, medan idrott oftare tillämpas utifrån dess institutionella innebörd (Ringfjord 2005). Olika kulturer har haft olika uppfattningar om idrottens och sportens betydelse, och än idag råder det diskussioner kring en exakt och allmängiltig definition (Larsson 2001: 131, Eklund 2004: 1, 4). Inom mediasporten tillämpas sportbegreppet flitigare än idrott (Ringfjord 2005).

Halva Sveriges befolkning, cirka 4,5 miljoner människor, deltar i idrottsrörelsen, varav två miljoner aktivt utövar en idrott. Antalet idrottsgrenar och tävlingsformer ökar varje år (Eklund 2004: 1, 4), och fler och fler försörjer sig genom sporten, såsom tränare, massörer och journalister (Koivula 1999a: 6). Orsaken till sportens popularitet anses vara att ”hela samhället är byggt på tävlingsprincipen. Kampen för att bli den främste sker i arbetslivet, i skolan, i kamratkretsen. Vår västerländska civilisation är uppbyggd på konkurrens” (Bolin 1957 i Larsson 2001: 140).

Sporten är jämnårig med människans historia och har en framträdande roll i det moderna västerländska samhället. Den intar enligt forskare en av de viktigaste positionerna som kulturell institution (Creedon 1994b: 20 och Koivula 1999a: 6). Enligt Pålbrant är sporten en ”sammanhållande länk i ett föränderligt samhälle” (Olofsson 2000: 78). Det finns ett antal faktorer, såsom ekonomi, kommers och medier, som fastställer idrottens roll i samhället. En annan viktig funktion är att idrott skapar regional och nationell identitet (Beard 1998: 1).

Den moderna tävlingsidrotten bygger på idén att finnas till för alla, oavsett ursprung, kön eller social grupp, där alla har både rättigheter och möjligheter att ”göra sin lycka på den sociala arenan inom ramen för en öppen offentlighet” (Dahlén 1995 i Larsson 2001: 131). Sport associeras med frihet, jämlikhet och broderskap. Frihet syftar på en fri prestationsmässig jämförelse och konkurrens mellan olika utövare. Jämlikhet innebär att alla utövare värderas objektivt och likvärdigt oavsett etnisk tillhörighet, sexuell läggning eller könstillhörighet.

Broderskap syftar på den individuella idrottsutövarens relation till en bredare kontext, såsom idrottsmoral, solidaritet, gemenskap och social fostran (Larsson 2001: 131).

Då sporten utgör en del av samhället, speglas och upprätthålls kulturella värderingar, attityder och mönster genom idrotten. Larsson (2001) menar att "den moderna idrotten är en i raden av institutioner som bidrar till iscensättningen av den moderna 'människan' som en autonom och förnuftig varelse på en öppen marknad av möjligheter, situerad i en solidarisk gemenskap av medborgare". Denna "iscensättning" sätter förutsättningarna för människors sätt att tänka och bete sig (Larsson 2001: 131, 133). Bland annat påverkas människors språk användning och klädstil. Det dras paralleller genom språkbruket mellan idrottares kamper och krigssymboler, såsom egendom, ära och rättvisa, genom vilket hjältar och idoler skapas. Även olika smeknamn och maskotar som används i idrottssammanhang visar på samhällets kulturella värderingar som finns dolda inom sporten (Creedon 1994b: 3f, Koivula 1999a: 6f).

4.4 Genus och kön – natur eller kultur?

År 1972 introducerades idén om att kön och genus är åtskiljbara företeelser. Sedan dess har ett antal forskare definierat skillnaderna mellan dem, dock råder det än idag diskussioner kring hur de bör tillämpas och definieras. Komplexiteten i att särskilja begreppen förstås enklare med hjälp av metaforen om ryska dockor. När den ryska dockan tas isär finns det alltid en mindre docka inuti den, tills den minsta beståndsdelen kommer fram. Dockorna kan ställas upp på rad bredvid varandra, för att se hela uppsättningen samtidigt, men då är varje docka tom inuti (Fausto-Sterling 2000: 253ff).

För att förstå den ryska dockans systematik och funktion, bör varje separat docka ses genom en sammansättnings- och nedmonteringsprocess. Varje enskild rysk docka symboliserar ett forskarområde; historia, kultur, sociologi, psykologi, biologi, cell- och organismforskning, som studerar kön och genus utifrån olika utgångspunkter. Separat ger varje "docka" djupa, dock begränsade kunskaper om relationen mellan kön och genus. Det är genom en komplex samverkan mellan dessa som skillnaderna tydligt kan synliggöras, och en djupare förståelse för begreppen kan uppnås. Det är av vikt att ha en medvetenhet om denna ofullkomlighet och komplexitet, innan en fördjupning sker i ett eller fler av dessa inriktningar (Fausto-Sterling 2000: 253ff, Freedman 2003: 26f). Med kännedom av komplexiteten i att särskilja kön och genus följer nedan den definition av begreppen som tillämpas i min studie.

Könstillhörighet avser biologiska, fysiologiska, anatomiska och genetiskt bestämda olikheter mellan kvinnor och män. Dock har de blivit förbundna med olika ickebiologiska egenskaper som avser beteende, personlighet och förmåga, vilket människor redan under barndomen tillägnat sig. Denna typ av särskiljning benämns som genuskillnad, och innebär falska trosföreställningar om de respektive könen. Genuskillnader har medfört en genushierarki som underordnar kvinnor männen (Creedon 1994b: 3, 29, Koivula 1999a: 1, Fausto-Sterling 2000: 2ff). Då genushierarkin skapar ojämlikheter och kvinnoförtryck i samhället, bör den ifrågasättas från grunden.

I denna studie är genusbegreppet främst relevant utifrån dess kulturella innebörd, men hänsyn tas även till den historiska och samhällsliga betydelsen. Som Beauvoirs utlåtande "man föds inte till kvinna: man blir det" (Beauvoir 1976: 162) antyder, är genus ett kulturellt betingat fenomen, vilket innebär att det enbart existerar inom kulturen (Freedman 2003: 25ff). Kultur är där verkligheten representeras symboliskt bland annat med hjälp av språket, och genomsyrar alla sociala praktiker, även mediesporten. Inom detta komplicerade begrepp sammanflätas språk, mediesport och makt, där gemensamma tolkningar infinner sig och

därmed förståelse (Barker & Galasinski 2001: 3f). Kultur både konstruerar och konstrueras av sociala och diskursiva praktiker där identiteter och ideologier är avgörande (a. a: 1). Den består även av institutionella praktiker och administrativa rutiner, där makten gestaltas (a. a: 13f). Då all sanning grundar sig i människors historia, språk och handlingar, är kultur en föränderlig process; dess värderingar förändras genom tiderna med hjälp av språket (Fausto-Sterling 2000: 4f, 7f).

Det finns ett antal argument som pekar på genusstereotypers kulturella betingelse snarare än biologiska. Existerandet av intersexuella människor, det vill säga personer som biologiskt sett varken kan klassas som män eller kvinnor, försvagar påståenden om genuskillnader. I idrottssammanhang, där fastställandet av könstillhörigheten är ofrånkomlig, bestäms könen i de ambivalenta fallen genom ett socialt beslut som forskare tar utan stadgade riktlinjer (Fausto-Sterling 2000: 4f, 7f). Det finns även klara bevis på att den kulturella attityden gentemot femininitet och maskulinitet samt kön och könstillhörighet har förändrats genom tiderna, vilket tyder på att genuskillnader är föränderliga och därmed även möjliga att förändra (Fausto-Sterling 2000: 10, Barker & Galasinski 2001: 52). Att vissa kulturer överordnar åldersfaktorn över kön, där äldre har makt över yngre, snarare än män över kvinnor, är ytterligare argument för att genuskillnader är kulturellt betingade (Fausto-Sterling 2000: 19f).

Genusuppfattningars djupa inprägning i människornas värderingar har medfört att de numera ofta uppfattas som självklara, trots att de enbart är konstruerade värderingar. ”Sådant som upprepas tillräckligt många gånger under en längre tid kommer att uppfattas som något biologiskt och naturligt, trots att det handlar om ett kulturellt beteende”, definierar Berglez fenomenet (Berglez 2000: 198). Det är möjligt att förändra dessa ”naturliga” kulturella värderingar om de uppmärksammas och om de historiska och kulturella orsakerna lyfts fram. Detta sker genom ett ideologikritiskt tänkande (a. a: 198), vilket jag återkommer till vid presentationen av den kritiska diskursanalysen. En annan väg är att ta lärdomar av andra kulturer och därmed från grunden förändra en kulturs sociala struktur (Fausto-Sterling 2000: 19f).

För att få perspektiv på genus- och könsfrågan bör tilläggas att även biologiska och könsmässiga skillnaders universalitet har ifrågasatts. Det finns forskare som anser att även kön är ett kulturellt betingat begrepp, alltså att det inte heller existerar självklara biologiska skillnader mellan kvinnor och män. Detta uttalande understödjer de med det faktum att könsskillnader fastlades och begreppsliggjordes först på 1700-talet, då det började forskas kring dem. ”Att reducera dessa många olikartade element till ett enda särskiljande tecken (som att ha eller inte ha en penis) är uppenbarligen en social handling”, menar bland annat Hurlig och Pichevin (Freedman 2003: 30). Ett exempel på synen på kön som rådde innan 1700-talet är att testiklar och äggstockar ansågs motsvara varandra och därmed tillämpades samma ord vid benämningen av dem (a. a: 29f). Även det faktum att det förekommer befolkningar, bland annat i Sydostasien, där männens och kvinnornas muskulatur i betydligt mindre utsträckning skiljer sig än i andra populationer, styrker uttalandet om att även könsmässiga skillnader är kulturellt betingade (Kessler 1976: 239).

Jag intar ett kritiskt förhållningssätt av begreppen kön och genus, vilket innebär att jag betraktar relationen mellan kvinnor och män som en makthierarki där kvinnor är den förtryckta sociala gruppen. Problematiken med denna inställning är att den anser att ordet kön och genus bör betraktas som liktydiga i sin innebörd som social konstruktion, vilket gör genusbegreppet överflödigt. Att enbart betrakta genus som social konstruktion förutsätter en uppdelning utifrån

kön som naturlig. Orsaken till kvinnoförtrycket ligger dock inte i själva könet utan i hierarkin som skapat en särskiljning mellan dem (Freedman 2003: 30f). I denna uppsats står jag fast vid att tillämpa begreppen kön och genus utifrån deras innebörder som biologiska respektive kulturella skillnader mellan könen, samtidigt som att jag, genom att kritiskt närma mig området, undersöker eventuella maktrelationer mellan idrottsskivinnor och idrottsmän i den lokala mediesporten.

4.5 Genusstereotyper och idrottens genuskategorisering

Genusstereotypiska uppfattningar är en av de mest kulturellt betingade stereotyperna. Enligt genusstereotypiska värderingar finns det en större variation mellan könen än inom dem. Forskare menar dock att det i själva verket finns en större variation inom de respektive könen än dem emellan (Koivula 1999a: 3, Knight 2001). För att få djupare kunskap om den lokala mediesportens bevakning av idrottsskivinnor, är ett klagörande av samhällets genusstereotypa föreställningar nödvändigt. Stereotypa värderingar om kvinnor och män avser främst beteende-, utseende- och personlighetsmässiga karaktärsdrag, och varierar från kultur till kultur samt sociala grupper emellan. Dock kan allmängiltiga mönster påträffas (Koivula 1999a: 3f).

Den traditionellt kvinnliga stereotypen består av skönhet, empati, uttrycklighet, familjefokus, passivitet, svaghet, mottaglighet och undvikande av manligt beteende. Den traditionella synen på manliga karaktärsdrag innefattar aggressivitet, bestämdhet, atletiskhet, spontanitet, tävlingsinriktning, självförtroende, mod, dominans, medverkan, mental och fysisk styrka, risktagande och undvikande av feminint eller homosexuellt beteende. Den underliggande premissen är att aggressivitet och spontanitet är mer värt än svaghet, passivitet och mottaglighet (Kane & Greendorfer 1994: 29, Koivula 1999a: 3f). Detta har enligt Hirdman medfört ”den manliga normens primat”, som innebär en genushierarki där mannen alltid intar en högre hierarkisk position än kvinnan. Idrott präglas även av ”könens isärhållande”, vilket innebär att kvinnligt och manligt sällan blandas⁵. Många människor lever enligt samhällets dessa förväntningar, dock varierar graden från situation till situation (Koivula 1999a: 4).

Samhällets djupt dolda genusstereotypa uppfattningar speglar sig inom sporten, och påverkar även mediernas sätt att rapportera om idrottsskivinnor och idrottsmän. I grunden förknippas idrott med styrka, kraft, tävlingsinriktning och aggressivitet, som alla är stereotypt manliga egenskaper. Därför har idrott traditionellt sett ansetts vara en manlig aktivitet. Dock finns det grenar som betraktas vara mer lämpade för kvinnor. Det har därför skett en kategorisering av de flesta idrottsgrenarna, där de har delats in som manliga, kvinnliga eller genusneutrala, beroende på vilka genusstereotyper idrotten framhäver under utövandet (Koivula 1999b: 1). Samtidigt som att idrottens genuskategorisering är ett resultat av samhällets genusvärderingar och ideologier, bidrar den till upprätthållandet av detsamma. Då tidigare forskning påvisat skillnader i mediesportens bevakning av idrottsskivinnor, beroende på vilken kategori den bevakade sporten tillhör, är det relevant att klarlägga de olika gruppernas innebörd och vilka idrottsgrenar som tillhör dessa (a. a: 1). Sportgrenarnas genusindelning sker utifrån både biologiska och kulturella grunder, dock främst genom kulturella (a. a: 2).

Kvinnligt genuskategoriserade idrotter avser grenar som framhäver stereotypt feminina egenskaper, såsom elegans och skönhet. Dessa anses enligt den stereotypa synen främst lämpa sig för damer att utöva. En stor del av idrotten utgörs av tävlingsmomentet, och kvinnliga idrotter har ansetts handla om tävling inte främst för att vinna sin idrott utan för att uppnå det

⁵ www.rf.se/files/%7BF6298281-C394-414F-BA8C-E48B6D29C97C%7D.pdf, s.8 - 2006-05-21

rådande kroppsidealet eller skönhet genom den. På det viset blir kvinnans kropp föremål för den maskulint dominerade kulturen (Koivula 1999b: 1f, Brookes 2002: 129). Idrotter där utseendet och vikten är centrala, såsom aerobics, relateras oftare till feminina än till maskulina idrotter. Följande idrotter är exempel på genusstereotypt feminina idrotter: aerobics, balett, danssport, gymnastik, konstsimning, konståkning och ridsport (Koivula 1999a: 26, 1999b: 5, 7f).

Den traditionella synen för en idrottsgren att klassas som maskulin är att den bör innehålla eller framhäva följande huvudsakliga moment: fysisk styrka, kroppskontakt, öga mot öga moment, tunga föremål samt kroppsgestaltning inom och genom rum och avstånd (Koivula 1999a: 26, 1999b: 2). Egenskaper såsom kraft och styrka attribueras till män på grund av biologiska fördelar gentemot kvinnor, och har medfört att stereotypt maskulina grenar anses vara normen inom idrott. Dock förknippas även ickebiologiska egenskaper, såsom disciplin, aggressivitet, uthållighet, tävlingsinstinkt och målmedvetenhet med manlighet (Creedon 1994b: 4f, Koivula 1999a: 26, 1999b: 2, Brookes 2002: 129). Stereotypiskt maskulina idrottsgrenar är: amerikansk fotboll, bandy, baseball, boxning, brottning, båtspport, fotboll, handboll, innebandy, ishockey, kampsport (budo, dragkamp, judo, taekwondo), motorsport, rodd, rugby, stavhopp och tyngdlyft (Koivula 1999b: 5).

Förutom feminint och maskulint kategoriserade idrottsgrenar finns de som framhåller genusstereotypa egenskaper i mindre utsträckning och klassas därmed som genusneutrala. Exempel på dessa sporter är badminton, basket, bordtennis, bowling, bågskytte, cykel, friidrott, fäktning, golf, kanot, orientering, segling, simning, skidor, skridsko, sportsskytte, tennis och volleyboll (Koivula 1999b: 5).

Det finns en annan typ av särskiljning mellan stereotypt maskulina och feminina idrottsgrenar. Denna aspekt avser en klassificering av manliga och kvinnliga idrotter utifrån lagsporter och individuella sporter. Denna uppfattning anser att herrar främst lämpar sig för lagsporter, medan damer i sin tur lämpar sig för de individuella grenarna. Anledningen till denna typ av särskiljning ligger i de stereotypa uppfattningarna om att män förfogar över egenskaper såsom hängivenhet gentemot sitt idrottslag, där skapandet av en gruppidentifikation intar en väsentlig roll. Även i samband med kroppskontaktsaspekten anses män lämpa sig för lagidrotter snarare än kvinnor. Kroppskontakt, som ofta medför framhävet av fysisk styrka och kraft, förekommer oftare i samband med lagsporter än individuella (Creedon 1994b: 4f, Brookes 2002: 129).

4.6 Feminism och jämställdhet inom idrott – ett hot mot män?

Feminism är en politisk inriktning som arbetar för jämlikhet mellan kvinnor och män. Den synliggör förtryck i syfte att frambringa förändringar i samhällets alla sociala institutioner genom att uppmärksamma kvinnors sekundära status. Begreppet har tillämpats sedan 1871 (Freedman 2003: 7f, 41), dock uppmärksammades sporten inte ur en feministisk aspekt förrän 1970-talet (Creedon 1994b: 7), eller enligt en annan källa förrän 1980-talet (Scambler 2005: 152). Tidig feministisk forskning åsidosatte idrottsperspektivet, där istället politiska ämnen som abort prioriterades. ”The issue of who gets to play kickball with whom never seems to be quite worthy of political upheaval”, menade dåvarande feminister. Idag förekommer idrottsforskning i stort sett inom alla feministiska skrifter (Creedon 1994b: 7).

Jämställdhet är ett normativt begrepp som syftar till relationen mellan kvinnor och män. En definition av begreppet är att ”kvinnor och män skall ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom alla väsentliga områden i livet. Det gäller eget arbete och försörjning,

inflytande i samhället, vård av hem och barn samt kroppslig integritet”⁶. Genusforskaren Inga Wernersson definierar jämställdhet med hjälp av begreppen makt, materiella tillgångar, kompetens samt socialt värde. Enligt dessa fyra komponenter ser ett jämställt idrottsamhälle ut följande: makten fördelas jämt mellan könen, vilket idag skulle innebära fler kvinnliga styrelse- och kommittémedlemmar. Materiella tillgångar i idrottsvärlden innebär att ekonomiska tillgångar och lokalresurser bör fördelas jämt mellan respektive kön. Kompetensen inom idrott gäller jämfördelade platser i ledarutbildningar och högre tränarutbildningar. Det sociala värdet syftar på en jämvärdering av stereotypiskt kvinnliga och manliga områden inom idrott. Enligt denna jämställdhetsteori sker resursfördelningen utifrån politiska och ideologiska idéer. I praktiken har ekonomisk resurs- och maktfördelning inte innefattats av RF: s jämställdhetsarbete under 1980-talet, trots uppkomsten av begreppet jämställdhet (Olofsson 2000: 78ff). Begreppet jämlikhet skiljer sig från jämställdhet, och syftar på att alla individer i ett samhälle har samma betydelse oavsett kön, etnicitet och sexuell läggning. Därmed är jämlikhet mer allmängiltigt⁷.

Enligt Olofsson pågår idrottens jämställdhetsprocess i eftersläpande takt i jämförelse med jämställdhet inom andra delar av samhället. Den har tolkats som en process där kvinnor ska nå högre positioner utan att påverka männen. Dock är det omöjligt, männen måste ge plats åt kvinnorna. Det infinner sig en ideologi- och resurskonflikt, då idrottsmän till viss del upplever idrottskvinnor som ett hot mot deras idrottsrevir (Olofsson 2000: 78ff). Därför har damernas inträde till sportvärlden mötts av motstånd. Kvinnor som avser bygga upp en idrottskarriär träffar oftast på fler hinder än män, då de fortfarande inte anses vara accepterade i detta manliga revir (Boyle & Haynes 2000: 128f).

Feminismens innebörd diskuteras flitigt än idag, vilket denna uppsats inte avser redogöra för djupgående. Då begreppet är samhällsaktuellt i Sverige och tillämpas dagligen i åtskilliga sammanhang, anser jag ett klagörande vara relevant av uppsatsens ställning gentemot feminismen. Denna uppsats är feministisk i den mån att den syftar till att uppmärksamma eventuella ojämlika maktförhållanden mellan idrottskvinnor och idrottsmän inom den lokala mediesporten.

4.7 Mediesporten

Mediesporten har vuxit till att bli den största enskilda medieavdelningen i Sverige, och de flesta svenska lokala dagstidningarna råder över en sportavdelning (Wallin 1998: 40). Medierna, och lokalt främst de lokala dagstidningarna, utgör det vanligaste sättet för människor att bilda en uppfattning (Nilsson & Severinsson 2001: 133) om idrotten, där cirka 75 procent av den svenska vuxna befolkningen tar del av en morgontidning (Creedon 1994b: 6, Hadenius & Weibull 1999: 11, 15, Nilsson & Severinsson 2001: 25).

Genom att sätta mediesporten i Faircloughs tredimensionella modell avser jag belysa dess roll i jämställdhetsprocessen genom produktionen och konsumtionen. Mediesportens rapportering och språkanvändning är ett resultat av dess produktionsprocess. Språket i sin tur ligger till grund för konsumenternas uppfattningar om idrotten. Den påverkar vilka identiteter som konstrueras och vilka personer som lockas till konsumtionen. På det viset finns det ett tydligt samband mellan mediesportens produktion och konsumtion. Nedan kartlägger jag mediesporten utifrån olika aspekter: dess produktion, kommersialisering, konsumtion samt lokala aspekter.

⁶ www.rf.se/files/%7BF6298281-C394-414F-BA8C-E48B6D29C97C%7D.pdf, s.7f - 2006-05-21

⁷ www.rf.se/files/%7BF6298281-C394-414F-BA8C-E48B6D29C97C%7D.pdf, s.8 - 2006-05-21

4.7.1 Mediesportens språk och produktion

Den sportjournalistiska genren tillämpar ett standardiserat sportspråk, har strikta deadlines och begränsas av sina rutiner. Detta har medfört att den bidrar till att upprätthålla samhällets kulturella genusvärderingar genom sin rapportering (Fairclough 1995: 85f). Den ligger till grund för på vilket sätt kulturella genusvärderingar upprätthålls och förändras vilket påverkar människornas uppfattningar om idrott och genus. Språket ses i denna studie som en aktiv social handling (Hellspång & Ledin 1997: 161) vars syfte är att skapa mening, uppnå ändamål, utöva en symbolisk makt och resultera i problemlösning. Genom den kommer människan i kontakt med verkligheten (Berglez 2000: 198, Barker & Galasinski 2001: 1, 18, 32, 47ff, 55). Med hjälp av språket uppnås förståelse inom kulturens ram, samtidigt som att kulturen konstrueras genom språket. Språket intar ett dialektiskt förhållande till andra sociala praktiker. Människan föds in i en djupt dold social språkanvändningsprocess, vilken uppfattas som naturlig, trots att den är kulturellt konstruerad (Fairclough 1995: 54f, Berglez 2000: 195f, Barker & Galasinski 2001: 1, 15f, 29, 55).

Många sportredaktioner består i huvudsak av manliga sportjournalister (Abalo & Danielsson 2006: 9). I USA var sportjournalisternas könsfördelning, beräknat på de flesta sportmedierna, 3 procent kvinnor och 97 procent män i början av 1990-talet (Creedon 1994a: 100, Rowe 2004b: 57). Mediesportens språk relateras ofta till stereotypa manliga aktiviteter, såsom krig, teknik och jakt (Abalo & Danielsson 2006: 9). Att skapa en jämställd könsfördelning i sportredaktionerna vore i sig dock inte tillräckligt för att förändra sportjournalistikens genusstereotypa språkanvändning. Det är mediesportens rutinmässiga karaktär som medför konsekvensen att vara stereotyp i sin rapportering (a. a: 10). Därför bör istället mediesportens språkanvändning granskas vilket möjliggör att lyfta upp de undermedvetna genusvärderingar som döljer sig "mellan raderna".

Språkbruket anses vara en av orsakerna till genusbegreppets djupa inpräntning i västerländsk samhällsvärdering. Klassiska filosofer som fastställde orden för femininitet associerade kvinnan med det materiella objektet. Det engelska ordet "matter" betyder substans och härstammar från det latinska ordet "mater" (moder) och "matrix" (livmoder). Kvinnors objektifiering och nutida genusroller finns alltså, på grund av filosofernas genuspräglade normer, inpräntade i västerländskt språkbruk (Fausto-Sterling 2000: 22f). Språket är dock bunden till sin historiska och kulturella kontext, vilket innebär att den är föränderlig. Det finns forskare som anser att hela språksystemet bör förändras i syfte att utrota traditionella genusroller.

4.7.2 Mediesportens kommersialisering

Mediesporten har ett ansvar att ge rättvisa förutsättningar för människor att bilda uppfattning om idrotten genom sin rapportering. Det är inte bara sportjournalistikens rutiner som medför en stereotyp rapportering. Den kommersiella aspekten har kommit att ha en allt större roll. Samtidigt som att idrottsvärlden har blivit kommersialiserad har den blivit beroende av mediernas bevakning. Ekonomiaspekten har blivit en av de främsta grundpelarna i samband med mediesportens produktionsprocess. Publikintresse är förknippat med ekonomiaspekten. Ju större publik som finns på matcher och tävlingar, desto större medieutrymme tilldelas den av medierna, då det påverkar medieinstitutionernas ekonomi positivt. Andra faktorer som är avgörande för sportmediernas produktionsprocess är bland annat professionella ideologier, journalisternas privata uppfattningar, arbetsrutiner, sociala attityder, medieorganisationernas struktur och kultur, relationen mellan medieinstitutioner och andra sociala institutioner samt

graden av informationens ekonomiska och tidsmässiga tillgänglighet (Cramer 1994: 166f, Creedon 1994b: 16f).

Regelbundet informationsstöd är ytterligare en faktor som medieproduktionen styrs av. De sportklubbar som förfogar över en etablerad idrottsinformationspersonal bygger upp en tätare relation med medierna. För att finansiera en sådan personal krävs resurser, vilket herrklubbar i högre grad än damklubbar innehar på grund av den historiska utvecklingen och kulturen. Kvinnliga idrottare hämmas på grund av brister på den organisatoriska delen i klubben och har därmed mindre resurser att utveckla en lika tät relation med medierna som männen. Konsekvensen av mindre resurser blir mindre medieutrymme vilket resulterar i en ond cirkel av underrepresentation i mediasporten. För att idrottskvinnor ska komma ut i medierna måste därför sportsjournalister, tränare och idrottare lägga ner extra tid och ansträngning (Cramer 1994: 167, 171f).

Då mediasporten i allt högre grad är beroende av sin ekonomi och möter en allt växande konkurrens för läsare från andra medier intar mediedramaturgin en väsentlig roll i nyheternas utformning (Hadenius & Weibull 1999: 345). För att hålla publikintresset vid liv tillämpas olika tekniker såsom personifiering (fokusering på individer), polarisering (fokusering på konflikter) och negativism (fokusering på det negativa) (Nilsson & Severinsson 2001: 63-66). En annan teknik avser det som benämns lustifikation, det vill säga ordlekar i rubriken (a. a: 69). Pressen fokuserar ofta på bakgrundsinformation, spekulationer samt ger utrymme för diskussionsspalter, medan tv i högre grad fokuserar på idrottsevenemang och prestationer (Cramer 1994: 170). Mediasporten har i allmänhet en tendens att fokusera på avslöjanden, drama och skapandet av hjältar istället för idrottsprestationen. Det har gått så långt att forskare numera skiljer på innebörden i begreppen sport och mediasport (Giles 2003: 221f).

4.7.3 Mediesportens identitetsskapande förmåga och läsarkrets

Mediesportens läsarkrets utgör den främsta anledningen till att medierna och sporten är sammansmälta i den grad att de numera inte kan existera utan varandra (Abalo & Danielsson 2006: 10). Det har även hävdats att ett av de mest effektiva sätten att studera mediesportens konsumenter är genom textanalyser, då världens olika fenomen främst förstås i form av diskurser (Whannel 2003: 221). Anledningen till mediesportens utbredda publik grundar sig i sportens förmåga att skapa känslor såsom frustration eller lycka. Specifikt med sporten är även dess oförutsägbarhet, det finns inga metoder att kunna förutse resultaten i förväg, vilket bidrar till att ge konsumenten en genuin upplevelse. Dessa känslor är dock knappast bundna till genusstereotypa uppfattningar. Den främsta orsaken till mediesportens popularitet ligger i identifikationsaspekten. Mediesporten har en identitetsskapande förmåga vilken möjliggör för läsaren att skapa igenkännande för aktörerna i medietexten (a. a: 229).

Vilka identiteter som förmedlas är väsentligt att ta hänsyn till då samhällets dolda värderingar och attityder om olika sociala grupper, ”vad det innebär att tillhöra en viss grupp”, kommer till uttryck genom dem (Barker & Galasinski 2001: 28ff, 44). Identiteter definieras som inre övertygelser om tillhörigheten till den grupp som identiteten representerar, och medför även beteendemässiga uttryck för denna övertygelse (Koivula 1999a: 1). Det finns studier som visar att kvinnor i högre grad tar del av ickeaggressiva idrotter där snabbhet intar en mindre roll (friidrott) medan män snarare konsumerar aggressiva sporter (boxning) (Whannel 2003: 226). Detta är en avspegling av samhällets kulturellt betingade genuskillnader enligt vilka kvinnor tilldelas egenskaper såsom passivitet och män aggressivitet (Kane & Greendorfer 1994: 29, Koivula 1999a: 3f). Enligt kulturellt betingade värderingar är sporten ett manligt fenomen vilket medför att män uppmuntras till att idrotta inom aggressiva sporter, och

medierna synliggör i högre grad män och maskulint klassade idrotter. Detta ger männen bättre förutsättningar för att skapa igenkännande (Wenner & Gantz 2003: 239). En analys av sportjournalistikens språk bidrar till att uppnå förståelse för dess identitetsskapande förmåga (Whannel 2003: 232).

En manifestation för mediesportens identitetsskapande är att kvinnor hellre läser om kvinnor än om män. Mediesportens roll i identitetsskapandet ligger alltså i vilka sporter och vilket kön som synliggörs samt på vilket sätt (Abalo & Danielsson 2006: 8). En konsekvens av att sportutbudet domineras av män är därmed att mediesportens läsarkrets domineras av män (a. a: 1ff). Enligt en studie utförd av BBC i mitten på 1980-talet visade att 75 procent av män och 45 procent av kvinnor var allmänt sportintresserade (Whannel 2003: 223). De flesta mediegenreerna riktar sig till antingen män eller kvinnor, sällan till båda könen, vilket bidrar till att exkludera ena könet. Den sportjournalistiska genren vänder sig främst till män, likväl som modemagasinet Elle riktar sig till kvinnor (Abalo & Danielsson 2006: 10). Dock är dessa två exempel inte lika tydliga i att definiera sina målgrupper. Medan Elle explicit och uttalat riktar sig till kvinnor, skapas sportinnehållet på ett mer implicit och undermedvetet plan i syfte att tilltala männen. Kvinnor exkluderas mot deras vilja. Enligt en studie är kvinnor betydligt mer intresserade av sport än vad antalet som faktiskt konsumerar sportinnehållet antyder. Att män i högre grad tar del av mediesporten än kvinnor är ett kulturellt betingat fenomen (a. a: 6f).

4.7.4 Den lokala mediesporten

Lokala dagstidningar är de mest framträdande lokala medierna i sin rapportering om lokala personligheter och skeenden (Nilsson & Severinsson 2001: 133). Grundläggande gällande en lokaltidning är informationens relevans för området som tidningen avser bevaka. Tendensen är att större orter, som utgivningsorten, bevakas i större utsträckning än de mindre. När det gäller huvudsakligt innehåll fokuserar lokalpressen på en allmän nyhetsbevakning, gentemot nationella medier som främst belyser politiken, och globala som sätter ekonomi och politik i centrum. Gällande finansieringen är det läsarna som styr (Hadenius & Weibull 1999: 347).

Idrott på lokal nivå bidrar till att bygga upp en lokal identitet och lokal utveckling, inte minst genom den lokala mediesporten. Elitidrott bidrar med underhållning samt till skapandet av förebilder och identitet för ungdomsidrottare (Eklund 2004: 7). Likväl som den nationella mediesporten har en förmåga att skapa nationell identitetskänsla genom att knyta läsaren till en gemensam identitetsgrupp (Eriksson 2006: 233), har den lokala mediesporten ett ansvar att inte bara ge demokratiska förutsättningar för läsarkretsen att bilda en opinion som är verklighetsförankrad, utan även att ge jämlika förutsättningar för ungdomar som utgör framtidens elitidrottare att identifiera sig med de bevakade idrottarna.

Sportrapporteringens lokala förankring har ökat påtagligt de senaste årtiondena (Nilsson & Severinsson 2001: 139). Den lokala mediesportens produktion influeras i hög grad av idrottsgrenarnas lokala kulturella förankring (till exempel uppfattningar såsom att Örebro är en "handbollsstad" eller har en "hockeytradition"). Innan inomhushallar och konstfrusna banor blev utspridda och vanligt förekommande, var klimatet avgörande för vilka sporter som utövades i högre grad och var inom Sverige. Det skedde alltså en lokal förankring av vissa idrottsgrenar runtom i Sverige, vilka satte grunden för dagens kulturella sporttradition, som i sin tur påverkar de lokala sportredaktionernas produktion (Wallin 1998: 39).

5. Material och metod

Uppsatsens metoder utgörs av den kvalitativa kritiska diskursanalysen och den kvantitativa innehållsanalysen, i syfte att möjliggöra flera aspekter att undersöka. Som ett resultat av de två metodernas samverkan urskiljs både en generell och en djupgående bild av den lokala mediesportbevakningen av idrottsskivnor (Nilsson 2000: 116). Först presenteras urval av material och undersökningsperioder. Jag redogör för tre urvalsnivåer som avser besvara tre olika forskningsfrågor. Därefter presenterar jag den kvantitativa innehållsanalysen, dess tillvägagångssätt samt den kritiska diskursanalysen och dess tillvägagångssätt. I kapitlet diskuteras slutligen studiens reliabilitet, validitet, generaliserbarhet samt huruvida forskarens bakgrund och värderingar påverkar studiens resultat.

5.1 Urval

5.1.1 Urval av dagstidningar

Jag undersöker pappersupplagan av Örebro läns tre största dagstidningar sett till antalet upplagor: Nerikes Allehanda (NA), Bergslagsposten (BP) och Karlskoga Tidning (KT). Den oberoende liberala Nerikes Allehanda är Örebro läns största dagstidning med 63 900 upplagor och 156 000 läsare sju dagar i veckan⁸. Nerikes Allehanda-koncernen, NA tidningar AB, är sedan 1943 moderföretag till den oberoende liberala Bergslagsposten, som ges ut i 9 900 upplagor sex gånger i veckan i Lindesberg, Nora, Hällefors samt Ljusnarsberg⁹. Karlskoga Tidning ingår i Nya-Wermlands Tidningens AB (NWT-koncernen) och utges sex gånger i veckan i 8 400 upplagor¹⁰. Dessa dagstidningars sportdelar utgör analysmaterialet, vilket innebär att all sport som eventuellt förekommer i andra delar av tidningen, såsom i bilagor, annonser, ekonomidelen, insändardelen eller på lokalsidorna exkluderas. När det gäller Karlskoga Tidning avgränsar jag mig till enbart ”Sporten”, vilket innebär att sidan ”Ungdomssport” inte tas med i analysen.

5.1.2 Urval av undersökningsperiod och medietexter

Jag använder mig av tre urvalsnivåer för tre olika forskningsfrågor att undersöka. Det bredaste materialet ligger till grund för de två avgränsade urvalen. Forskningsfrågorna är följande:

- a) Det lokala mediesportinnehållets könsfördelning
- b) Den osymmetriska genusbeteckningen
- c) Den lokala mediesportens framställning av idrottsskivnor

För att besvara dessa forskningsfrågor tillämpar jag olika urvalsnivåer som presenteras nedan:

a) Det lokala mediesportinnehållets könsfördelning

Det bredaste materialet undersöks med hjälp av den kvantitativa innehållsanalysen, i syfte att frambringa en statistisk bild på medieutrymmet som tilldelas idrottsskivnor respektive idrottsmän. Då jag avser generalisera sportmediebevakningen till år 2005 utgörs analysens tidsperiod av fyra veckoperioder (indelade i Period I – IV) under år 2005. Jag har valt ut en vecka varje årstid för att inte försumma sommar- eller vinteridrotter. Jag har undvikit högtider såsom midsommar och juletid för att eliminera risken för en icke-representativ bild av den vardagliga lokala mediesportbevakningen (Nilsson 2000: 120f). I denna del av studien ingår både bild och text i det undersökta materialet, olikt de två begränsade urvalen.

⁸ www.na.se/kundservice/omna/fakta.asp - 2006-05-21

⁹ www.bergslagsposten.se/bergslagsposten/ombp.asp - 2006-05-21

¹⁰ www.nwt.se/nwtkoncernen_kt.html - 2006-05-21

Då Bergslagsposten och Karlskoga Tidning inte har någon utgåva på söndagar, analyseras nästkommande måndag i dessa två tidningar. Tidsperioderna i Nerikes Allehandas fall utgörs av veckoperioder från måndag till söndag, förutom i period II, där söndagen föll på första maj och NA inte hade någon utgåva den dagen. I det fallet undersöktes måndagen den 2 maj även i NA: s fall. De undersökta tidsperioderna är följande:

Period I: 24 januari – 30 januari 2005 (samt 31 januari för BP och KT)

Period II: 25 april – 2 maj 2005

Period III: 25 juli – 31 juli 2005 (samt 1 augusti för KT och BP)

Period IV: 24 oktober – 30 oktober 2005 (samt 31 oktober för BP och KT)

b) Den osymmetriska genusbeteckningen

Vid studerandet av den osymmetriska genusbeteckningens, vilket undersöker i vilken grad det markeras om det handlar om idrottskvinnor eller idrottsmän i medietexterna, existens eller ickeexistens i de utvalda medierna avgränsade jag det bredaste urvalet till ett mindre antal tidningar. Jag valde ut tre upplagor av NA samt två i KT och BP. Urvalet skedde utifrån vilka upplagor som hade flest antal artiklar/notiser/krönikor om damer. Om de två eller tre upplagor med flest antal artiklar om damer figurerade under samma veckoperiod valde jag nästkommande upplaga i syfte att sprida undersökningsbredden över hela året. Dock fann jag att juli månad var som tunnast i sin sportbevakning vilket även medförde färre artiklar om idrottskvinnor.

Om det efter att ha spridit bredden över året fortfarande förekom lika många antal artiklar om kvinnor i flera upplagor var veckodagen avgörande, där jag avsåg finna en variation även gällande veckodagar. Dock var en vanligt förekommande företeelse vid urvalet att måndagar i BP-s och KT-s fall samt söndagar i NA-s fall ofta hade fler antal artiklar om kvinnor än andra veckodagar. En förklaring till att BP och KT hade fler antal sportartiklar överhuvudtaget på måndagar kan vara att de inte har någon utgåva på söndagar, vilket innebär att måndagen sammanfattar två dagars händelser. I denna del av studien sker enbart analys av rubriker och ingresser. Det är den kvantitativa metoden som ligger till grund för denna forskningsfråga. Följande upplagor utgör analysmaterialet för de respektive tidningarna i detta urval:

NA: måndag den 24 januari, torsdag den 28 april och måndag den 24 oktober

BP: fredag den 29 april och tisdag den 26 juli

KT: måndag den 31 januari och måndag den 31 oktober

c) Den lokala mediasportens framställning av idrottskvinnor

I syfte att undersöka den lokala mediasportens framställning av idrottskvinnor valde jag ut 21 lokala artiklar som analyserades med hjälp av kritisk diskursanalys. Urvalet skedde utifrån både kvantitativa och kvalitativa utgångspunkter. Jag valde ut fyra respektive tre artiklar om damer respektive herrar i alla tre dagstidningar. Dessa valdes i första hand utifrån artiklarnas textomfång. Anledningen till att antalet artiklar om män är färre än om kvinnor är att texterna om herrarna generellt var mer omfattande än damernas. Då denna uppsats fokuserar på idrottskvinnors framställning ansåg jag det vara befogat att analysera fler antal artiklar om kvinnor än om män i syfte att balansera artikeltexternas omfång.

Jag sökte variation med avseende på idrottsgrenar, typer av medietexter samt innehåll. Det innebär att jag sökte artiklar inom fyra respektive tre olika idrottsgrenar inom en och samma tidning. Vidare sökte jag minst en lagsport och en individuell idrott inom dessa. I kvinnornas

fall ställde jag kravet på minst ett reportage och minst ett matchreferat inom samma kategori. Då antalet artiklar om herrar som analyserades var färre, och då reportage var den oftast förekommande typen av medietext bland de mest omfattande artiklarna, sökte jag påträffa matchreferat i minst två av tre dagstidningar. Jag hade även som mål att analysera krönikor om kvinnor och män. Dock figurerade inga krönikor om idrottskvinnor under den undersökta tidsperioden. Därför utelämnas kritisk diskursanalys av krönikor i denna uppsats. En annan aspekt jag tvingades bortse ifrån att ta hänsyn till var att göra ett urval utifrån de tre genuskategorierna som idrottsgrenar har klassats in i. Anledningen grundar sig i för få antal artiklar i samband med feminint klassade idrottsgrenar. Det sker ingen analys av bilder eller bildtexter i samband med denna forskningsfråga. Endast i enskilda fall behandlas bilder, och i de fallen understöds de med argument i analysen.

Sammanlagt består materialet om damer av 12 sportartiklar, varav sex inom lagsporter och sex inom individuella idrotter, fyra matchreferat och åtta reportage. I herrarnas fall utgörs de 9 artiklarna av fyra texter om individuella idrotter och fem om lagsporter, två matchreferat och sju reportage. Fokus ligger på idrottskvinnors framställning, analys av artiklar om idrottsmän sker enbart i jämförande syfte, för att tydliggöra skildringen av sportskvinnor i den lokala mediasporten. En presentation av de utvalda artiklarna finns att ta del av i bilaga 3, och texterna i dess helhet bifogas i slutet av uppsatsen.

5.2 Kvantitativ innehållsanalys

För att besvara forskningsfrågan om den lokala mediasportens könsfördelning tillämpar jag en kvantitativ innehållsanalys, då den möjliggör att urskilja en statistisk bild på fenomenet (Nilsson 2000: 113f). Vikten av att studera denna forskningsfråga grundar sig i att mediasportens könsfördelning har ett inflytande på läsarkretsens allmänuppfattning om sporten i Örebro län. Nedan följer en redogörelse för tillvägagångssättet av denna metod.

5.2.1 Tillvägagångssätt

För att kunna urskilja den lokala mediasportens könsfördelning fastställde jag analysenheter och variabler som ingick i ett kodschema (se bilagan "kodschema"). Då sportjournalistiken är av intresse avgränsade jag analysenheten till artiklar, notiser och krönikor. Bland annat trav, "Sport i tv", statistik och resultattabeller exkluderades ur analysen. Tabeller och statistik inkluderades i analysenhetens omfång i de fall där de knöts direkt till en analysenhet i tidningen (till exempel om det förekom en tabell bredvid en artikel om handboll integrerades tabellens omfång i artikeln).

Efter fastställandet av analysenheter definierade jag variablerna som ingick i kodschemat. Jag kodade först dagstidning, månad och veckodag. Sedan kodade jag in alla artiklar som antingen artikel, notis eller krönika. Då alla lokala dagstidningar även rapporterade om nationella nyheter skiljde jag mellan dessa genom att tillägga variabeln "lokal" eller "nationell" framför dem. Detta medförde att statistik på såväl den lokala sportjournalistiken som det totala utrymmet urskiljdes. Därefter kodade jag huruvida texten handlade om idrottskvinnor, idrottsmän, bådadera eller ingetdera, samt om det förekom någon bild i samband med texten. Detta följdes av fastställandet av vilken sport texten handlade om. Sammanlagt förekom det 53 olika idrottsgrenar under den undersökta tidsperioden, och alla tilldelades en egen kodningssiffra.

När alla variabler hade fastställts påbörjades processen att mäta omfång av likväl text som bild. Jag mätte text och bild enskilt i syfte att få resultat på fördelningen av både bilder och texter på kvinnliga respektive manliga idrottare. Bilder är väsentliga att ta hänsyn till då deras

förekomst i graden av omfång höjer publikens uppmärksamhet riktad gentemot texten. Texten mättes i spaltcentimeter och bilder räknades i kvadratcentimeter. Rubrikstorlek integrerade jag i textens omfång, och en spalt räknade jag som mellan 4,5 och 5,5 cm. Anledningen till att jag mätte texternas och bildernas omfång snarare än antal artiklar är att omfång är väsentligare för läsarkretsens uppmärksamhet riktad gentemot medietexten. Den är även avgörande för det innehållsmässiga värdet som publiken tilldelar den (Nilsson 2000: 114ff, 123ff).

I nästa steg förde jag in uppgifterna i programmet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Detta följdes av en frekvensfördelning som togs fram för samtliga variabler i syfte att få fram eventuella omöjliga eller missade värden som kan ha kodats. Sammanlagt kodades 1497 sportartiklar i de tre utvalda dagstidningarna. Det finns två sätt att behandla variablerna, antingen med utgångspunkt i fördefinierade hypoteser som datan ställs emot eller genom att jämföra uppgifterna och med utgångspunkt i dessa hitta nya vägar att analysera (Nilsson 2000: 136). Den lokala mediesportens könsfördelning ger insyn i både produktionsprocessen och i potentiellt genomsnittsvärde bland läsarkretsen (a. a: 128f).

5.3 Kritisk diskursanalys

Den andra metoden som tillämpas i denna uppsats är den kritiska diskursanalysen. Ordet ”kritisk” innebär att metoden tar utgångspunkt i att sociala praktiker rymmer dolda ideologier, och avsikten är att lyfta fram dem till ytan (Fairclough 1995: 54). Metoden lämpar sig för en kritisk analys av den lokala mediesporten då den möjliggör att undersöka om mediesporten rymmer dolda ideologiska genusvärderingar vilka bidrar till upprätthållandet och skapandet av ojämlika maktförhållanden mellan idrottsskivinnor och idrottsmän. Syftet med den kritiska inställningen är därmed att, genom att belysa ojämlika maktförhållanden ur den förtryckta gruppens, i detta fall idrottsskivinnornas, synvinkel, bidra till att skapa jämlika förutsättningar för idrottsskivinnor och idrottsmän i Örebro län. I och med denna strävan är den kritiska diskursanalysen inte helt fri från ett politiskt engagemang (Berglez 2000: 195, W Jørgensen & Phillips 2000: 69f).

5.3.1 Tillvägagångssätt

Den kritiska diskursanalysen sker med utgångspunkt i Faircloughs tredimensionella modell. Att Faircloughs analysmodell är tredimensionell innebär att den knyter samman tre nivåer av analysmoment. Språket betraktas som en tredimensionell kommunikativ händelse och består av text, diskursiv och social praktik. Den kritiska diskursanalysen sker på textdimensionen, som avser dagstidningstexten, i form av en analys av de diskurser som urskiljs i samband med medierapporteringen. Diskurserna ligger till grund för skapandet, reproduktionen och förändringen av eventuella ojämlika maktförhållanden mellan könen. För att komma åt de omedvetna ideologierna i sportartiklarna, och därmed kunna urskilja de maktförhållanden som ofta betraktas som naturliga och självklara, intar jag ett ideologikritiskt förhållningssätt under hela analysens gång (Fairclough 1995: 57, Berglez 2000: 195-198, W Jørgensen & Phillips 2000: 69, Fairclough 2001: 4).

Diskursiv praktik syftar på nivån där mediesportproduktion och –konsumtion sker. Med social praktik menas den sociokulturella kontexten som mediesporten utgör en del av (Fairclough 1995: 57). Genom att, med hänsyn taget till den tredimensionella analysmodellen, främst fokusera på den textuella nivån, sätts texterna i en kontext av produktion, konsumtion och utformning. De tre dimensionerna sammankopplas då produktion och konsumtion utgör kontakten mellan text och social praktik. Därmed förstås texterna och deras innehåll i en bredare kontext. Förståelse uppnås för hur den sociala praktikens karaktär sätter sin prägel på

textproduktion och –konsumtion, på texternas innebörd samt på hur texterna i sin tur påverkar de sociala praktikerna (W Jörgensen & Phillips 2000: 75f, Fairclough 2002: 72).

Det är alltså nästintill omöjligt att betrakta enskilda texter utan att beröra konsumtions- eller produktionsaspekter (Fairclough 2002: 74). Därför bör det tas hänsyn till att kommunikativa händelser har tre huvudsakliga funktioner: textuell, interpersonell samt ideationell (Fairclough 1995: 58). Den textuella funktionen innebär att diskurser ses som konstruerande sociala praktiker. Interpersonell funktion avser språkets och diskursers sätt att förmedla olika identiteter samt tyder på vilka relationer textens olika aktörer intar med varandra. Därmed sätter de läsaren i en viss position i förhållande till texten. Den ideationella funktionen avser sättet verkligheten presenteras på i texterna (Fairclough 2002: 64). Texternas interpersonella och ideationella funktion kartläggs nedan.

5.3.1.1 Textens interpersonella funktion

Diskurser bidrar till att forma sociala relationer mellan människor genom att förmedla olika identiteter och deras relationer i texterna (Fairclough 2002: 65). Medietexter uppnår betydelse då läsaren tar del av dem. Berglez påpekar att texten i sig inte innehar någon mening, utan det är vid konsumtionen av texten som ideologier och värderingar skapas (Berglez 2000: 202). Det är genom läsarkretsens textkonsumtion som mediernas roll i den sociala praktiken verkar. Medietexternas interpersonella funktion utgör länken mellan text och läsare, mellan medietext och samhälle, och ligger därmed på den diskursiva praktikens dimension (Fairclough 1995: 59, Hellspong & Ledin 1997: 158, W Jörgensen & Phillips 2000: 73, 76).

Det kan hävdas att medierna inte har någon roll i formandet av den sociala praktiken, då de endast speglar verkligheten. De låter olika aktörer komma till tals i form av citeringar, och dessa aktörers uttalanden ligger utanför mediernas ansvar. Dock är det vanligt att det inte tydligt framgår var gränsen mellan egen röst och någon annans röst går och journalistens röst sammanvävs ofta med citat från olika aktörer (Fairclough 1995: 79f, Hellspong & Ledin 1997: 175f). Genom att ge utrymme för olika diskursers karaktäriserande vokabulär bidrar medierna till att upprätthålla värderingar som förknippas med dessa diskurser (Hellspong & Ledin 1997: 170). Medierna har alltså ett ansvar i vilka värderingar som publiceras. De är inte enbart speglare av verkligheten utan bidrar till att skapa värderingar och attityder om ämnet de bevakar (a. a: 175f). Enligt Berglez skapar detta en ond cirkel (Berglez 2000: 195f) och en konsekvens har varit reproduktionen av idrottens genushierarki.

Textens interpersonella funktion analyseras utifrån språkhandlingar och dess attityder, med fokus på textproduktion och textkonsumtion. Genom att rikta sig till vissa typer av sociala grupper fastställer mediasporten läsarens roll i textens konsumtion. Därmed sätter de ramen för vilka identiteter de förmedlar (Hellspong & Ledin 1997: 158). En väsentlig aspekt att ha i beaktande är kontexten där språkhandlingar figurerar. En fråga av informationsökande karaktär kan i andra kontexter ha rollen att skapa igenkännande för läsaren och koppla personen till en viss identitetsgrupp. Språkhandlingar ska alltså förstås i sitt sammanhang (Hellspong & Ledin 1997: 162f, Barker & Galasinski 2001: 15).

Modalitet, vilka verb som tillämpas i texten, fastställer läsarens roll i förhållande till texten (Fairclough 2002: 158ff). Modaliteten utgör länken mellan textens interpersonella och ideationella funktion, då den är en representant för verkligheten (ideationell) och samtidigt fastställer sociala relationer (interpersonell) (a. a: 160). Olika typer av verb som både har en interpersonell och en ideationell funktion avser handlingar, skeenden, mentala, verbala och beteendemässiga processer samt tillstånd. Dessa bidrar till att framställa aktörerna som aktiva

eller passiva. En handling refererar till aktörens aktivitet och avsikt medan ett skeende händer "av sig självt" och är därmed passiv i sin karaktär. Tillstånd uttrycks med verben "är", "finns" och "har", och innebär att ingen förändring sker. Mentala processer innebär tankar, känslor och drömmar, och kan uttryckas både aktivt och passivt. Beteendemässiga processer avser att bete sig, skratta, le, och verbala processer innebär att säga något, såsom lova, tala eller varna (Hellspong & Ledin 1997: 129f, Barker & Galasinski 2001: 70). Uttryck såsom "kanske", "verkar vara" och "kan hända" försvagar påståendens hållbarhet. Ordet "men" har en roll i att sätta upp motpoler och bidrar till att dramatisera innehållet. Vilket uttryck som används efter att ha citerat aktören pekar även det på dess hållbarhet (Fairclough 1995: 83f, Hellspong & Ledin 1997: 124f). Medietexternas modalitet utgör länken mellan textens interpersonella och ideationella funktion (Fairclough 2002: 160), vilket leder till kartläggningen av textens ideationella funktion.

5.3.1.2 Textens ideationella funktion

Medietexternas ideationella funktion avser deras övergripande diskurser, teman och aktörer (Hellspong & Ledin 1997: 115, 118). De olika temana figurerar på makro- och mikronivå. Textanalys på makronivå syftar till att bekanta sig med textens huvudsakliga innehåll. Huvuddiskurserna uppenbarar sig oftast i rubrik och ingress, vilket kopplas till andra teman som äger rum senare i texten. Diskurser kan figurera explicit eller implicit. Explicit förekomst innebär att den tydligt synliggörs. Det är de implicita diskurserna som främst rymmer dolda värderingar och ideologier (a. a: 120f). Textens diskurser organiseras ofta i en hierarki (Hellspong & Ledin 1997: 118, Berglez 2000: 204). Läsaren uppfattar dock oftast artikeln som sammanhängande och logisk snarare än hierarkisk (Hellspong & Ledin 1997: 119). Därför utelämnas analys av temans hierarki i uppsatsen.

Analys av mikroinnehåll innebär en lingvistisk analys vilket ger insyn i medietexternas dolda maktrelationer, ideologier, identitetsskapande effekter samt kulturella värderingar (Fairclough 1995: 78, W Jörgensen & Phillips 2000: 71). Den lingvistiska analysen belyser vokabulären, grammatiken, textens kohesion samt struktur. Dessa utgör olika dimensioner av textanalysen, från enskilda ord till övergripande strukturer (Fairclough 2002: 75). Övergripande teman uppenbarar sig oftast i rubrik och ingress (Hellspong & Ledin 1997: 122).

Textens ideationella funktion ämnar även kartlägga aktörerna. Det förekommer ofta ett flertal aktörer i en och samma medietext. De kan företräda sig själva i form av intervjuer eller bli representerade av andra aktörer (Fairclough 1995: 79f, Barker & Galasinski 2001: 70). Ett klarläggande av medietextens aktörer avser vilka personer som får uttala sig, om de framställs som passiva eller aktiva, på vilket sätt, och vem deras kommentarer riktas mot. Huvudaktören är ofta den som får starta och sammanfatta huvudämnet i artikeln (Fairclough 1995: 83f, Berglez 2000: 204, 208). Journalistens relation till aktören kan vara avgörande för läsarens tolkning av artikelns innebörd. En direkt citering innebär att aktören får tala för sig själv. En lösare relation medför att aktörens språkbruk förvandlas till en mer lämplig diskurs i medietexten (Fairclough 1995: 81). Journalistens tolkning eller vinkling kan tolkas som fakta av läsaren.

En viktig aspekt att ta hänsyn till i analysen i syfte att möjliggöra urskiljandet av ideologiska förhållanden i texterna avser koherensen. Hur textens olika meningssatser hänger samman på ett för läsaren logiskt sätt ger insyn i läsarens tilldelade roll i meningsskapandet (Berglez 2000: 205). Texters uppbyggnad grundar sig till stor del på förväntade kunskaper som läsaren ska inneha. Genom att sammankoppla flera meningssatser utan att explicit markera på vilket sätt deras innebörder hänger ihop förväntas läsaren göra den kopplingen utifrån sina egna

värderingar. Det är här ideologier verkar. Att förståelse för texten uppnås trots bristen på explicita markeringar pekar på om ideologier döljer sig mellan raderna (Hellspång & Ledin 1997: 128f, Fairclough 2002: 77, 84). Information som förutsätts vara kända för läsaren och utelämnas därmed benämns som frånvarande information.

Sportjournalistiken är en genre som till stor del präglas av denna typ av information. Till följd av detta är mediasporten nästintill obegriplig för en person som inte ingår i sport- eller mediasportvärlden (Hellspång & Ledin: 127). Idrottsgrenar skildras ofta i form av specifika diskurser och vokabulärer, och kunskap om deras innebörder tas för givet bland läsarkretsen. I de fall där diskurser inte tas för givet markeras det att det handlar om något avvikande som kräver en introduktion (a. a: 128f). Markering av det avvikande i mediasporten leder till kartläggningen av koherensens andra viktiga ideologiskt verkande aspekt, närvarande implikationer. Genom att tilldela aktörer egenskaper som är irrelevanta i kontexten förmedlas olika typer av värderingar och även i många fall ideologiska förhållanden. Närvarande implikationer avser enskilda ord eller verb i medietexterna, och modalitetens ideationella funktion verkar i detta sammanhang (Fairclough 2002: 158ff).

5.4. Metod- och källkritik

5.4.1 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Det finns forskare som anser att kvalitativa metoder inte är fullständigt objektiva i sin bedömning, och att resultaten därmed kan diskuteras och ifrågasättas. De menar att resultaten påverkas av forskarens egna värderingar och bakgrund. Ekström och Larsson (2000) menar dock att kvalitativa analyser kan utföras på ett nästintill objektivt sätt (Ekström & Larsson 2000: 14). Jag instämmer och argumenterar nedan för att likväl den kvantitativa som den kvalitativa analysens slutsatser är av sådan karaktär att de i allmänhet är godtagbara och inte enbart ger uttryck för författarens individuella tolkningar.

Reliabilitet och validitet är två begrepp vars innebörder refererar till de båda metodernas grad av objektivitet. Validiteten, studieresultatens giltighet, ger insyn i till vilken grad resultaten besvarar forskningsfrågorna och i vilken utsträckning den kan kopplas till och hänger samman med uppsatsens teoretiska utgångspunkter (Holme & Solvang 1996: 163, 167, Eriksson 2002: 82). Reliabiliteten, studiens tillförlitlighet, refererar till att uppgifterna som används i studien är korrekta och noggrant bearbetade (Holme & Solvang 1996: 163ff, Eriksson 2002: 87). En hög validitet och reliabilitet tillsammans resulterar i att studien kan klassas som tillförlitlig och reliabel vetenskaplig forskning (Holme & Solvang 1996: 167). Jag genomför i denna uppsats både en kvantitativ och en kvalitativ studie. De två studiernas grad av giltighet och tillförlitlighet diskuteras var för sig då argumenten skiljer sig åt för de två olika metoderna.

Den kvantitativa innehållsanalysen som tillämpas i uppsatsen har som mål att besvara den lokala mediasportens könsfördelning både generellt och inom olika idrottskategorier. Jag har utgått ifrån tidigare vetenskapliga studiers tillvägagångssätt och kategorierna har jag skiljt åt utifrån hur andra forskare har gått tillväga. Det utvalda materialet, fyra veckoperioder under fyra årstider år 2005, i tre lokala dagstidningar i Örebro län, har en hög giltighetsgrad då den besvarar forskningsfrågan som relateras till den. Därmed anser jag den kvantitativa delen av uppsatsen ha en hög validitetsgrad. Den kvantitativa innehållsanalysens reliabilitet avgörs genom att datainsamlingen, kodningen och andra uppgifter ska vara korrekta och genomföras på ett tillförlitligt sätt. Då jag utförde analysen självständigt är interkodarreliabiliteten, som avser två eller flera personers dylika kodningar av samma fenomen (Nilsson 2000: 135), inte av relevans att belysa. Intrakodarreliabiliteten lade jag fokus på under hela arbetets gång, det

vill säga jag sökte vara konsekvent i kodningen. Enligt Nilsson existerar det dock nästintill ingen felfri kodning av bredare undersökningsmaterial, en viss felmarginal förekommer i de flesta undersökningarna (Nilsson 2000: 135). Även Berelson menar att reliabilitet i samband med den kvantitativa innehållsanalysen inte är ett helt oproblematiskt fenomen (Berelson 1957: 174). Holme & Solvang betonar även att validitet och reliabilitet ofta hamnar i konflikt med varandra och forskaren tvingas prioritera ett av dem (Holme & Solvang 1996: 167f). Jag upplevde inte någon konflikt där jag tvingades välja, jag anser att jag har kunnat studera det avsedda på ett reliabelt sätt. Då jag under hela arbetets gång var noga med att vara konsekvent och systematisk anser jag uppsatsens kvantitativa analysdel vara av en tillförlitlig karaktär.

Den kvalitativa kritiska diskursanalysen syftar till att besvara på vilket sätt idrottskvinnor och idrottsmän framställs i den lokala mediesportens utvalda artikeltexter, samt om det infinner sig skillnader i beskrivningen. Analysens resultat relateras därefter till den diskursiva och den sociala praktiken, till mediesportens konsumenter samt till idrottens jämställdhetssträvan. Detta tillvägagångssätt utgör den kritiska diskursanalysens kärna och därmed anser jag även uppsatsens kvalitativa analysdel inneha en hög validitet. När det gäller metodens reliabilitet finns ett antal faktorer att ta hänsyn till, såsom uppsatsförfattarens bakgrund, könstillhörighet och andra identiteter. På vilket sätt dessa element påverkar den kvalitativa delens tillförlitlighet diskuteras nedan.

Att författaren är en del av samhällets genuskonstruktion kan påverka de tolkningar som sker av dolda ideologier i den lokala mediesporten. En faktor som jag anser bidrog till att öka den kritiska diskursanalysens reliabilitet var att jag fick möjligheten att presentera uppsatsens slutsatser inför en publik innan arbetet blev avslutat. Feedbacken gav insyn i tolkningarnas reliabilitet och gav nya perspektiv utifrån vilka jag genomförde en omvärdering av dessa. Dock tydde den övergripande feedbacken från allmänheten på att de urskiljda ojämlika maktförhållandena inte enbart var författarens enskilda interpretationer utan var allmänt accepterade bland likväl kvinnor som män. Denna observation i sig är inte tillräcklig som bevis för studiens reliabilitet men utgör en faktor som bidrar till att stärka den. Jag anser därmed att författarens könstillhörighet, det faktum att studien genomfördes av en kvinna, inte påverkar resultatens reliabilitet i beaktansvärd grad.

Förutom könstillhörigheten finns det en annan aspekt utifrån vilket författarens bakgrund kan diskuteras. Jag är elitidrottare i Örebro län vilket innebär att jag inryms i de idrottskvinnor vars förutsättningar granskas i den lokala mediesporten. Jag vill klargöra att jag under uppsatsskrivandets process intar rollen som oberoende forskare, och bortser i möjlig mån ifrån de andra typer av identiteter som jag innefattas av. Min identitet som kvinnlig idrottare i Örebro län influerar uppsatsens innehåll i den mån att jag genomför studien så grundligt som möjligt då jag på en personlig plan har förståelse för dess väsentlighet. En tredje aspekt som är relevant att diskutera i sammanhanget är det faktum att jag har en annan än svensk bakgrund. Min uppväxt präglas av två olika kulturer, vilket bidrar till att jag innehar en bredare förståelse för kulturella samhällsvärderingar som ofta antas vara självklara. Inte alla svenska värderingar är lika självklara för mig som för en person som från grunden är svensk, vilket i högre grad möjliggjorde för mig att inta ett distanserat förhållande till medietexterna och se dem från ett utifrånperspektiv. De beskrivna omständigheterna bidrar till att öka reliabiliteten ytterligare.

Att skifta perspektiven som jag tog utgångspunkt i under analysens gång, bland annat utifrån en jämställdhetsaspekt och sedan utifrån en kritisk ideologisk aspekt, samt att inta olika roller varifrån jag analyserade texterna, anser jag bidrog till att öka slutsatsernas reliabilitet. Genom

att ett flertal gånger omvärdera tolkningarna under processens gång är slutsatserna ett resultat av ett balanserat ställningstagande med flera olika perspektiv representerade.

Jag intar ett kritiskt förhållningssätt till de böcker som tidigare forskningskapitlet bygger på. Kapitlet fokuserar i hög grad på rapporteringen om idrottskvinnor. De flesta av de refererade böckerna hade som utgångspunkt i att belysa idrottskvinnors underlägsenhet och idrottsmäns överlägsenhet. Detta gav en vinklad bild som påverkade min inställning till forskningsämnet; även jag intog förhållningssättet att vara kritisk till rapporteringen om idrottskvinnor och idrottsmän. Det medförde en risk att under den kritiska diskursanalysens gång i första hand söka mönster som befäster tidigare forskningsresultat enligt vilken medierna bidrar till att upprätthålla genusstereotypa värderingar och ojämlika maktförhållanden. Därmed uppstod en risk att eventuella mönster som skulle tyda på jämlika eller motsatta förhållanden skulle försummas. Första steget i att frigöra sig eventuella vinklade förhållningssätt var att uppmärksamma dilemmat. Jag var noggrann med att under hela arbetets gång ställa mig kritisk till och ifrågasätta de mönster som jag urskiljde i syfte att undvika ett vinklat förhållningssätt. Detta anser jag bidrog till att öka studiens reliabilitet. Jag vill även betona att jag sökte tillämpa en tämligen bred teoretisk ram för uppsatsen vilka jag valde utifrån en i möjlig mån neutral grund.

Jag sökte öka analysens reliabilitet genom att tillämpa förbestämda urvalskrav gällande de 21 artiklarna. På så sätt färgades inte urvalet av mina egna värderingar. Jag vill påpeka en miss i urvalsprocessen som uppmärksammades i slutskedet av uppsatsens skrivprocess. Anledningen till att misstaget inte korrigerades var att den inte förändrade urvalsprocessens objektivitet då misstaget skedde omedvetet. Felet skedde då en utvald artikel förväxlades med en annan, och på det viset skedde analys av en annan artikel än vad mina urvalskriterier hade frambringat. Då denna förändring inte skedde medvetet är den utvalda artikeln slumpmässigt utvald och färgas därmed inte av författarens värderingar.

En väsentlig fråga att diskutera avser studiens grad av generaliserbarhet. Ekström och Larsson skiljer mellan två huvudsakliga perspektiv på generaliserbarhet, beroende på om det handlar om kvantitativa eller kvalitativa studier. Kvantitativa studier har en statistisk generaliserbarhet som innebär att resultaten av ett representativt textmaterial ger grunder för att dra slutsatser om mer generella förhållanden (Ekström & Larsson 2000: 16). Den lokala mediasportens könsfördelning, som undersöks med en kvantitativ innehållsanalys i denna uppsats, har alltså en hög statistisk generaliserbarhetsfaktor som omfattar den lokala mediasporten i allmänhet.

Den andra typen av generaliserbarhet avser den teoretiska. I detta fall är syftet att med hjälp av analys av ett färre antal medietexter urskilja värderingar och strukturer i språket som ligger till grund för generella slutsatser att dra. Den kvalitativa metodens grad av generaliserbarhet ökar successivt med tiden allteftersom fler och fler forskare studerar likartade fenomen. Dessa studier ligger till grund för en jämförelse där gemensamma förekommande strukturer urskiljs (Ekström & Larsson 2000: 16f). Analys av den lokala mediasportens språkanvändning sker i denna uppsats med utgångspunkt i ett tämligen omfattande material av tidigare forskning kring mediasporten. Då dess strukturer jämförs med nuvarande förhållanden anser jag att studiens övergripande mönster har en relativt hög teoretisk generaliserbarhetsfaktor. Även det faktum att artiklar om damer jämförs med artiklar om herrar medför att de mönster som urskiljs, genom att sättas i ett bredare perspektiv, ökar generaliserbarheten då eventuella skillnader i skildringen uppmärksammas.

Enligt Holme & Solvang kan en kombination av kvantitativa och kvalitativa metoder ge en ökad validitet och reliabilitet åt undersökningen i dess helhet, vilket även ökar dess grad av generaliserbarhet. Att slutsatserna av de två metoderna pekar på likartade fenomen är tecken på att studien i sin helhet är allmängiltig snarare än methodspecifik (Holme & Solvang 1996: 86).

När jag refererar till uttrycket *den lokala mediesporten* avser jag specifikt de tre utvalda lokala dagstidningarna i Örebro län. Dessa anser jag vara godtagbara som representanter för den lokala sportrapporteringen då dagspress är det vanligast förekommande sättet att ta del av sporthändelser inom länet. De tre största dagstidningarna tillsammans bildar en representativ bild på hur länets idrott gestaltas då de både belyser mindre och större orter inom Örebro län. Då tv inte har någon daglig lokal sportrapportering innefattas inte tv-mediet av den lokala mediesporten. Radion har en daglig bevakning av lokalsporten, vilket inte analyseras i denna uppsats. Dock visar tidigare studier att mönster som urskiljs om olika samhällsfenomen inte i hög grad skiljer sig åt i olika typer av medier. Med hänsyn taget till detta avser jag med uttrycket *den lokala mediesporten* även inrymma radiomediet.

5.4.2 Metodkritik

Vid utförandet av en kvantitativ innehållsanalys väljs enstaka perspektiv av medieinnehållet ut och mäts separat. Därmed försummas kontextens betydelse, där texter, bild och rubriker genom ett samspel skapar mening (Nilsson 2000: 117). En annan kritik avser den kvantitativa innehållsmetoden att vara förenklad och ytlig i sin tolkning av medieinnehållet. Det diskuteras även om det är möjligt att siffermässigt mäta en text (a. a: 113). Den kvantitativa innehållsanalysens svaghet i att negligera kontextens betydelse kompenseras i denna uppsats med den kritiska diskursanalysen som tar hänsyn till artiklarnas innehåll. Den kvantitativa delen syftar på att, utifrån olika perspektiv, statistiskt mäta könsfördelningen i mediesporten i Örebro län.

Ett problem med den kritiska diskursanalysen är att den bygger på enbart textanalyser. Språket som tillämpas ligger till grund för reproduktionen eller förändringen av ideologiska förhållanden i samhället. Det dras slutsatser om på vilket sätt texterna tolkas av läsarna och hur de påverkas av artiklarna. Dock är texter ofta öppna för flera olika tolkningar och kan även uppfattas på motsatta sätt (W Jørgensen & Phillips 2000: 94, Fairclough 2002: 75). Samtidigt som att ideologibärande texter sätter läsarens roll i förhållande till texten bör det tas i beaktande att läsarna kan vara kreativa i sina tolkningar och inta andra än "tilldelade" positioner i relation till dem (Eriksson 2002: 275, Fairclough 2002: 91). Därför förespråkar Fairclough receptionsstudier i samband med textanalyserna (Fairclough 1995: 33), vilket jag avgränsar mig ifrån i denna uppsats.

6. Den lokala mediasportens genusedologi

Redovisningen av uppsatsens resultat sker i tre avsnitt, med utgångspunkt i de tre urvalsnivåer som presenterades i urvalskapitlet. Här redogörs för de tre framförda forskningsfrågorna: den lokala mediasportens könsfördelning, den osymmetriska genusbeteckningen samt den lokala mediasportens framställning av idrottsskivninnor. Nedan följer en redogörelse för dessa i nämnd följd.

6.1 Är den lokala mediasportens könsfördelning jämställd?

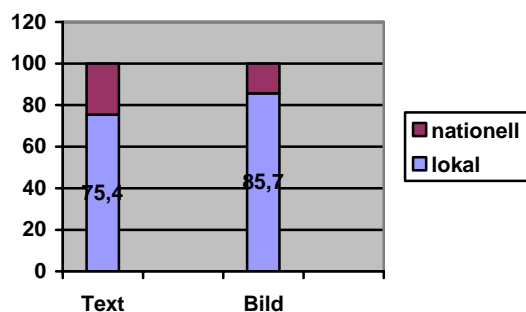
Jag undersökte medieutrymmet som tilldelades idrottsskivninnor respektive idrottsmän i Örebro läns tre största dagstidningar, Nerikes Allehanda, Bergslagsposten och Karlskoga Tidning, under fyra veckoperioder år 2005. De lokala dagstidningarna innehåller såväl nationellt som lokalt material. Text- och bildutrymmets könsfördelning presenteras var för sig. Resultaten redovisas utifrån följande perspektiv: övergripande mönster i könsfördelningen, enskilt för varje dagstidning och tidsperiod samt med utgångspunkt i idrottens genusstereotypa indelningar; individuella kontra lagsporter samt maskulina, feminina och genusneutrala idrotter.

Som jämförelseunderlag använder jag mig av en jämställdhetsaspekt. Då allt material inte enbart behandlar kvinnor eller män enskilt är det väsentligt att tydliggöra hur fastställandet av en jämställd och en ickejämställd rapportering kommer att ske. Jag har valt att skapa en egen grund att utgå ifrån. En jämställd rapportering i denna uppsats innebär att skillnaden mellan utrymmet som tilldelas kvinnor och män maximalt uppnår 20 procentenheter. Denna skillnad fastställer jag med utgångspunkten att en jämställd könsfördelning i samband med enbart två kategorier, kvinnor och män, hade inneburit en maximalt 20 procentenheters skillnad, där det ena könet minimalt bevakas i 40 procents andel och det andra i maximalt 60. Om män uppmärksammas i 55 procents andel innebär en jämställd rapportering i denna studie att kvinnor ska uppmärksammas i minst 35 procents andel, och samma gäller tvärtom.

6.1.1 Övergripande mönster

Nedan redovisas fördelningen mellan det lokala och det övergripande sportmaterialet (figur 2). Detta följs av den statistik som tyder på den lokala mediasportens könsfördelning i både text och bild, i både det lokala och det övergripande materialet (tabell 1).

Figur 2. Fördelningen mellan lokalt och totalt material i den lokala mediasporten

Som figur 2 visar utgör det lokala textinnehållet 75,4 procent av det totala textutrymmet, och det lokala bildinnehållet utgör 85,7 procent av det totala bildutrymmet.

Tabell 1. Den lokala mediesportens könsfördelning

	<i>Total Text</i>	<i>Lokal text</i>	<i>Total Bild</i>	<i>Lokal bild</i>
<i>Kvinnor</i>	12.9	12.9	16.9	16.2
<i>Män</i>	76.6	75.6	69.8	68.7
<i>Övrigt</i>	10.5	11.5	13.3	15.1
<i>Totalt</i>	100	100	100	100
<i>Antal artiklar</i>	1497	1071	663	502
<i>Utrymme</i>	39703	29925	109 882	94216

Kommentar: "antal artiklar" anger antal, "utrymme" i samband med texter anges i spaltcentimeter och i samband med bilder i kvadratcentimeter. De resterande kategorierna avser en procentuell fördelning beräknat på utrymmet. "Övrigt" Kategorin innebär antingen artiklar som handlar om både kvinnor och män eller övriga frågor, såsom arenor eller folkhälsofrågor.

Enligt tabell 1 tilldelas idrottskvinnor 13 procent av text- och 16-17 procent av bildutrymmet. Idrottsmän bevakas i cirka 76 procents utsträckning med avseende på text och tilldelas knappt 70 procent av bildutrymmet. Könsfördelningen i den lokala mediesporten är enligt tabellen inte jämställd. Idrottskvinnor marginaliseras i samband med såväl texter som bilder, i både de lokala och de nationella artiklarna.

6.1.2 Skillnader lokala dagstidningar emellan och mellan olika tidsperioder?

Jag har undersökt om det finns skillnader i rapporteringens könsfördelning enskilt för de tre lokala dagstidningarna. Resultaten finns att ta del av i bilaga 1, tabell 2. Tabellen visar att alla tre tidningar marginaliserar idrottskvinnor i såväl text- som bildutrymmet, i både det totala och det lokala materialet.

Jag analyserade även eventuella skillnader mellan de fyra tidsperioderna som undersökningen avsåg behandla. Tabell 3, som finns att tillgå i bilaga 1, tyder på att det inte finns större skillnader i könsfördelningen inom de fyra perioderna. Det är enbart period III som avviker i sin könsfördelning. I alla tidsperioder sker en marginalisering av idrottskvinnor. Under period I och II tilldelades idrottskvinnor mindre än 10 procent av det totala sporttextutrymmet. Även under period IV låg fördelningen under den genomsnittliga siffran. När det gäller bilder var fördelningen som mest ojämlig under period I, och period II och IV ligger nära genomsnittet. Dock är den ojämn fördelningen ansevärt mindre under period III, då idrottskvinnor fick 25 procent och idrottsmän 67 procent av textinnehållet. Könsfördelningen i samband med bilder var 32 och 61 för kvinnor och män.

6.1.3 Individuella idrotter och lagsporter: stereotyp könsfördelning?

Med anledning av att den lokala mediesportens könsfördelning under period III var jämnare än under de andra tre perioderna, vilket framgår av tabell 3 i bilaga 1, avsåg jag finna den eventuella orsaken till detta. Jag fann att period III, som innebar sommartiden, i högre grad bevakade individuella idrotter än de andra perioderna. Detta ledde mig tillbaks till tidigare forskningsresultat enligt vilka idrottskvinnor i högre grad uppmärksammas inom individuella idrotter än lagsporter, vilket utgör ett sätt att reproducera samhällets genusstereotypa värderingar (Koivula 1999a: 4, Tolstoy 2004: 17).

I syfte att undersöka om den lokala mediesporten speglar genusstereotypiska synsätt på ovan nämnda sätt delades samtliga 52 förekommande idrotterna in i två kategorier, som antingen individuella eller lagsporter. Den 53-e kategorin, "allmänt", artiklar som inte belyser specifika idrotter, utelämnades. Kategoriseringen av de 52 förekommande sporterna som individuell eller lagsport var bitvis diskutabel. Resultaten påverkas dock inte anmärkningsvärt av eventuella

tveksamheter, då de ambivalenta idrotterna (såsom segling och draghund) inte rapporterades om i tillräckligt hög grad för att förändra helhetsbilden. Jag tog fram fördelningen mellan lag- och individuella idrotter i den lokala mediasportens allmänna rapportering. Fördelningen var cirka 34 procent för individ- och cirka 66 procent för lagsporter, både med avseende på bild och på text. Därefter undersöktes könsfördelningen inom dessa två kategorier.

Tabell 4. Den lokala mediasportens könsfördelning inom individuella sporter och lagidrotter

	Kvinna	Man	Övrigt	Totalt
Total text				
Lagsport	10.3	86.5	3.2	100
Antal artiklar	128	809	29	966
Utrymme	2737	22897	830	26464
Individuell idrott	19.5	58.8	21.7	100
Antal artiklar	93	300	107	500
Utrymme	2393	7233	2676	12302
Total bild				
Lagidrott	13.7	79,5	6,8	100
Antal artiklar	51	354	17	422
Utrymme	9803	56824	4834	71461
Individuell sport	23.9	53.4	22.7	100
Antal artiklar	51	133	41	225
Utrymme	8775	19611	8314	36700

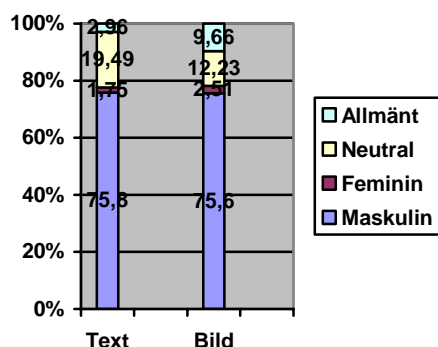
Kommentar: "antal artiklar" anger antal, "utrymme" i samband med texter anges i spaltcentimeter och i samband med bilder i kvadratcentimeter. Resterande kategorier anger en procentuell fördelning av utrymmet.

Som tabell 4 visar bevakades idrottskvinnor i högre grad inom individidrotter än lagsporter, gällande både texter och bilder. Skillnaden var som mest påtaglig i samband med den totala fördelningen av bilder, vilket i samband med individuella idrotter nästintill uppnår en jämställd fördelning (24 och 53). Tabell 4 tyder på att den lokala mediasporten bidrar till att upprätthålla värderingar om att idrottskvinnor är mer lämpade för att utöva individuella idrotter medan idrottsmän snarare lämpar sig för lagsporter.

6.1.4 Den lokala mediasportens innehåll utifrån idrottens genuskategorisering

Den lokala mediasportens fördelning undersöktes med utgångspunkt i de genuskategorier som klarlades i teorikapitlet. Fördelningen mellan maskulint, feminint och genusneutralt klassade idrottsgrenar redovisas i figur 3.

Figur 3. Den lokala mediasportens fördelning av de tre genuskategorierna inom idrott

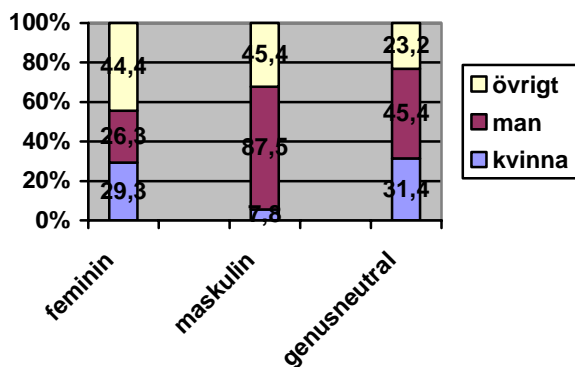
Kommentar: En fjärde kategori inkluderades här som anger texter som behandlade allmänna teman, såsom arenafrågor eller folkhälsa. Då dessa artiklar inte tillhör någon idrottskategori utgör de kategorin "allmänt".

Figur 3 visar att den lokala mediesporten domineras av maskulint klassade sporter, som utgör cirka 76 procent av det totala text- och bildutrymmet. Kvinnligt klassade idrotter tilldelas 1,7 procent av text- och 2,5 procent av bildutrymmet. Genusneutrala idrotter får 19,5 procent av text- och 12,2 procent av bildbevakningen. Artiklar som behandlar allmänna frågor utgör cirka tre procent av textmaterialet och 10 procent av bildinnehållet.

6.1.5 Upprätthåller den lokala mediesporten samhällets genusstereotypa värderingar?

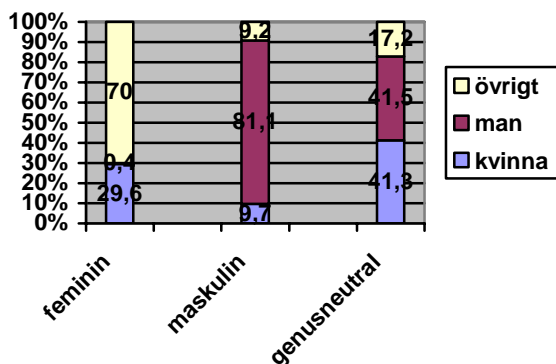
Jag granskade könsfördelningen inom de tre genuskategorierna som presenterades i figur 3. Kategorin "allmänt" exkluderas ur denna statistik. Figur 4 och 5 illustrerar huruvida den lokala mediesporten bidrar till att upprätthålla värderingar om femininitet och maskulinitet.

Figur 4. Den lokala mediesportens könsfördelning utifrån idrottens genuskategorisering – total text

Kommentar: "feminin", "maskulin" och "genusneutral" anger artiklar som belyser respektive kategori. "Övrigt", "man" och "kvinna" anger aktörerna inom dessa kategorier. Detaljerad statistik med siffror för utrymme och antal för de respektive kategorierna finns att ta del av i bilaga 1, tabell 8. "Övrigt" innebär artiklar där både män och kvinnor förekom i samma artikel eller ingetdera.

Figur 5. Den lokala mediesportens könsfördelning utifrån idrottens genuskategorisering – total bild

Kommentar: "feminin", "maskulin" och "genusneutral" anger artiklar som belyser respektive kategori. "Övrigt", "man" och "kvinna" anger aktörerna inom dessa kategorier. Detaljerad statistik med siffror för utrymme och antal för de respektive kategorierna finns att ta del av i bilaga 1, tabell 8. "Övrigt" innebär artiklar där både män och kvinnor förekom i samma artikel eller ingetdera.

Figur 4 och 5 tyder på att idrottskvinnor tilldelas cirka 29 procent av text- och bildutrymmet inom feminint klassade idrottsgrenar. Idrottsmän i sin tur får 26 procent av textutrymmet och

0,4 procent av bildutrymmet i denna kategori. Kvinnor är alltså marginellt överrepresenterade männen gällande bilder och textutrymmets könsfördelning är jämställd.

I samband med maskulint klassade sporter tilldelas idrottskvinnor knappt 8 procent av text- och knappt 10 procent av bildutrymmet. Idrottsmän i sin tur får 87,5 procent av texterna och 81 procent av bilderna. Idrottskvinnor marginaliseras i den lokala mediesporten i samband med maskulint klassade idrottsgrenar.

Den tredje kategorin avser genusneutrala sporter, och i den kategorin bevakas kvinnor i cirka 31 procents utsträckning inom texter och i 41 procents andel av bilderna. Män tilldelas 45 procent av text- och cirka 41 procent av bildutrymmet. Figur 4 och 5 tyder på att den lokala mediesportens könsfördelning i denna kategori är jämställd.

Figur 3, 4 och 5 pekar på övergripande mönster i samband med vilka idrottsgrenar som bevakas i allmänhet samt könsfördelningen inom dessa kategorier. Rapporteringen domineras av maskulint klassade idrottsgrenar som i sin tur domineras av idrottsmän. Feminina sporter tilldelas cirka två procent av utrymmet, och inom detta tilldelas idrottskvinnor mer utrymme än idrottsmännen i samband med bilder. Rapporteringen gällande genusneutrala idrottsgrenar och textrapporteringen inom feminint klassade sporter är jämställd. Resultaten pekar på att den lokala mediesporten bidrar till att reproducera samhällets genusstereotypiska värderingar.

6.2 Är genusbeteckningen i den lokala mediesporten osymmetrisk?

En aspekt utifrån vilken frånvarande information i artiklarna analyseras sker genom att undersöka genusbeteckningar i de utvalda upplagorna. Jag fastställer genusbeteckningens existens enbart i de fall där antydning på kön förekommer i rubrik eller ingress. Därmed undersöks inte den text som följer ingressen. Jag räknar inte antalet markeringar inom en och samma rubrik och ingress, utan avgörandet sker genom ett ja eller nej utifrån om det förekommer någon markering eller inte. Därefter räknas antalet "ja" och "nej" som tillämpades för damer och herrar, vilket följs av frambringandet av en procentuell fördelning av siffrorna. Huruvida genusmarkeringen är osymmetrisk eller inte avgörs utifrån samma bedömning som i samband med medieutrymmets könsfördelning, det vill säga att skillnaden i fördelningen bör vara högst 20 procent i syfte att klassas som symmetrisk.

Först redovisas och diskuteras olika former av genusbeteckningar som observerades under analysens gång. Detta följs av presentationen av den övergripande procentuella fördelningen av genusbeteckningen för idrottskvinnor och idrottsmän i de utvalda dagstidningarna. Därefter redovisas resultaten utifrån olika kategorier där genusbeteckning förekommer. Jag skiljer mellan lagsporter och individuella idrotter, då artiklar om lagsporter ofta refereras till vid lagets namn, vilket inte är markerare av kön i sig, medan individuella idrottare ofta refereras till vid sina personliga namn, då de sällan behandlas i form av en deltagare inom ett lag eller en klubb.

6.2.1 Former av genusbeteckning

Det observerades olika sätt att genusbeteckna idrottare i medierna. De två huvudkategorierna som jag har fastställt avser markering i form av att ange kön och markering genom att ange förnamn. Den första kategorin delade jag in i två typer av genusmarkeringar och benämner dem som "officiell genusbeteckning" och "oprovocerad genusbeteckning".

”Officiell genusbeteckning” avser skillnader i benämningen mellan könen i begrepp såsom ”Damallsvenskan” kontra ”Allsvenskan” inom fotboll¹¹ för damer respektive herrar, eller ”Tre Kronor” respektive ”Damlandslaget” inom ishockey¹². Då dessa uttryck tillämpas på svenska fotbolls- respektive hockeyförbundets officiella hemsidor blir de svåra att undvika vid ett refererat till dessa i medierna. Att ”officiell genusbeteckning” nästintill enbart förekommer vid benämning av kvinnligt idrottande tyder på existensen av attityder i det svenska samhället enligt vilka idrottsskivnor är avvikande från normen. ”Oprovocerade genusbeteckningar” i sin tur innebär att de skapas oprovocerat, det finns ingen formell anledning till att markera eller inte markera könet. Exempel på dessa är ”Örebro Hockey: s damer”. Oprovocerade genusbeteckningar kan likväl tillämpas vid benämning av herr- som damidrott i medierna. En osymmetrisk fördelning av denna form av genusmarkering tyder på värderingar inom sportjournalistikens rutinmässiga språkbruk snarare än på det svenska samhällets attityder.

Officiella begrepp har medfört, i form av en medialisering, utvecklingen av nya oprovocerade genusbeteckningar. Exempel på den oprovocerade genusbeteckningens medialisering avser benämningen ”Damkronorna”, som syftar på det svenska ishockeylandslaget för damer. På Svenska Ishockeyförbundets officiella hemsida förekommer inte uttrycket alls, laget benämns som ”Damlandslaget”. Landslaget för herrar benämns som ”Tre Kronor” både på hemsidan¹³ och i medierna. ”Damkronorna” markerar att det handlar om kvinnor medan ”Tre Kronor” är genusneutral i sin benämning. Trots att begreppet ”Damkronorna” inte existerar officiellt lever detta uttryck i folkminnet genom medierna och betraktas därmed som självklart existerande. En jämn fördelning av den oprovocerade genusbeteckningen mellan kvinnor och män samt en omformulering av officiella genusbeteckningar, där de tillämpas för både män och kvinnor eller ingetdera, skulle medföra att idrottsskivnan inte framställdes som avvikande från normen. En symmetrisk genusbeteckning är en av många förutsättningar för att skapa ett jämställt idrottssamhälle i Sverige.

Den andra huvudkategorin avser markering utifrån förnamn. Det kan diskuteras om detta är ett sätt att genusmarkera eller inte. I denna analys klassas även referat till förnamn (oavsett om efternamn förekommer) som genusmarkering och ingår i den totala siffran.

6.2.2 Övergripande mönster i genusbeteckningen

Nedan redovisas statistiken som tyder på den lokala mediesportens genusbeteckning generellt (tabell 5) och enskilt för de tre lokala dagstidningarna (tabell 6) i rubriker och ingresser.

Tabell 5. Den lokala mediesportens totala genusbeteckning i procent

	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
<i>Oprovocerad</i>	53,1	6,9
<i>Officiell</i>	1,6	0,9
<i>Förnamn</i>	12,5	18,8
<i>Totalt betecknad</i>	67,2	26,6
<i>Ej betecknad</i>	32,8	73,4
Totalt	100	100
Antal betecknad	43	58
Antal rubrik & ingress	64	218

¹¹ www.svenskfotboll.se - 2006-05-21

¹² www.swehockey.se/t2b.asp?p=70944 - 2006-05-21

¹³ www.swehockey.se/t3b.asp?p=69309 - 2006-05-21

Kommentar: procentsiffrorna är beräknade av "antal rubrik & ingress" som anger totalt förekommande rubriker och ingresser. "Antal betecknad" avser antalet där markering på kön förekom. 67,2 procent av 64 är alltså 43.

Tabell 5 visar att damerna markerades 43 av 64 gånger och herrarna 58 av 218 gånger. Det innebär att kvinnliga idrottare genusbetecknas i 67,2 procents andel medan manliga idrottare genusmarkeras i 26,6 procents utsträckning. Då skillnaden överstiger 20 procent tyder tabell 5 på, i form av en osymmetrisk genusbeteckning, att idrottskvinnan framställs som avvikande från normen i den lokala mediesporten.

Tabell 6. Antalet genusbeteckningar inom enskilda lokala dagstidningar

	NA	KT	BP	Totalt
Oprovocerad				
<i>Kvinnor</i>	10	18	6	34
<i>Män</i>	5	9	1	15
Officiell				
<i>Kvinnor</i>	1	0	0	1
<i>Män</i>	0	2	0	2
Förnamn				
<i>Kvinnor</i>	3	2	3	8
<i>Män</i>	26	9	6	41
Totalt betecknad				
<i>Kvinnor</i>	14	20	9	43
<i>Män</i>	31	20	7	58
Totalt ej betecknad				
<i>Kvinnor</i>	8	10	3	18
<i>Män</i>	78	58	20	156
Total rubrik & ingress				
<i>Kvinnor</i>	22	30	12	64
<i>Män</i>	109	82	27	218

Kommentar: då statistiken enskilt för varje dagstidning avser ett få antal rubriker och ingresser valde jag att inte ta fram en procentuell fördelning utan låter det stå i antal.

Tabell 6 visar att kvinnor i högre grad genusmarkeras inom alla tidningar. I NA betecknades kvinnor 14 av 22 gånger, och av dessa var 10 oprovocerade. Män markerades 31 av 109 gånger, varav 5 oprovocerat. I KT förekom genusbeteckning av damer 20 av 30 gånger, varav 18 oprovocerat. Herrar betecknades 58 av 82 gånger, varav 9 gånger oprovocerat. BP genusbetecknade kvinnliga idrottare 9 av 12 gånger, varav 6 var oprovocerat. Manliga idrottare betecknades 7 av 27 gånger, varav 1 var oprovocerat.

Som siffrorna visar är den oprovocerade genusbeteckningen den mest förekommande formen i samband med damer medan markering i herrarnas fall främst sker genom förnamn. Det är den oprovocerade genusbeteckningen genom vars osymmetriska tillämpning den lokala mediesporten bidrar till att framställa idrottskvinnan som avvikande från normen. Tabell 5 och 6 tyder på att den lokala mediesporten bidrar till att reproducera idrottens genushierarki där idrottskvinnan framställs som avvikande från normen.

6.2.3 Genusbeteckning av idrottslag med samma namn för båda könen

I de undersökta upplagorna fann jag exempel på att dam- och herrlag i samma sport med samma namn figurerade i samma upplaga. Illustrerande exempel för varje dagstidning skildras nedan. Rubrikerna och ingresserna finns att tillgå i bilaga 2.

I Nerikes Allehandas tre undersökta upplagor fann jag tre exempel på idrottslag som tillämpar samma namn eller förkortning på både dam- och herrsidan och figurerade i samma upplaga. Dessa är: Karlslunds IF (herr) och KIF Örebro (dam) i fotboll (NA 24/1), där båda förkortas som KIF, Örebro Hockey (HC Örebro) (NA 24/10) samt IFK Kumlas innebandylag för damer och herrar (NA 24/10). KIF fotbolls dam- och herrlag behandlas i varsin artikel på samma sida (NA 24/1). Damlaget spelar i allsvenskan och herrlaget i division 2. Analysen av rubrik och ingress visar att inga av KIF-s båda lag genuserades i rubriken (båda benämns *KIF*), dock skedde det i damernas fall i ingressen, *KIF Örebros allsvenska damer*, medan herrlaget med samma namn står utan markering, *Karlslunds IF*. Artiklarna om Örebro Hockeys damer respektive herrar (NA 24/10) visar skillnader i genusbeteckningen. Damlaget spelar i högsta serien och herrlaget i tredje högsta. Det markeras i varken ingress (*Örebro Hockey*) eller rubrik (*Örebro*) när det handlar om män, medan det i både rubrik (*Örebrodamerna*) och ingress (*Örebro Hockeys damer*) markeras att det handlar om kvinnor. I samma upplaga påträffades två artiklar om IFK Kumlas herr- och damlag i innebandy (NA 24/10). Både dam- och herrlaget spelar i division 1. Det sker en genusbeteckning i rubriken beträffande damer (*Kumlas heta innebandytjejer*) men inte för herrar (*Kumla*), medan ingressen på både herr- och damsidan markerar kön (*IFK Kumlas damer* och *IFK Kumlas innebandyherrar*). Sammanlagt i de 3+3 artiklarna i NA skedde genusbeteckning fem av sex gånger i damernas fall och en av sex gånger i herrarnas. Genusbeteckningen klassas som osymmetrisk.

I Karlskoga Tidnings två undersökta upplagor fann jag tre exempel på idrottslag med samma namn för de båda könen förekommande i samma upplaga. Dessa är: Karlskoga innebandy, KIB, (KT 31/1), KFUM Karlskogas basketlag (KT 31/10) samt Djurgårdens fotbollslag för damer och herrar. Både KIB-s dam- och herrlag spelar i division 2. Damer genuserades i både rubrik (*Damlaget*) och ingress (*Karlskoga innebandys damlag*). Herrarna i sin tur genuserades varken i rubrik (*KIB* och *Karlskoga*) eller i ingress (*Karlskogas innebandy* och *KIB*) (KT 31/1). I fallet av KFUM Karlskoga basketens herr- och damlag (KT 31/10) påträffades ett exempel på en idealisk och jämlik rapportering av de två lagen med samma namn. Herrarna spelar i division 2 och damerna i division 3. I båda fallen markeras det vilket kön det handlar om i såväl rubrik (*KFUM-herrarna* och *damerna*) som ingress (*KFUM Karlskogas herrbasketlag* och *KFUM Karlskogas damlag*). Gällande de två artiklarna om Djurgårdens dam- respektive herrlag, där båda spelar i allsvenskan, innehöll damernas artikel ingen ingress då det snarare var en notis. I detta fall undersöktes därmed enbart rubrikerna. I Djurgårdens fall markerades kön i rubriken på damsidan (*damerna*) men inte på herrsidan (*Djurgårdens IF*). Sammanlagt i denna kategori skedde genusering fem av fem gånger i damernas, och två av fem gånger i herrarnas fall. Även i KT är alltså genuseringen osymmetrisk.

I Bergslagsposten observerades inte idrottslag med samma namn för båda könen i de två utvalda upplagorna.

Den allmänna bilden visar att när det handlar om sportsklubbar som förfogar över samma namn för herrar och damer, eller där två klubbar har samma förkortning (KIF), sker en högre grad av genusering i medierna i damernas fall än i herrarnas, oavsett om det är damer

eller herrar som spelar i en högre serie. Den lokala mediasportens denna typ av osymmetriska genusmarkering bidrar till att förmedla värderingen att normen är sportsklubbarnas manliga lag, medan kvinnorna är avvikande, oavsett prestationen.

6.2.4 Genusbeteckning i samband med individuella idrotter

Som den kvantitativa studien av könsfördelningen i den lokala mediasporten visade bevakas individuella idrotter i betydligt lägre grad än lagsporter. Detta kom till syn även i samband med frågan om genusbeteckning. I NA förekom enbart två artiklar om individuella kvinnliga idrottare, båda om skidåkaren Anja Pärson. I KT förekom inget exempel på idrottskvinnor inom individuella sporter. Med hänsyn till de fåtal kvinnliga artiklarna inom individuella idrotter sker ingen analys av genusbeteckning inom individuella idrotter i NA och KT.

I BP förekom det fyra artiklar eller notiser om kvinnor och två om herrar inom individuella sporter. Kvinnornas texter är: tennisspelaren Karolina Söör, friidrottarna Sanna Jansson och Carolina Klüft (alla i BP 26/7) samt cyklisten Susanne Ljungskog (BP 29/4). I männens texter är: enduroföraren Fredrik Berg (BP 26/7) samt bordtennisspelaren Jan-Ove Waldner (BP 29/4). I kvinnornas fall markeras det inte att det handlar om en kvinna, då enbart efternamnet nämns, två gånger (*Klüft* och *Ljungskog*, båda i respektive rubrik). Fyra gånger nämns idrottarna både vid deras för- och efternamn (*Karolina Söör* och *Sanna Jansson* i rubriken, *Carolina Klüft* i ingressen samt *Susanne Ljungskog* i första raden i notisen). De resterande två fallen benämner idrottarna i form av en provocerad genusbeteckning, båda i första raden i notisen: *Lindesbergstjejen* (Karolina Söör) och *Gusselbytjejen* (Sanna Jansson). Männerna benämns vid deras förnamn (*Fredrik* i rubriken) samt vid deras för- och efternamn (*Fredrik Berg* och *Jan-Ove Waldner*, båda i ingressen). De benämns inte i form av provocerade genusbeteckningar. Då materialet avser ett fåtal artiklar dras inga övergripande slutsatser om urskiljda mönster i denna kategori.

6.3 Ambivalens och genushierarki

Följande avsnitt klarlägger framställningen av idrottskvinnor i den lokala mediasporten. Kartläggningen sker med utgångspunkt i ett ideologikritiskt perspektiv i syfte att belysa eventuella ojämlika maktförhållanden mellan idrottskvinnor och idrottsmän i medietexterna. Här redogörs för den kritiska diskursanalysens resultat, och en kort presentation av artiklarna finns att ta del av i bilaga 3. Artiklarna i dess helhet finns bifogade i slutet av uppsatsen, i den följd som de presenteras i bilaga 3.

Jag har observerat olika sätt att upprätthålla ojämlika maktförhållanden, och dessa har jag delat in i två huvudsakliga diskurser: ambivalens (6.3.1) och idrottens genushierarki (6.3.2). Dessa i sin tur redogörs för i form av olika underdiskurser som tyder på dessa övergripande diskurser. Avsnittet består av en jämförande analys mellan idrottskvinnor och idrottsmän, där analys av damerna sker i första hand och herrarnas artiklar jämförs med dessa i syfte att urskilja eventuella skillnader. Jag vill betona att de olika diskurser och teman som urskiljs till stor del flyter ihop med varandra och bör därmed ses som föränderliga representanter för de fenomen som observeras.

6.3.1 Ambivalent rapportering

En observation som forskare har fastställt är att medierna fokuserar på idrottares prestationer och tilldelar egenskaper av styrkor i allt högre grad gällande både kvinnor och män. Dock finns det skillnader i mediernas sätt att bevaka idrottskvinnor och idrottsmän. Damer tilldelas ofta egenskaper av svaghet parallellt med styrkor vilket bidrar till att trivialisera deras

idrottsliga prestationer. Detta kallas en ambivalent medierapportering (Kane & Greendorfer 1994: 38, Duncan & Messner 2003: 175), och utgör ett sätt att verka ideologiskt.

Idrottskvinnor bevakas i form av en ambivalent medierapportering i högre grad än idrottsmän även i den lokala mediesporten, visar denna studie. Ett illustrerande exempel på ambivalens figurerar i artikeln om Boxningsförbundets nya ordförande, Bettan Kerstin Andersson (NA 28/10). Hon *beskriver sig själv som bra på att delegera*. Detta följs med citatet *Samtidigt är jag ett kontrollfreak*. Därmed har hennes styrka att vara bra på att delegera neutraliserats med svagheten att vara *ett kontrollfreak*. Fairclough menar att uttrycket som journalisten tillämpar i samband med aktörens citering tyder på dess hållbarhet (Fairclough 1995: 83f). Genom uttrycket journalisten tillämpar vid skildringen av Andersson, *beskriver sig själv*, tar han avstånd från att hon är *bra på att delegera*, och därmed försvagas styrkan i påståendets allmängiltighet. Detta fenomen förekommer även senare i artikeln, då hon *beskriver sig själv som stark och envis*. Den ambivalenta beskrivningen bidrar till att trivialisera huvudaktörens prestation. Denna exemplifierande illustration följs av en redogörelse för olika diskurser där ambivalenta framställningar har observerats i den lokala mediesporten.

Familjdiskursen

Tidigare forskning visar att medierna ofta framställer idrottskvinnor i samband med deras familjestatus, vilket bidrar till att trivialisera deras prestationer (Kane & Greendorfer 1994: 30, Koivula 1999c: 7). Svenska nationella medier skildrar ofta både idrottskvinnor och idrottsmän inom en familjekontext (Eriksson 2006: 245). Detta sker även i den lokala mediesporten. Dock infinner sig skillnader i framställningen mellan kvinnor och män inom familjediskursen. Skillnaden ligger främst i att mannen ofta gestaltas vara aktiv och styrande medan kvinnan beskrivs inneha en passiv roll. Mannen är aktiv genom att inkludera sin familj i sitt idrottande medan kvinnan beskrivs idrotta då en familjemedlem eller kompis har inkluderat henne i idrottens värld. Även när det gäller framställningen av anledningen till kvinnans och mannens idrottande infinner det sig skillnader. Mäns anledning till idrottandet anses ofta vara en medfödd egenskap medan kvinnornas kräver en förklaring, det antas inte vara självklart. I synnerhet i samband med stereotyp maskulina sporter betonas idrottskvinnor ofta idrotta på grund av en manlig familjemedlem. Nedan illustreras familjdiskursen i samband med sportkvinnor och sportmän.

Att idrottskvinnan är passiv och idrottar på grund av en familjemedlem eller vän förmedlas i kommande exemplar. Bettan Kerstin Andersson (NA 28/10) framställs ha blivit introducerad till boxningen av sin pappa: *Boxningsintresset fick hon genom pappa Gunnar, gammal landslagsboxare*. Artikeln om folktraceföraren Erika Wirenborg (BP 28/7) inleds som följande: *Som 13-åring började hon som kartläsare i farfars rallybil*. Även senare förmedlas att: *Erika fick börja som kartläsare i farfar Ingemars rallybil när hon var 13 år. Senare fick hon åka med pappa – en syssla som Erikas yngre syster Maria, som just fyllt tretton, har fått ta över*. Familjekontexten genomsyrar artikeln: *Alla i familjen Wirenborg i Guldsmedshyttan är motorintresserade. Pappa Lars är välkänd rallyprofil /.../ och mamma Nina kör folktrace. Intresset har gått i arv till deras båda döttrar. Yngsta barnet Björn, 11 år, får än så länge nöja sig med att gasa runt på motorgräsklipparen. Hans stora intresse är ishockey*. Wirenborgs pojkvän återfinns även i sammanhanget: *Under en gul Saab 9000 ligger Erikas pojkvän, Albin Jansson, och mekar. Erika och Albin har två Saabar som de delar på när de tävlar i folktrace*. Artikeln om dragraceföraren Julia Stolt (BP 28/7) inleds med att beskriva anledningen till hennes idrottande: *Julia Stolt har levt med dragracingen sedan tidiga barnsben då hon fick följa med pappa Carl-Erik Kihlman som länge varit aktiv inom sporten*. De tre idrottskvinnorna har den gemensamma egenskapen att de framställs idrotta på grund av

en manlig familjemedlem, alla tre inom en stereotyp manlig idrottsgren. Detta bidrar till att sätta dem i en passiv roll.

När det gäller idrottsmäns skildring inom stereotyp maskulina idrottsgrenar förmedlar den lokala mediasporten att deras idrottande beror på ett medfött idrottsintresse, och därmed anges det i många fall inte varför de idrottar. Detta tyder på en dold ideologi som anser att sport är en manlig aktivitet. Orsaken till backraceföraren Kenneth Olssons idrottande beskrivs vara följande (BP 25/7): *Att Kenneth kom in på rally var egentligen lite av en slump. – Det ordnades många rallytävlingar kring Hällefors. Var man motorintresserad gick man dit och det var så det började för mig. Anledningen var alltså ett redan existerande motorintresse kombinerat med arrangerade tävlingar. Orsaken till enduroföraren Fredrik Bergs (BP 26/7) idrottande nämns inte i artikeltexten, trots att han sätts i en familjekontext. Lagledaren Niklas Blom (KT 29/4) relateras till hans fotbollsspelande bröder: - Jag har växt upp 50 meter från planen /.../ där tre mycket fotbollsintresserade pojkar bodde /.../ Äldste sonen Kenneth /.../ mellanbrodern Stefan /.../ samt Niklas. Bloms anledning till idrottandet framställs vara ett självklart och medfött fotbollsintresse. Det skulle kunna markeras, då han beskrivs vara den yngste av tre bröder, att de äldre syskonen inspirerade honom att börja spela. Dock sker inte detta, istället framställs alla tre *pojkar* vara fotbollsintresserade utan anledning, som en självklarhet.*

Den lokala mediasporten förmedlar att män är aktiva aktörer i samband med maskulina idrottsgrenar. Kenneth Olsson (BP 25/7) sätts i en aktiv roll i samband med sin familj: *Familjen brukar också följa med på många av tävlingarna. Kenneths fru delar hans intresse för snabba bilar och försöker då det ges tid och möjlighet att köra något lopp hon också. /.../ Att intresset delas av båda två tror Kenneth är en förutsättning. /.../ Även Kenneths två barn brukar följa med pappa på tävlingarna. – Grabben är oftast med. Han är själv intresserad och åker cross just nu. Dottern är med utom på de tävlingar som är allra längst bort. Hon är bara tre år, tillägger han. Dessutom måste Kenneths svärfar följa med /.../. Olsson inkluderar sin familj i sitt idrottande. Fredrik Berg (BP 26/7) framställs som den aktiva medlemmen i familjen. Att familjen delar hans intresse tillskrivs ”turen”, familjen inkluderas på grund av att Berg inkluderar dem. Tur då att hela familjen delar motorintresset. När det är dags att dra iväg på endouppdrag packar alla medlemmar i familjen Berg ihop sig i Mercedes-bussen och hänger med.*

Som Hellspong och Ledin påpekar är ett sätt för texter att verka ideologiskt att tydligt markera de diskurser som inte tas förgivet då det antas kräva en förklaring i texten (Hellspong & Ledin 1997: 128f). Då kvinnornas sportande inom en maskulin idrott genomgående förklaras med att en manlig släkting inkluderade dem i sporten och då männens förklaras med ett medfött intresse eller förklaras inte alls och antas som självklart bidrar medierna till att reproducera genusstereotypa samhällsvärderingar om att kvinnor inte lämpar sig för idrotter som klassas som maskulina. Medierna antar läsaren att vara i behov av en förklaring till hur det är möjligt att en kvinna tävlar i en motorsport eller håller på med boxning. Samtidigt antas det vara självklart att män är aktiva i dessa sporter. Texterna verkar ideologiskt då koherensen i kvinnornas fall bygger på närvarande implikationer som inte förekommer i herrarnas fall, och koherensen i herrarnas fall bygger på frånvarande information som antas vara självklara och inte figurerar i damernas fall.

Samtidigt som att kvinnorna intar en passiv roll intar idrottsmännen en aktiv genom att inkludera sin familj i sin idrott. Oavsett om artikeln belyser idrottskvinnor eller idrottsmän intar manliga familjemedlemmar de aktiva rollerna och kvinnorna de passiva. Detta förmedlar

och upprätthåller den stereotypa bilden att traditionellt manliga sporter utövas av män, och när kvinnor tillträder sporten ges en tydlig förklaring till detta och de framställs som avvikande.

Gällande de resterande artiklarna om kvinnor och män infinner sig enbart smärre skillnader i framställningen i samband med familjdiskursen. I inget av fallen förmedlas det att orsaken till kvinnornas idrottande är en manlig familjemedlem. Varken kanotisterna Anna Karlsson (KT 26/7) eller Karin Johansson (NA 28/7) relateras till sin familj. Artikeln om Karlsson är snarare av en sakligt beskrivande karaktär än ett porträtt med personlighetsbildning. I artikeln om volleybollspelarna (BP 29/7) sätts aktörerna inte heller i någon familjekontext, och orsaken till deras idrottande förklaras inte i texten. Dock sker en förklaring till att Sara Thörnberg satsade på att studera på volleybollgymnasiet, vilket beskrivs vara inspirationen från Sara Mamlöv. Det var alltså en vän som bidrog till att hon valde att satsa på elitidrott: *Att Sara Mamlöv gick i Falkö-ping inspirerade också Sara Thörnberg att söka dit /---/ Så visst var det hon som väckte idén.* Simhopparen Anna Lindberg (KT 25/7) relateras till familjen enbart i ett fall i artikeln: *Frågan är om det blir fler VM-medaljer till familjen i framtiden.* Trots att hennes mor är tränaren samt förbundskaptenen i simhopparlandslaget, och trots att modern citeras under artikelns gång, markeras inte att hon är huvudaktörens mamma. Läsaren antas inneha kunskaper om detta, vilket tyder på att det sker en regelbunden bevakning av denna idrottsskvinna. Värt att nämna är att denna artikel är den enda förekommande inom en feminint klassad idrottsgren, nämligen simhopp. Att Anna Lindbergs, som utövar en feminint klassad idrott, mamma är hennes tränare antas vara lika självklart som att idrottsmän från grunden är idrottsintresserade i maskulina idrotter. Medan det i inget av fallen gällande de maskulina grenarna antogs vara självklart att läsaren hade kunskaper om de kvinnliga aktörerna figurerar det frånvarande information i samband med artikeln inom en feminin idrott. Detta utgör ett sätt att verka ideologiskt.

När det gäller männen relateras varken Anders Wählstedt (KT 24/1), Staffan Tholson (NA 29/1) eller Johan Röjler (NA 26/10) till familjdiskursen. I artikeln om fotbollsproffsen Johan Wallinder och Jonas Pelgander (NA 29/10) nämns familjen enbart en gång, och syftar till att inleda ett mer ”spännande” ämne, nämligen hur spelarna hittade boende i Grekland då de inte fick hjälp av klubben: *Om bristen på speltid och den starka hemlängtan till hustrun Therese och dottern Emilia är tunga att bära är boendet rena fullträffen. /---/ – När klubben inte lyckades skrapa fram lägenheter gick Johan och jag /.../ runt själva och leta.* Att journalisten har vetskap om Pelganders *starka hemlängtan* innebär att detta har varit ämne för samtal under intervjun. Att familjekontexten inte utvecklas förmedlar värderingen att artikelns andra teman antas vara mer intressanta för läsaren. Formuleringen ”om” i samband med hemlängtan försvagar påståendets styrka, det är alltså enligt texten inte säkert att aktören längtar efter sin familj.

Sammanfattningsvis framställer den lokala mediasporten både idrottsskvinor och idrottsmän inom ramen för familjdiskursen. Skillnaderna i framställningen avser främst de artiklar där aktören utövar en stereotyp manlig idrott. Kvinnan sätts i de fallen i en passiv och mannen i en aktiv roll. Männen förmedlas inneha ett medfött idrottsligt intresse medan kvinnornas sportande ofta ges en förklaring. I allmänhet tyder de analyserade artiklarna på att läsaren i större grad antas inneha förkunskaper om idrottsskvinnors familjerelationer i samband med genusneutrala eller feminina grenar såsom kanot eller simhopp. Männen relateras mer sällan till familjen och när det sker är syftet att inleda ett dramatiskskapande tema. Familjdiskursen utgör ett sätt att upprätthålla genusideologier, vilket kommer till uttryck i form av texternas koherens. Idrottsskvinnors artiklar inom maskulina sporter innehåller ofta ”överflödiga” information, medan det inom feminina idrotter i högre grad finns frånvarande information.

Skratt- och glädjediskursen

Medierna framställer ofta idrottsskivninnor som sexuella skämtobjekt, menar tidigare forskning (Duncan & Messner 2003: 182f, Messner 2003: 98). Den lokala mediesporten sexualiserar inte kvinnor, den tillämpar istället skratt- och glädjediskurser likväl på kvinnliga som på manliga idrottare. Dock infinner det sig skillnader i rapporteringen mellan damer och herrar. Kvinnliga idrottare framställs ofta som glada, de skildras idrotta för att det är roligt samt har alltid ett leende på läpparna. Kvinnornas skratt och leende bidrar till att framställa dem som blyga, osäkra, glada eller allmänt trevliga. Egenskaper som betonar glädje, skratt och leende ses som irrelevanta närvarande implikationer i idrottskontexten då de drar uppmärksamheten från idrottsskivninnornas prestationer. Därmed reproduceras den stereotypa synen att kvinnor inte lämpar sig för tävlingsidrotter, vilket i sin tur bidrar till att trivialisera dem. Samtidigt betonas deras styrkor vilket ger en ambivalent bild av kvinnliga idrottare. Männens glädje ges ofta befogenhet eller beskrivs vara en styrka. Nedan redogörs för glädjediskursen i de analyserade artiklarna.

Det är vanligt att artiklar om kvinnliga idrottare genomsyras av glädjediskursen. I artikeln om volleybollspelarna (BP 29/7) sammanvävs två huvudteman, styrka och glädje. Artikeln beskriver de två aktörerna som tuffa och framgångsrika (*Tuff start har gett resultat, /---/ är en förklaring till deras framgångar*), och träningsvilliga (*satsar järnet sista året /---/ högre tempo på träningarna* eller att *det blev den hårda vägen direkt och man lärde sig snabbt*). Deras prestationer framställs som fantastiska (*Att två av tolv tjejer i juniorlandslagets trupp har Linde VBK som moderklubb är rätt fantastiskt*). Dock sker detta parallellt med att artikeln genomsyras av glädje och nöje, vilket resulterar i en ambivalent framställning av idrottarna. Det betonas ofta hur *roligt* det är att idrotta. Citat såsom *Nej, det var bara roligt /---/ Det var roligt med volleyboll /---/ Det var stort och riktigt kul /---/ Det blir roligare och roligare /---/ de gillar att spela i den blågula dresen* förekommer övergripande i artikeln. Samma ambivalenta bild förmedlas i artikeln om Erika Wirenborg (BP 28/7). Journalisten menar att när hon *susar fram i över hundra knyck som kartläsare på kurviga skogsvägar är det aldrig några problem*. Hon gillar när *det går fort*. Detta framställer henne som snabb och stark. Samtidigt beskrivs att *Det är bara roligt*. När hennes syster *vann första tävlingen och fick en fin pokal* menar hon att *Det är bara kul*. Textens koherens bidrar till att sätta henne i en stereotyp kvinnoroll, vilket illustreras i följande exempel: att hon förstört *motorrummet* som *gapar tomt* förklaras med att *Jag var lite för glad och ivrig*. I och med att orden *lite, glad* och *ivrig* tillämpas i samma kontext ges intrycket av henne att vara liten, glad och kan inte hålla nerverna i styr.

Att den lokala mediesporten framställer idrottsskivninnan som blyg, osäker och glad illustreras i artikeln om kanotisten Karin Johansson (NA 28/7). Hennes idrottsliga styrkor (*sju guld och ett individuellt brons senast på SM*) neutraliseras genom att tilldela henne egenskaper såsom blygsamhet och glädje. Enligt journalisten är *urtypen för den typiska kanotisten: Blygsam, träningsvillig och envis*. Dessa egenskaper bildar en ambivalent bild av *urtypen för den typiska kanotisten*, som Johansson enligt journalisten stämmer in på. Hon beskrivs vara blygsam genom uttalanden såsom *rycker på axlarna och fyrar av ett blygsamt leende*, hon är *ovan att berömma sig själv* och *skrattar blygt*. Leende i idrottsskivninnors fall bidrar till att förmedla osäkerhet. Idrottsmän framställs också som glada personer, vilket sker i artikeln om Anders Wählstedt (KT 24/1). Hans glädje framställs vara en styrka snarare än en svaghet: *Det hade förstås stor del i att han kunde behålla sitt gamla sätt; sitt breda och varma leende, och det glada och smittande skrattet*.

I följande exempel illustreras hur glädje i kombination med framhållandet av orutin bidrar till att trivialisera idrottarens prestationer. Den viktigaste beståndsdel för framgång i artikeln om Karin Johansson (NA 28/7) benämns vara: *Att vi kan kommunicera bra, det är viktigast av allt*. Därefter ställs en skämtsam och ledande journalistisk fråga som avser den stereotypa kanotistens utmärkande drag av envishet. Hon undrar hur fyra envisa kanotister kan samarbeta med varandra, ty alla vill bestämma över den andre. Johanssons svar, som börjas med ett skratt, stärker för det första frågans lustighet, men förnekar inte sanningshalten i den stereotypa uppfattningen att alla kanotister är envisa. Hon svarar att, ung talang som hon är, får hon *väl vänta med det, nu ska jag försöka lyssna och ta till mig vad de andra har att komma med*. Hennes svar rättfärdigar de förutfattade meningarna då de inte dementeras. Skrattdiskursen tillsammans med betoningen på Johanssons unga ålder och orutin bidrar till att framställa henne som ung och glad vilket drar uppmärksamheten från hennes styrkor.

Anna Lindberg (KT 25/7) framställs på ett ambivalent sätt, både som ledsen och glad. Hennes besvikelse skildras genom ett referat till hennes uttalande: *När man hoppar så bra som jag gjorde känns det lite tråkigt att det inte räcker*. I samband med samma tävling uttrycks hennes glädje på följande vis: - *Det känns jätteroligt, det är länge sedan det var så här roligt att hoppa*. Detta bidrar till att förmedla en ambivalent bild av henne. Senare i artikeln framställs hon idrotta för att det är roligt: *Jag tänker fortsätta så länge det är roligt*. Även i artikeln om kanotisten Anna Karlsson (KT 26/7) figurerar skratt- och glädjediskursen: - *Det känns jättekul att vi satt ihop en sådan bra K4*. Här sker en tydlig förklaring till hennes glädje.

Artikeln om Bettan Andersson (NA 28/10) rymmer två skämtdiskurser. Båda bidrar till att framställa idrottskvinnan som avvikande, en explicit och en implicit. När Andersson som enda kvinna tränade bland män fick hon en *maskotroll*. *Det var ju kul med en tjej och jag fick sparra mot killar*. Ordet kul syftar i denna kontext till att betona idrottskvinnans avvikande karaktär inom boxningsvärlden. Något *kul* förknippas ofta med något ovanligt som inte sker i vardagen. I samma kontext skildrades tidigare att: - *Då existerade ju inga tävlingar för tjejer*. Diskursen intar därmed rollen som ett explicit sätt att framställa kvinnan som avvikande från normen. Det andra exemplet figurerar i samband med att *Bettan slogs för att kvinnor skulle få rätt att tävla*. Hon citeras: - *Den medicinska biten var ett hinder, men det är ju inte bröstet det är farligt för, utan huvudet, säger hon och ler*. Detta uttalande är ideologiskt i sin karaktär, då meningarna hänger ihop på ett sätt där läsaren förväntas fylla ut den saknade informationen utifrån sina egna värderingar. Det antas vara självklart på vilket sätt den medicinska biten var ett hinder för att kvinnor skulle få rätten att tävla inom boxning. Det ges ingen förklaring i artikeltexten till detta, istället framställs det på ett skämtsamt sätt, och uttalandet utgör därmed en skämtsam sexualisering av idrottskvinnor. Genom att låta det stå utan förklaring förmedlas det även att kvinnornas utslutning var befogad och kräver ingen vidare diskussion. Samtidigt förmedlas även bilden, i form av ett ironiskt uttalande, att de personer som bestämde över kvinnornas rätt till tävling var okunniga och trodde att det var *bröstet det är farligt för*. Då Andersson ler åt denna falska trosuppfattning förmedlas bilden att kvinnors utslutning ur tävling inom boxning har grundat sig i falska trosföreställningar.

I de fall idrottsmännen framställs vara glada förklaras dess befogenhet på ett tydligt sätt. Kenneth Olsson (BP 25/7) fick *motta årets idrottsstipendium av Hällefors kommun under en ceremoni i Krokbarnsparken*. På frågan: *Hur känns det att ha fått den här utmärkelsen?* Svarar han: - *Det känns väldigt kul att jag uppmärksammats*. I samband med att två spelare i Lindlövens hockeylag (BP 27/10) inte hann *fram till matchstart efter en kurs i Stockholm* menar tränaren att: *Jag är väldigt glad att de dök upp. /.../ De gjorde verk-ligen en bra match*. Artikeln om Niklas Blom (KT 29/4) inleds som följer: - *Jag har verkligen inte ångrat att jag*

tackat ja, säger han. Det här är ännu roligare och mer utvecklande än jag trodde. Även bowlaren Anders Wåhlstedts glädje förklaras med hjälp av en polarisering (KT 24/1): *Anders Wåhlstedt var i många år en av landets bästa bowlare. Men för fem år sedan slutade han spela på grund av svåra höftproblem. För alltid trodde han. – Därför känns det väldigt kul att vara tillbaka igen, säger Walle.* Det beskrivs att: *Jag hade så otroligt ont /.../ Gud i himmel vilket elände det var.* Som en upplösning förmedlas att: *- Nu har jag fått en ny höftled, nu har jag blivit som en ny människa, berättar Anders Wåhlstedt med ett skratt.* Hans glädje utgör motpolen till lidandet och är befogad då lidandet är över. Även senare figurerar samma förklaring: *- Jag som trodde att allt var slut under tiden det var som värst.* Senare provade han att spela och *hittills har det gått bra. Ingen är gladare än jag för det, det är fantastiskt roligt på alla sätt.* Idrottsmännens glädje förklaras alltså övergripande på ett tydligt sätt då deras glädje inte antas vara en självklar och medfödd egenskap.

Artikeln om Fredrik Berg (BP 26/7) inleds på ett skämtsamt sätt: *Fredrik Berg gillar att ha skoj på hoj.* Därefter beskrivs att: *16-åringen /.../ är en av Sveriges mest lovande endurojuniorer.* Detta skulle kunna förmedla en ambivalent bild av honom, att han har roligt och är samtidigt målmedveten och tävlingsinriktad. Dock är så inte fallet, han framställs inte på ett ambivalent sätt i artikeln. Den skämtsamma inledningen är det enda förekommande tecknet på skratt- och glädjediskursen i artikeln, där Berg övergripande framställs som stark, tuff och envis. Enligt Nilsson och Severinsson tillämpar medier olika tekniker i syfte att fånga läsarnas uppmärksamhet. Tillämpningen av lustifikationer, ordlekar i rubriken, vilket sker i denna artikel, bidrar till att väcka intresse (Nilsson & Severinsson 2001: 69) snarare än att framställa aktören som glad. Därmed förmedlas ingen ambivalent bild av Berg trots att han framställs i en skämtsam kontext.

Skämtdiskurser bidrar till att sätta idrottsmännen i stereotyp manliga roller. Kenneth Olsson (BP 25/7) uttalar sig skämtsamt om bilar och skatter: *Bilen klassas /.../ som veteranbil i år så jag slipper skatten, tillägger han och skrattar.* En skämtsam framställning som bidrar till att sätta Niklas Blom (KT 29/4) i en maktposition är följande: *Några vattenflaskor fyller han inte heller på, som många andra lagledare får göra. – Nix, den delen får den yngste i laget fixa /.../ vid sidan av att han spelar, säger Blom med ett skratt.* Han skildras inneha en mäktigare roll än att fylla vattenflaskor.

Det är vanligt att artiklar om idrottsskvinnor avslutas på ett skämtsamt sätt och i en kontext av glädje och leende. Artikeln om Erika Wirenborg (BP 28/7) avslutas på följande vis: *I framtiden hägrar rally för Erika /---/. Sedan återstår det bara en bil. – Förhoppningsvis får jag låna pappas /---/. Men till mig har han varken sagt ja eller nej, säger Erika Wirenborg och ler.* Även artikeln om Julia Stolt (BP 28/7) avslutas på likartat sätt. I det fall att huvudaktören inte kan tävla längre menar hon att: *– Den sociala biten mellan åkarna och alla runt omkring är ju faktiskt det bästa av allt, säger hon med ett brett leende.* Att kvinnornas artiklar ofta avslutas med att de ler framställer dem som trevliga och glada. I männens fall avslutas inte artiklarna på det sättet någon gång. Den lokala mediasporten bidrar till att sätta kvinnliga idrottare i en underordnad position genom att framhålla egenskaper såsom trevlig, glad, blyg och osäker i samband med deras idrottande medan männens glädje tydligt förklaras och anses vara en styrka de innehar.

Ungdomsåren... styrka eller svaghet?

Många av idrottarna som skildras i den lokala mediasporten är unga och tävlar i juniorklasser eller i lägre divisioner. Idrottarnas ålder framhålls ofta och används som förklaring till olika egenskaper och företeelser. Det råder en skillnad mellan egenskaper som knyts till

idrottsskvinnors och idrottsmäns unga ålder. Idrottsskvinnors unga ålder förmedlas ofta vara till deras nackdel då egenskaper såsom nervositet, kraftlöshet och mental instabilitet förknippas med dem. Idrottsmännen i sin tur beskrivs vara talanger med framtiden framför sig. Därmed utgör åldersfaktorn ett sätt att reproducera samhällets genusstereotypa uppfattningar. Nedan följer redovisningen av denna analys.

Att vara ung och idrottskvinna knyts ofta samman med egenskapen nervositet. Detta sker parallellt med betoningen på styrkor vilket förmedlar en ambivalent bild av idrottskvinnan. I artikeln om Julia Stolt (BP 28/7) figurerar nervositetsdiskursen redan i ingressen: *Sextonåriga Julia Stolt från Lindesberg ligger efter fem körda deltävlingar tvåa i juni-or-SM i dragracing. Under onsdagen bar det av till Mantorp för deltävling nummer sex. – Jag är faktiskt lite nervös men det ska nog förhoppningsvis gå bra, säger hon.* Även senare citeras hon i samband med nervositeten: *- Det är det värsta av allt när man sitter i kön och väntar på sin tur att åka. Man vet att man kan vara utslagen om bara ett par minuter, säger Julia och skakar på huvudet.* Samtidigt betonas hennes målmedvetenhet, vilket ger en ambivalent bild av henne: *- Jag har haft ledningen i årets mästerskap tre gånger och jag hoppas kunna ta tillbaka den positionen innan serien är slut /---/ – Jag skulle vilja vinna en enskild tävling för det har jag aldrig gjort, säger hon.* I artikeln om 18-åriga Erika Wirenberg (BP 28/7) figurerar samma fenomen. Nervositet tilldelas en egen mellanrubrik, kallad **Nervös premiär**. Hon berättar att *Jag var jättenervös inför mitt första lopp. Men när jag väl kom iväg fick jag en adrenalinkick.* Senare menar hon att hennes körstil är: *- Gasen i botten och glöm alla andra.* Trots att nervositeten inte har en avgörande roll enligt aktören själv markeras denna egenskap i form av en fetmarkerad mellanrubrik. Detta är ett tecken på en irrelevant närvarande implikation som bidrar till att sätta aktören i en genusstereotyp roll. Bilden av henne är ambivalent då *adrenalinkick* och *Gasen i botten* neutraliseras med nervositet.

19-åriga kanotisten Karin Johansson (NA 28/7) framställs vara målmedveten under hela artikelns gång. Samtidigt betonas det ständigt att hon är ung och tävlar i syfte att skaffa rutin. Betoningen på orutin och unga ålder medför att hennes idrottsliga resultat framställs inneha en sekundär roll, vilket drar uppmärksamheten från hennes tävlingsinriktning. Hon sätts i en underordnad position genom att ställas mot de mer rutinerade i klubben. Ingressen är följande: *19-åriga Karin Johansson debuterar idag i större sam-manhang när Europamästerskapen i kanot inleds i polska Poznan. Hon är med för att se och lära. För talangen från Örebro kanotförening har mycket högre mål än så – OS i Peking 2008. Precis som förebilden Susanne Gunnarsson satsar hon på guld. Även senare figurerar diskursen: Som förstaårssenior är hon i första hand med för att lära. De andra i laget /.../ är klart mer meriterade och det är mot dem hon ska luta sig. /---/ nu ska jag försöka lyssna och ta till mig vad de andra har att komma med, säger Karin.* Artikeln avslutas på följande vis: *Och hon har numera mycket erfaret guldsällskap i klubben i Susanne Gunnarsson som tagit inte mindre än två VM-guld och ett OS-guld /---/. – Hon är bra på att dela med sig av sitt kunnande /.../. Helt otroligt att ha en av sina förebilder i laget, säger Karin med stor respekt i rösten.*

Betoningen på att hon är ung och orutinerad sätter henne i ett underläge, vilket kommer till uttryck genom att framhäva klubbens mer meriterade kanotister. Samtidigt framhävs hennes styrkor och hon beskrivs vara *en av Örebro kanotförenings mest framgångsrika paddlare* som har vunnit *sju guld och ett individuellt brons senast på SM.* Även hennes målmedvetenhet genomsyrar artikeln: *Med OS som mål, Forsar fram mot nya mål* och tränarens bedömning: *Det är just den inställningen som är hennes främsta styrka – målmedvetenheten tyder på egenskapen målmedvetenhet.* Framställningen av resultaten att vara av sekundär betydelse bidrar dock till att trivialisera tävlingsinriktningen: *– Men visst, skulle det gå bra och vi lyckas*

få till en bra pla-cering vore det inte fel. Johansson framställs alltså som "liten", ung och talangfull, hon slår från ett underläge samtidigt som att hon är "stor" då hon är målmedveten, träningsvillig och lättlärd. Därmed förmedlas en ambivalent bild av henne.

På samma sätt som att frånvarande information grundar sig i att läsaren fyller i den saknade informationen med hjälp av gemensamma samhällliga värderingar, är syftet med närvarande implikationer att betona det som inte är självklart i en text. Likväl som att frånvarande informationer kan vara upprätthållare av ojämlika maktförhållanden kan även närvarande implikationer inta samma roll (Fairclough 2002: 158f). Genom att framhålla vissa egenskaper och dölja andra urskiljs en övergripande bild av vilka egenskaper som anses vara självklara och inte i samband med idrottskvinnor och idrottsmän i den lokala mediesporten. I följande exempel illustreras hur närvarande implikationer förmedlar ideologier som upprätthåller samhällets rådande kulturellt betingade trosföreställningar om genus.

Texten om Glanshammars fotbollslag (NA 28/4), ett **Ungt lag** enligt en mellanrubrik, visar på dilemmat mellan närvarande implikationer och frånvarande information. Spelarna framställs på ett ambivalent sätt då de explicit beskrivs förfoga över styrkor. De framställs som *duktiga*, och *fortsätter de att utvecklas som de har gjort så finns det några som snart kan vara på Behrn arena*. Behrn arena är symbolen för det eftersträvansvärda målet, det högsta som kan uppnås inom lokala ramar, och spelarna anses ha förmågan att ta sig dit. Dock är den implicita värderingen att dessa spelare i grunden är mentalt svaga och kraftlösa.

Dilemmat gestaltas i samband med frågan om vad som krävs för att spelarna ska uppnå målet. Enligt journalisten menar tränaren att en förutsättning är att spelarna *orkar och vill* vinna. I sportsammanhang är egenskaper såsom tävlingsinriktning och målmedvetenhet ofta självklara egenskaper som innebär att idrottaren vill vinna. Genom att träna hårt blir idrottaren stark och målmedvetenhet bidrar till att orka nå fram till målsättningen. Dock antas inte de nämnda egenskaperna vara självklara i denna artikel. Betoningen på att spelarna måste orka och vilja bidrar till att förmedla värderingen att dessa egenskaper inte ses som en självklarhet bland spelarna. Implicit förmedlas att spelarna i grunden är svaga och inte är tävlingsinriktade. Även underrubriken, *Förra säsongen orkade inte Glanshammar hela vägen – det ska laget göra i år*, förmedlar implicit en svaghet som allmänt rådande egenskap i laget. Anledningen till lagets tidigare motgångar grundar sig i deras fysiska och mentala svaghet samt bristen på ork. Betoningen på att laget måste vilja rymmer värderingar om att kvinnor inte med självklarhet är tävlings- och prestationsinriktade. Då dessa närvarande implikationer inte är frånvarande information förmedlas det att ork och vilja inte är självklara egenskaper för idrottskvinnorna.

Det förekommer även närvarande implikationer i artikeln som fokuserar på motgångar. Enligt tidigare forskning är det vanligt förekommande att det fokuseras på missar vid idrottskvinnor, bland annat genom att tillämpa ordet "missade" eller en synonym. Detta skapar bilden av den kvinnliga idrottaren som misslyckad (Duncan & Messner 2003: 178). Denna fokusering kommer till syn i följande citat: - *Det blir tufft med många der-bymatcher. Det är något som vi kan falla på.* Genom att fokusera på att laget kan förlora derbymatcherna snarare än vinna dem bidrar den lokala mediesporten till att förmedla värderingen att idrottskvinnor inte är tävlingsinriktade samt att de är mentalt svaga. I sin tur omvandlas enligt tidigare forskning idrottsmännens motgångar till en styrka genom språket (Duncan & Messner 2003: 178). Den lokala mediesporten tillskriver männens unga ålder vara till deras fördel i samband med eventuella motgångar, vilket sker i artikeln om Fredrik Berg (BP 26/7): *Om han misslyckas är det dock inte hela världen. Inom enduron räknas man som junior till och med 23 års ålder vilket innebär att Fredrik, som förstaårsjunior, har lång tid kvar i klassen.*

Ungdomsåren för männen är en styrka medan det i kvinnors fall ger en ambivalent bild med både styrkor och svagheter. Medan unga kvinnor framställs vara nervösa och mentalt svaga skildras unga män som modiga och orädda. Fredrik Berg (BP 26/7) framställs som orädd, då han på frågan *Är du rädd någon gång när du kör?* Svarar: *Nej, då skulle det skulle aldrig fungera. Men visst tänker man till ibland när man får ett ordentligt kast på cykeln.* Att vara ung man förknippas ofta med egenskaper av talangfullhet och målmedvetenhet. 16-åriga Fredrik Berg (BP 26/7) är en av Sveriges mest lovande endurojuniorer. Han skildras vara målmedveten och jämförs enbart med sin egen klass: *Inom två år vill jag bli uttagen till junior-EM, säger Fredrik. /---/ En mera långsiktig målsättning är att bli uttagen till att få köra i junior-EM någon gång under den närmaste tvåårsperioden.* Hans målmedvetenhet kommer till syn även senare: – *Men jag siktar helt klart på att placera mig bland de tio bästa.* Journalisten tillägger att: *Att Fredrik har kapaciteten råder det inga tvivel om. I flera av årets tävlingar har han visat att han tillhör Sverigeeliten bland juniorerna.* Det fokuseras övergripande på hans målsättningar: *Att köra hem sommarcupen är ett av säsongens mål. Ett annat är att (...)*

Infantilisering

Den lokala mediasporten belyser inte enbart uttalat unga idrottare. Det figurerar även idrottare med betydligt mer rutin och erfarenhet i medieutrymmet. Dessa idrottare framställs ofta som små genom språkanvändningen. Fenomenet benämns som infantilisering och utgör en form av ambivalent rapportering, då egenskaper av styrka figurerar parallellt. Infantilisering tillämpas i högre grad på kvinnliga än på manliga idrottare vilket bidrar till att trivialisera idrottarnas prestationsmässiga betydelse samt till reproduktionen av genusstereotypa värderingar om att kvinnor är små och män stora (Duncan & Messner 2003: 180f).

Närvarande implikationer kan verka ideologiskt då det förekommer information om aktörer som kan ses som irrelevanta i sammanhanget (Berglez 2000: 205f). Irrelevanta närvarande implikationer i form av infantiliseringar figurerar i artikeln om Bettan Andersson (NA 28/10). Ingressen skildrar att *Svensk boxnings framtid är en tjej på 160 cm och 55 kg*, vilket syftar på en 41-årig kvinna, *svensk boxnings nya ordförande*. Detta utgör en infantilisering, då en 41-årig kvinna sällan benämns som tjej och hennes längd och vikt syftar till att peka på hur "liten" hon är. Samtidigt framställs hon vara *stark och envis, både i och utanför ringen*, vilket medför att läsaren får en ambivalent bild av huvudaktören. Egenskaper av styrka och envishet figurerar parallellt med infantiliseringen. Att hon är liten (*160 cm och 55 kg*) innebär att hon slår från ett underläge, vilket sätter henne i en underordnad position. Att kvinnor slår från ett underläge sätter dem i en genusstereotyp roll, och genom att betona detta bidrar den lokala mediasporten till att trivialisera deras prestationer. Detta i sin tur verkar ideologiskt då det bidrar till att reproducera ideologin om att idrotten är ett manligt fenomen.

Infantilisering innebär även att behandla aktören som ett barn. Enligt Hellspong och Ledin kan frågor av till synes informationssökande karaktär i andra kontexter verka ideologiskt (Hellspong & Ledin 1997: 162f). Detta figurerar i samma artikel, i form av en mellanrubrik, en fråga som ställs med fet markering: ***Är inte boxningen en farlig sport?*** Denna fråga kan antas ha mer än enbart en informationssökande avsikt. Den rymmer förutfattade meningar om att boxning är en farlig sport. Om hänsyn tas till artikelkontexten urskiljs ett maktförhållande mellan frågaren och besvararen. Huvudaktören har tidigare i artikeln satts i ett underläge genom en infantilisering, vilket medför att frågan ställs till en flicka snarare än till Boxningsförbundets nya ordförande. Andersson besvarar dock frågan som om den vore informationssökande, hon menar att *vårt svenska regelverk gör att amatörboxningen ligger*

långt ner på skadelistan. Explicit ställs frågan till Svenska Boxningsförbundets nya ordförande, medan frågans objekt implicit är en liten flicka.

Infantilisering tillämpas i artiklar om kvinnliga idrottare även i syfte att belysa egenskaper såsom förvirring, svaghet och snällhet. I artikeln om Rävåsens fotbollslag (KT 2/5) beskrivs tränaren anse att laget spelar *som ett flicklag i eget straffområde, alldeles för lamt.* Mellanrubriken framhäver detta uttalande genom att fetmarkera det: **Flicklag i straffområdet.** Lamhet och unga kvinnor förknippas med varandra och tilldelas orsaken till lagets förlust. Enligt artikeltexten är fotbollsspelarna inte unga utan spelar snarare som om de vore det. Genom en liknelse till ett flicklag infantiliseras fotbollslaget, vilket syftar till att beskriva egenskaper av kraftlöshet. Det betonas även att lagets förlust berodde på *tamt spel i hemmaförsvaret, att Tjejerna spelade alldeles för snällt* samt att det sprang *två tjejer ihop och det gjorde inte saken bättre.* Infantilisering av idrottsskivnor bidrar till att reproducera värderingen att kvinnor är svaga, snälla och förvirrade.

Ambivalent rapportering i form av infantilisering och styrkor urskiljs även genom tillämpning av enskilda ordval. Genom att varva orden stor och liten i beskrivningen skapas en ambivalent bild av idrottaren. Detta sker i artikeln om volleybollspelarna (BP 29/7), i samband med Thörnbergs *debut i juniorlandslaget.* Hennes debut var *stort och riktigt kul,* men hon *fick spela lite i varje match* och hon *tycker det var stor skillnad på U17 och juniorlandslaget.* Men det stora överväger, och *det gick ganska bra så jag är nöjd.* Även att de kommer från *småklubbar,* tillsammans med *de flesta* i laget förmedlar en ambivalent bild då orden stor och liten varvas.

Kvinnors förmåga att uttrycka något vackert

Tidigare forskning visar att idrottsskivnor sexualiseras i mediasporten, vilket bidrar till att trivialisera deras idrottsliga prestationer (Kane & Greendorfer 1994: 30f, Duncan & Messner 2003: 182, Messner 2003: 99). Jag fann i min analys att den lokala mediasporten inte sexualiserar idrottsskivnor. Dock förekom det exempel på att kvinnliga idrottares prestationer snarare skildrades ligga i att uttrycka något vackert än att vinna mot motståndare. Kanotisten Karin Johansson (NA 28/7) beskrivs å ena sidan vara *en av Örebro kanotförenings mest framgångsrika paddlare.* Å andra sidan framställs hon *ge termen "glida fram" ett ansikte, då hon smeker fram den 5,2 meter långa glas- och kolfiberkanoten med graciös finess,* vilket avslutas med den retoriska frågan: *Finns det något vackrare?* Ord som *glida, smeker, graciös finess, vackrare,* samt metaforen om den glidande kanotisten sätter henne i en stereotypisk feminin roll. Hennes framgång och styrka ligger främst i förmågan att uttrycka något vackert. Ett sätt att lyfta fram dolda ideologier om idrottsskivnor på ytan, och därmed avgöra huruvida en beskrivning är genusstereotyp eller inte, är att ställa sig frågan: kunde samma formulering ha tillämpats om en idrottsman? Om svaret är ett entydigt nej innebär det med stor sannolikhet att artikeln rymmer dolda genusvärderingar som trivialiserar idrottsskivnans prestation. Att liknande formuleringar inte figurerade i samband med idrottsmän tyder på att kvinnliga idrottare oftare sätts i en feminin roll att uttrycka skönhet än idrottsmän. Metaforen om Johansson utgör ett sätt för texten att verka ideologiskt då den genusstereotypa framställningen sätter henne i en underordnad position.

Ambivalens och idrottsmän

Medan idrottsskivnor framställs som glada, nervösa, mentalt instabila, svaga och passiva skildras idrottsmän i sin tur som starka, modiga, envisa och målmedvetna utan tecken på ambivalens i beskrivningen. I artikeln om skridskoåkaren Johan Røjler (NA 26/10) är huvudtemat att hans målsättning är att ta medalj på 5000 meter i OS i Turin. Han framställs

genomgående som målmedveten: *Hela hans tillvaro präglas nu bara av en sak. Att få till en fullträff den första riktiga OS-dagen den 9 februari då hans favoritdistans 5000 meter avgörs. Innan dess måste han delta i flera tävlingar för att OS-biljetten ska vara klar, och han har som mål att åka så bra att han sedan kan ladda helt med sikte på Turin.* Journalisten tillägger även att Røjler medvetet tappat några kilo i muskelmassa för att bli mer explosiv i sin åkning. Allt detta tyder på en framställning av Røjler som målmedveten och stark. I artikeln om enduroföraren Fredrik Berg (BP 26/7) framställs han som målmedveten, tuff, uthållig, modig, envis och orädd. Det förekommer ingen ambivalent rapportering i samband med hans framställning. Rubriken, *Fredrik – en Bergsäker endurovinnare i skogen*, tyder på säkerhet och vinnarinstinkt i samband med idrottaren. Enligt en faktaruta om enduro betyder ordet enduro uthållig.

Idrottsmännen tenderar även att framställas i egenskap av styrka och aggressivitet. Att män är offensiva förmedlas i artikeln om fotbollsproffsen (NA 29/10): *de sitter nu och studerar en video på söndagens motståndare Rhodos. – Har aldrig sett ett så defensivt lag. Elva man på egen planhalva nittio procent av matchen, suckar Jonas Pelgander.* Ordet suckar förmedlar ett missnöje som tyder på det defensiva att vara fel och det offensiva att vara det rätta. Värderingar om att män är aggressiva förmedlas därmed. I artikeln om Johan Røjler (NA 26/10) framställs både han och hans tränare som stark: *Jag har aldrig känt mig starkare och Vi har också en otroligt duktig tränare /.../. Han är en stark personlighet.* Fredrik Berg (BP 26/7) framställs som stark, hårdtsatsande och tävlingsinriktad: *Därför satsar han hårt på att hålla sin kropp i fysisk topptrim. /---/ I stort sett varje helg är det nämligen tävling som gäller för 16-åringen.* En mellanrubrik, **Envishet krävs**, följt av tillhörande text gestaltar honom som stark, envis och målmedveten: *– Det gäller att försöka hålla igen lite i början för att orka hela vägen. Min styrka är att jag är envis och har bra kondition vilket innebär att jag brukar plocka placeringar sista halvtimmen.* Då det inte förekommer ambivalens i rapporteringen i dessa artiklar förmedlas värderingar om idrottsmän att vara starka och aggressiva.

Män agerar – kvinnor framträder

Idrottskvinnan framställs ofta explicit som stark och aktiv, men implicit som svag och passiv. Explicita och implicita formuleringar avser användandet av verb som kan vara avgörande för om aktören i fråga sätts i en passiv eller aktiv roll. En handling utförd av aktören refererar till att personen är aktiv. Är aktören handlingens objekt sätts hon eller han i en passiv roll (Hellspong & Ledin 1997: 129f). Ett sätt att framställa aktören i en passiv roll är att tillämpa verbet "får" i samband med personen. Artikeln om Bettan Andersson (NA 28/10) genomsyras av explicita och implicita formuleringar. Hon framställs explicit som aktiv, som envis och stark (hon *beskriver sig själv som stark och envis*), medan hon implicit förmedlas som passiv genom hela texten. Detta sker bland annat med hjälp av verbet "få". Genomgående beskrivs hon ha "fått" det hon har åstadkommit, vilket placerar henne i en passiv position. Exempel på dessa är: *Boxningsintresset fick hon genom pappa Gunnar, jag fick följa med på galorna, jag fick en maskotroll, jag fick sparra mot killar, Vid SM i Malmö 1985 fick hon för första gången gå en uppvisningsmatch, hon fick först gå en uppvisningsmatch mot en Malmötjej.* Även formuleringen *hittade ner* tyder på en omedvetenhet i sina handlingar (*när hon hittade ner till klassiska Redbergslids BK*).

Samtidigt som att hon passiviseras framställs hon explicit som *stridbar debattör som har varit vice ordförande i förbundet i sex år, samt sitter i europeiska damkommissionen och har rest över hela världen.* Hennes passiva roll gestaltas då de nämnda styrkorna sätts i en kontext av *stora rubriker*. Formuleringen att *Bettan fick stora rubriker under sin aktiva tid*, en passiv ställning, som även *har fortsatt i rollen som stridbar debattör för sin sport*, förvandlar hennes

styrkor och åstadkomna prestationer till föremål för *stora rubriker*. Därmed sätts hennes styrkor i en kontext av passivitet. Ytterligare exempel på att Andersson beskrivs ha varit aktiv i sina handlingar parallellt med ett passivt agerande är följande: hon *slogs för att kvinnor skulle få rätt att tävla* (aktiv), samtidigt som att *hon fick hjälp av sin klubbordförande* (passiv). Då de tog sakerna i sina egna händer och *gjorde en kupp i landskampen Sverige-USA* (aktiv), sker det parallellt med att *vi fick lov att ha en förmatch där jag mötte en norsk tjej* (passiv). Då målet nästan var uppnått, att även kvinnor skulle ha rätt att tävla i boxning, *fick Andersson stjärnadvokaten Björn Rosengren, sedemera boxningsbas, på sin sida* (passiv). En ambivalent bild förmedlas av huvudaktören att vara både aktiv och passiv.

Ambivalens figurerar i artikeln om Anna Karlsson (KT 26/7) i form av grammatiskt osäkra beskrivningar av eventuella styrkor och framgångar: *Vi har tränat i hop nu ett tag och det börjar se riktigt bra ut. /---/ Och väl i finalen tänker kvartetten inte ge sig. – När man väl är i final kan allting hända /.../ Om allt går som det ska kan vi ha med toppen att göra. /---/ Och har tjejerna lyckats bra i EM kan en VM-plats vara säkrad...* Uttryck såsom kan, börjar, tänker inte, väl och om bidrar till att försvaga påståenden om styrkor och ger en ambivalent bild av skeendena.

Individualitet eller lagkänsla?

I artikeln om Karin Johansson (NA 28/7) förmedlas den stereotypa uppfattningen att kvinnan snarare är lämpad för individuella än lagsporter. Johansson deltar i Europamästerskapen i lag, med fyra respektive två personer i samma kanot. Dock, trots att det är *lärorikt att köra K4 och K2*, vill hon *vinna på egen hand*, säger hon *med den målmedvetenhet som kännetecknar Örebrokanotisten*. Även formuleringen *visst vill jag vinna på egen hand* rymmer en självklar sanning i att målet ska vara individualitet. *Hon får något drömskt beslutsamt över blicken när hon försöker beskriva känslan av att passera mållinjen på alldeles egen hand*. Uttrycket *drömskt beslutsamt* i kombination med framhäandet av hennes målmedvetenhet förmedlar bilden av att det absolut önskvärda målet är individualitet. Hennes tävlingsinriktning och målmedvetenhet ligger i att satsa på individualitet.

Samtidigt som att kvinnan framställs lämpa sig för individuella grenar anses mannen vara lämpad för lagsporter. Det senare framkommer i artikeln om fotbollsproffsen (NA 29/10). Journalisten följer med den ena intervjuade svenska fotbollsspelaren till *stans enda grönområde, vilket är riskfyllt, då Om coachen ser honom träna på egen hand väntar böter*. Att träna ensam medför alltså straff då det är otillåtet. Detta sammanknyts med spelarens egenskaper av styrka, risktagande och modighet. Han är villig att ta risken att träna individuellt då han inte är med i startelvan, och då *blir det knappt några hårda pass*. Det förmedlas att individualitet är något ickeeftersträvansvärt gällande män, men är acceptabelt i de fall där spelaren tar risker i syfte att bli starkare.

Genomgripande ambivalens

Det förmedlas en allmänt ambivalent bild av Karin Johansson (NA 28/7). Att hon tilldelas egenskaper av blygsamhet och osäkerhet, att hennes styrka ligger i förmågan att uttrycka något vackert samt att hon är en ung talang som slår från ett underläge bidrar till att förmedla svagheter. Då detta kontrasteras med hennes styrkor, *sju guld och ett individuellt brons, Forsar fram mot nya mål* genomsyras artikeln av en ambivalent framställning av idrottskvinnan. Den lokala mediasporten bidrar på det sättet till att reproducera idrottens genusedologi.

Är glaset halvtomt eller halvfyllt? – Förklaring av med- och motgång

Enligt tidigare forskning infinner det sig skillnader i medierapporteringen av idrottskvinnor och idrottsmän i samband med förklaringen av sportsliga med- och motgångar (Duncan & Messner 2003: 178f). I denna studie observerades att även den lokala mediasporten framställer idrottskvinnan och idrottsmannen på olika sätt och tilldelar ofta genusstereotypa egenskaper som anledning till med- och motgångar. Det är vanligt att fokusera på eventuella motgångar när det gäller kvinnliga idrottare, medan det snarare fokuseras på framgång i samband med idrottsmän. Idrottskvinnan framställs ofta som nervös och mentalt instabil vilket bidrar till att trivialisera hennes idrottsliga prestation. I följande avsnitt presenteras på vilket sätt kvinnor och män skildras i samband med vinster, förluster samt övriga sportsliga med- och motgångar såsom skador eller målsättningar.

I artikeln om volleybollspelarna (BP 29/7) förklaras förlust och missar med fysisk svaghet och sviktande prestationer. Detta kontrasteras med framhävdandet av styrkor vilket medför en ambivalens i framställningen. Missen som beskrivs i samband med turneringen i Belgien är att *Resultaten blev väl inte riktigt vad vi hade hoppats på, då Sverige vann en match i turneringen*. Detta förklaras med att *Alla verkade trötta efter två veckors träningsläger*. Journalisten refererar till Sara Mamlövs uttalande att hon *tycker att det gick upp och ner för sin egen del*, vilket tyder på en svajande prestation, samt att *Det finns alltid sånt som man kunnat göra bättre*. Detta kontrasteras med journalistens uttalande att *Sara Mamlöv var den som dundrade in matchbollen när Sverige besegrade Frankrike*. Mellanrubriken för denna del i artikeln är *Slog in matchbollen*, vilket tyder på att det fokuseras på styrka trots förluster och missar.

Simhopparen Anna Lindberg (KT 25/7) framställs vara både misslyckad och framgångsrik, vilket redan rubriken tyder på: *Tillbaka i toppen – men VM-medaljen den dröjer*. Ingressen fortsätter med denna ambivalenta rapportering: *Anna Lindberg kan åka hem från Montreal med vetskapen om att hon är tillbaka i världstoppen. Men hon gör resan utan den där VM-medaljen. Den som försvann i sista finalomgången på 3-me-terssvikten. /---/ blev det istället en fjärdeplats /---/ men den första VM-medaljen får hon fortsätta att jobba på*. Rubriken i artikeln om KIB-s innebandylag (KT 24/10) tyder på att detta inte är lagets första förlust för säsongen, vilket sätter dem i en kontext av misslyckanden: *Förlust igen och fortsatta problem*. Lagets förmågor jämförs med förra säsongens: *Förra säsongen slogs Karl-skoga innebandys damlag i toppen på division 2. Efter fyra matcher den här hösten är laget fortfarande utan seger. /---/ Så efter fyra omgångar ligger KIB i botten på serien med sina två poäng*. Anledningen beskrivs vara att laget har *förlorat flera viktiga spelare*. En annan att de inte gör mål: *Vi har en hel del chanser men vi kan inte utnyttja dessa /---/ Skillnaden var att Skoghall gjorde två mål, KIB inget*. Förlusten och ett av motgångarna tyngt hemmalag balanseras med att förlusten skedde mot ett av topplagen: *Att förlora mot Skoghall är annars ingen skam*. Beskrivningen är saklig under hela artikelns gång.

Gällande idrottsmän observerade jag att den lokala mediasporten ofta tillskriver egenskaper av styrkor som anledning till deras motgångar. Detta illustreras i artikeln om skridskoåkaren Johan Røjler (NA 26/10). Orsaken till hans motgång att han hade en *fjolårssäsong som inte levde upp till förväntningarna* anses vara hans målmedvetenhet: han var *fokuserad på träning*. Men nu skulle han *ställa om till tävling och fokusera på rätt saker*, vilket skulle resultera i framgång. I artikeln om Fredrik Berg (BP 26/7) är anledningen till en skada han fick, det vill säga en motgång, att banan var för snabb: *Det kunde dock ha gått rejält illa för några veckor sedan när han körde in i ett träd under en tävling i Tibro. /.../ Men Fredrik klarade sig undan med en lindrigt skadad axel. – Det gick så in i helvete fort. Banan var helt enkelt för snabb*.

Ett annat fenomen i samband med idrottsmännens framställning är att texten ofta tar avstånd från svagheter och ger en yttre faktor som förklaring till dem (Duncan & Messner 2003: 173). Detta sker i artikeln om fotbollsproffsen (NA 29/10). De grekiska fotbollsspelarna framställs som starka medan de svenska spelarna *är inte i fysisk form ännu*. Dock tar journalisten avstånd från detta genom att betona att det enbart *är uppfattningen bland klubbens trognaste supportrar*. Under hela artikelns gång framställs den grekiska kulturen som avvikande från den svenska normen, vilket medför att giltigheten i de grekiska supportrarnas uppfattning om att svenskarna är svaga försvagas. De följande exemplen illustrerar på vilket sätt den lokala mediasporten bidrar till att framställa den grekiska kulturen som avvikande från den svenska normen: *Det organiserade svenska livet, med tider som hålls, löften som infrias och överenskommelser som gäller, är långt borta. – Det gäller bara att hela tiden tänka på att man befinner sig i en annan kultur. Gör man inte det är det kört*. En mentalitetsskillnad som beskrivs sker när en spelare blir utbytt i matchen mot Rhodos: *När han sätter sig på bänken tittar alla bort. Alla utom två; Wallinder och den svenska reservmålvakten /.../ klappar om honom*. Detta förmedlar bilden av svenskar att vara solidariska med varandra. En annan typ av kulturkrock avser språket som påverkar spelet: *Coachen skrek och skrek, bara på grekiska. Det blev omöjligt att förstå. Till slut fick jag börja lira som jag kände för*. Den absoluta kulturkrocken skildras i följande exempel, efter en seriematch: *- Jag hade väntat mig en rejäl utskällning i omklädningsrummet, men tränaren var jättenöjd. Jag fattar ingenting, vi gjorde ju vår klart sämsta seriematch så här långt, säger Wallinder och slår ut med händerna*. Skildrandet av dessa motsättningar i värderingar bidrar till att försvaga giltigheten i de svagheter som tilldelas idrottsmännen, vilket bidrar till att framställa idrottsmän som starka och framgångsfulla.

Enligt tidigare forskning fokuserar medierna ofta på missar i idrottskvinnors fall, och missarna beskrivs tillsammans med verkställaren (Duncan & Messner 2003: 173). Detta sker i artikeln om IFK Kumlas innebandylag (NA 24/10). Under hela artikelns gång skildras missar tillsammans med aktören som utförde den: *- Kumlas heta innebandytjejer gav bort en tvåmålsledning /---/ Malin Sydner /.../ stormade av planen arg som ett bi /---/ Emma Tivemark och Malin Syd-ner hade varsin jättechans i för-längningens slutminut /---/ men några fler mål blev det inte*. Samtidigt betonas styrkor i artikeln, som därmed präglas av polariseringar som belyser besvikelsen och fokuserar på missar. Matchen blev oavgjort och laget leder serien. Detta framkommer dock enbart i slutet av artikeln.

Anna Lindbergs idrottsliga förflutna framställs ha varit skadefyllt (KT 25/7): *Anna Lindberg har kommit tillbaka efter flera års motigheter med skador*. Framtiden framställs vara ljus: *När hon tittar framåt ser hon OS i Peking 2008*. Artikeln avslutas med att ställa historien mot framtiden. Den mörka historien kontrasteras mot den ljusa framtiden: *- Det är klart att man kommer att fundera på hur det hade kunnat gå. Men ännu ska vi väl inte ge upp*.

Första segern för Noras innebandydamer – Äntligen första segern

Det förekommer en artikel på både dam- och herrsidan där laget vann för första gången under sin säsong. Dessa är artikeln om Noras innebandylag (BP 24/1) på damsidan och Lindlövens hockeylag (BP 27/10) på herrsidan. Båda matcherna utspelades i det vinnande lagets hemmahall. De två artiklarna är jämförbara i sin beskrivning då situationen för lagen är likartade. Dock skildras skillnader i beskrivningen av de två lagen. Medan kvinnorna framställs på ett ambivalent sätt, belyses det i betydligt högre grad styrkor i samband med männen. I kvinnornas fall fokuseras det på både hemma- och bortalaget, medan texten på herrsidan nästintill enbart handlar om hemmalaget. I kvinnornas fall framställs hemmalaget

som både aktiv och passiv, som både stark och svag. Motståndarnas styrka framhålls trots deras förlust. I männens fall framställs hemmalaget som aktiv och bortalaget som svag. Medan männens vinst framhålls som en prestation fylld av dramatik och högt underhållningsvärde, förekommer inget tecken på detta i samband med kvinnorna. På damsidan framhävs starka spelare från båda lagen medan det på herrsidan enbart framhålls hemmaspelares starka prestationer. Nedan förtydligas dessa observationer med exempel från de respektive artiklarna.

IBK Noras vinst förklaras genomgripande på ett ambivalent sätt. Lagets styrka kommer enbart till uttryck vid några enstaka tillfällen i artikeln, samtidigt som att motståndarnas spelare framhävs som starka. Enligt följande beskrivning är hemmalagets spelare mentalt starka: *Nu lossnade det. Trots underläge 0-3 så vek vi oss inte. Vi är mentalt starka som orkar resa oss i match efter match efter stora underlägen.* Det är vanligt förekommande att medgångar under matchens gång snarare tillskrivs motståndarmissstag samt tur än styrka på hemmalagets sida. Anledningen till vinst är inte lagets styrka utan motståndarlagets svaghet: *Fröjered hade en mycket bra spelare i Sara Anteryd. /---/ Noraspelarna tog ett steg närmare Sara (Anteryd) som då försvann lite ur matchen. Det var vad som behövdes för att Nora skulle få lite större utrymme för eget anfallsspel.* Även senare i artikeln förklaras en medgång med styrka och motståndarsvaghet parallellt: *Fröjered tilldömdes också en straff. Sara Anteryd fick uppgiften att bli straffexekutor. Noras målvakt Emma Andersson läste dock Sara bra och väntade ut henne. Fröjeredspelaren hamnade i dålig vinkel och Emma räddade.* Samtidigt som hemmalagets målvakt utförde en stark prestation var förklaringen till hennes åstadkomna prestation även en miss av motståndarlagets bästa spelare då hon *hamnade i dålig vinkel.*

Det figurerar svagheter i artikeln. En miss förklaras med egenskapen förvirring. Spelaren Cecilia Hjort förväxlade innebandy med ishockey och blev därför utvisad: *Men Noras lagkapten Cecilia Hjort kunde blivit syndabock. Hon drog på sig de båda utvisningar som Nora drabbades av. Den första för att ha spelat utan klubba.* Detta följs av mellanrubriken **Hockeyinfluerad** samt citatet: – *Jag har väl tittat lite för mycket på ishockey, där får man spela utan klubba, förklarar Cecilia.* Betoningen på förvirringen bidrar till att förlöjliga och därmed trivialisera lagets och spelarens prestation. Även senare i artikeln betonas svagheter i hemmalaget. *Marie Brunning och Petra Gustafsson också mycket bra men i övrigt är det lite ojämnt. Många vill mycket men kommer kanske inte rätt i banan alla gånger.* Samtidigt markeras bortalagets styrkor: *Fröjered hade en mycket bra spelare i Sara Anteryd. Hon låg bakom de flesta farligheter som gästerna hade.* Artikeln avslutas med en sammanfattning där det markeras att bortalaget, som förlorade, egentligen var det bättre laget: *Serietvåan Fröjered var ett mer komplett lag med toppar i Sara Anteryd och backen Sara Högberg.* Det som inte förklaras i denna artikel är hur det var möjligt att det bättre laget förlorade. Det enda sättet för ett sämre lag att vinna är att de hade tur. Implicit förmedlar därmed artikeln ideologin att idrottsskvinnors vinst sker med anledning av tur och passivitet snarare än styrka och bragdegenskaper.

Lindlövens vinst framställs grunda sig i lagets styrka. Under hela artikelns gång tillskrivs den modiga och starka förstafemman vara anledningen till Lindlövens vinst: *bara Lindlövens förstafemma mäktade störa gästernas defensiv med riktigt kreativt spel. /---/ så snart förstafemman fanns på isen skapades chanser. /---/ Förstafemman vågade trycka på och visade verkligen vägen. /---/ Endast Lövens förstafemma höll huvuden kalla, men gjorde det desto bättre. /---/ Förstafemman fortsatte att jobba hårt och fortsatte våga trycka utan att gå bort sig. /---/ Solne rådde helt enkelt inte på Lindlövens förstafemma.* På journalistens fråga: *Och du är hyggligt nöjd med din förstafemma ikväll?* Svarar tränaren: - *Absolut. En*

*förstafemman ska visa vägen /---/, killarna tog vara på överläget och vågade spela ut. /---/ Men nu har det ju släppt för hela femman och stora delar av laget. Under hela artikelns gång ligger fokus på hemmalagets prestationer, där styrkor till stor del överväger. Motståndarnas medgångar, ett av två mål, förklaras med tur och nedvärderas genom att benämna det som ett skitmål: *Sunne kvitterade tre minuter senare genom ett riktigt skitmål.* Anledningen till misstaget tillskrivs hemmalagets målvakt snarare än bortalagets styrka: *Ett mål som Lale får ta på sig.* Hans miss neutraliseras dock då det betonas att *Lale reparerade dock sitt misstag och räddade Löven under en total kaosperiod.* Hemmalaget sätts i en aktiv position, där de råder över både missar och framgångar. Genom att låta motståndarnas medgång framstå som ett skitmål stärks hemmalagets styrkor ytterligare.*

I herrarnas fall framhålls enbart bra prestationer från hemmalagets sida. Daniel Wallén anses vara lagets bästa spelare den matchen: *Isens kung Daniel Wallén visade definitivt vägen. /---/ suveräne Daniel Wallén /---/ Daniel Wallén ville inte vara sämre och gjorde kvällens vackraste mål.* Han intervjuas vilket publiceras i en mindre artikel bredvid matchreferatet. Han beskrivs vara *isens suverän.* Han har ett smeknamn, *Walle*, som *infrjade alla förväntningar.* Han spelade *helt utan misstag och dominerade /.../ isen mot Sunne.* Han *överlistade Sunne gång på gång.* Hans spel kontrasteras med säsongen hittills. *Trots att det mesta har gått emot så här långt har Daniel Walléns form varit i stigande. /.../ – Nu har det släppt rejält, säger Walle /---/. I början av säsongen gick det så tungt. /---/ Och från några bleka insatser i början av serien har Wallén nu växt ut till Lindlövens lysande stjärna.* Även Marcus Sjöös prestation framhävs, som gjorde *5-1 efter en raid på högerkanten som han avslutade säkert själv.* Han intar därmed en aktiv roll.

Medan anledningen till vinst i kvinnornas fall var tur och motståndarmisstag kombinerat med styrkor var det i herrarnas fall egenskaper såsom aktiv, styrande, kreativ, målmedveten samt genom att en spelare, Daniel Wallén, hjälteförklaras. I damernas fall framhävs bra prestationer från både hemma- och bortalaget medan enbart hemmalagets hjältar framhävs i herrarnas fall. Den övergripande skillnaden är påtaglig, kvinnorna framställs på ett ambivalent sätt och sätts i stereotyp feminina roller medan männen betonas vara starka och aktiva under hela artikelns gång. Därmed sker en trivialisering av idrottskvinnornas prestationer.

Dessa två artiklars rubriker påpekar att båda lagen vann för första gången för säsongen. Rubrikerna illustrerar en diskurs som nästa avsnitt åsyftar skildra, nämligen den som avser saklighet och dramatik. Kvinnornas rubrik, *Hat trick av Marie Brunning – Första segern för Noras innebandydamer*, tar avstånd från laget och är saklig i sin beskrivning. Männens rubrik, *Äkta glädje i Lindehov – Äntligen första segern*, är mer värdeladdad i sin karaktär och ordet äntligen bidrar till att inkludera läsarkretsen i den glädje som beskrivs ha påträffats efter matchen. I följande avsnitt skildras den lokala mediasportens dramatik- och saklighetsdiskurs.

Hjältar och dramatik

Sportjournalistiken tenderar att använda metaforer om krigshjältar som utför mirakulösa prestationer (Abalo & Danielsson 2006: 9), vilket dramatiserar händelserna och bidrar till att skapa publikintresse. Det skapas på det sättet även förebilder att efterlikna och identifiera sig med (Creedon 1994b: 3f, Koivula 1999a: 6f). Den lokala mediasporten tillämpar sådana uttryck i mindre grad än nationella medier, dock förekommer det exempel på dessa även lokalt. Metaforerna används både på kvinnor och på män. Dock observerades skillnader i framställningen, där kvinnors övermänskliga krafter ofta neutraliseras med svagheter medan männens står oemotsagd. Detta förmedlar en ambivalent bild av idrottskvinnor och en bild av idrottsmän att förfoga över onåbara krafter. Det är även vanligt att lokala sportartiklar skapar

igenkännande och tillhörighetskänsla för läsaren. Detta sker på olika sätt och i olika grad i samband med idrottskvinnor och idrottsmän. Medan texter om män ofta inkluderar läsarkretsen i en gemenskap där identifikation och känslan av igenkännande möjliggörs sker oftare en distanstagande skildring av idrottskvinnor. Nedan redogörs för dramatik- och saktighetsdiskursen.

Dramatiska historiska moment eller hemtrevliga vänskapstävlingar?

Det figurerar två matchreferat i herrarnas fall, båda inom ishockey, där båda skildras på ett dramatiskt sätt. Båda slutade med vinst vilket skildras vara en övermänsklig prestation. Av damernas fyra matchreferat slutade en med vinst, två med förluster samt en med oavgjort. Förlusterna beskrivs sakligt och i artikelurvalets enda vinst tillskrivs motståndarlaget ha varit det mer kompletta laget. I herrarnas fall avser dramatiken, i form av polariseringar, att det taffliga vändes till styrka och vinst i båda fallen. I damernas fall avser dramat en ledning som tappades till oavgjort. Den dramatiska beskrivningen syftar till att framhäva en motgång, vilket skedde i IFK Kumlas fall (NA 24/10). Texten framställer det som en förlust från lagets sida, och bygger upp dramatiken genom att beskriva att laget ledde och tappade till oavgjort. Enbart i slutet av artikeln framkommer det att laget mot alla förväntningar leder serien. Enligt artikeln är glaset halvtomt vilket innebär att det fokuserar på motgång trots att det minst lika mycket är en framgång. Det hade dock varit en intressant aspekt att undersöka på vilket sätt herrar framställs i en match med oavgjort resultat. Av vikt är även att belysa att det i denna artikel skapas dramatik, dock utan inkluderandet av läsarkretsen.

Idrottsmän framställs ofta i den lokala mediesporten i form av dramatiska beskrivningar. I artikeln om fotbollsproffsen (NA 29/10) sker skildringen på ett intresseväckande och äventyrligt sätt som framställer idrottsmännen och deras liv som spänningsfulla: *Den förre Örebro- och Häckenspelaren avbröt oväntat pensioneringen i moderföreningen Adolfsberg under sommaren när barndomsvännen Johan Wallinder lockade med honom till en liga han aldrig hört talas om. Orden avbröt, oväntat, aldrig hört talas om och lockas bidrar till att skapa spänning. Han valde det okända framför det förutsägbara, vilket framställer honom som modig och äventyrlig. Då dessa aktörer relateras till lokala platser (Adolfsberg) sätts spelarna i en kontext av igenkännande, läsaren tilldelas möjlighet för identifikation med de skildrade personerna och deras situation i Grekland. I samma artikel förekommer skapandet av igenkännande ett flertal gånger. Både rubriken och ingressen skildrar att texten kommer att belysa en livsstil, semester kombinerat med proffsliv, *proffsfotbollens bakgård*. Genom att skriva reportaget i "dagboksstil", dag för dag, förmedlas livsstilskänslan, samt genom att beskriva händelser runtomkring, till exempel att *Panetolikos arena ser nedgången ut från utsidan, En get har irrat sig in på planen från sin givna plats i skuggan under ett olivträd*.*

Ett observerat fenomen är att idrottsmännens artiklar ofta bidrar till att inkludera läsarna i textens innehåll, vilket är ett sätt att skapa intresse på. I artikeln om fotbollsproffsen (NA 29/10) bjuds läsaren in i en upplevelse som skildras i artikelinnehållet: *Välkomna till en helg på proffsfotbollens bakgård*. Paralleller dras mellan en "härlig grekisk semesterhelg" och "proffslivet", och det framställs vara en ära för läsaren att få ta del av informationer bakom kulisserna i denna värld. En del av artikeln belyser detaljer om ett träningstillfälle, *Träning på en liten anläggning utkastad mitt i ett olivfält någon kilometer utanför Agrinion*. Samma fenomen observerades i artikeln om Lindlöven (BP 27/10). Rubriken är *Äntligen första segern*. Rubrikens innebörd följs inte upp i artikeln. Ordet "äntligen" tyder på en längtan efter vinst, som enligt rubriken inte har skett under en längre tid. Det faktum att det inte tydliggörs vems längtan segern representerar tyder implicit på att hela läsarkretsen inkluderas. Underrubriken som figurerar innan rubriken, *Äkta glädje i Lindehov*, får därmed en innebörd

där glädjen även innefattar läsarkretsen. Denna artikel är den mest omfattande under den undersökta tidsperioden i BP, vilket tyder på att dess nyhetsvärde värderas högt. Denna faktor tillsammans med att rubrikens innebörd inte fullföljs senare i artikeln förmedlar implicit att hockeylagets denna vinst antas vara av högt värde inom Bergslagspostens läsarkrets. Artikeln om Lindlövens match bidrar därmed till att bilda en lokal gemenskap.

Även i idrottskvinnors fall inkluderas läsarna i en lokal gemenskap genom bevakningen, dock inte på ett lika dramatiskt sätt som texterna om idrottsmännen. Anna Karlsson (KT 26/7) framställs sedan tidigare vara känd för läsaren: *Men denna gång tävlar hon inte i K1 utan i K4, /.../ därmed får Anna Karlsson avstå K1, som vi är vana att se henne tävla i.* Att journalisten talar i "vi"-form bidrar till att skapa en tillhörighetskänsla där alla som tar del av innehållet bildar en gemenskap. Läsarna inkluderas även senare i form av denna diskurs, då journalisten talar för hela läsarkretsen: *Vi håller tummarna för att tjejerna i K4an har toppat formen.* I artikeln om KIB (KT 24/10) knyts inte läsarkretsen till texten och det formas ingen gemenskap. Snarare tas det avstånd ifrån laget i formuleringen: *KIB spelar igen 12 november – då mot Örnen i Molkom. Även det är en svår match eftersom Örnen /.../ finns med och kämpar i toppen. Precis som KIB hade hoppats på...* Det förmedlas inte något framtida hopp för framgång utan journalisten förmedlar till läsaren att ge upp hoppet och inte förvänta sig något av laget.

Artikeln om Lindlöven (BP 27/10) bidrar till att skapa dramatik och därmed publikintresse, genom att beskriva matchen detaljerat med olika spelmoment. Detta bidrar till att dramatisera händelsen och framställer matchen som ytterst spännande (trots att resultatet blev 7-2) och hemmalaget som "kungar" som genom aktivt handlande tog hem segern. Det framkommer i artikeln att vinsten är en sportslig bragd då det är den första för säsongen. Därmed tilldelas den ett extrastort värde i artikeln. Genom att kontrastera vinsten mot tidigare förluster, i form av en polarisering, får den en identitet som den absoluta höjdpunkten. *Något annat än seger fanns inte. /---/ Löven klarade pressen med besked och gav knappt 500 i publiken en underhållande afton.* Även i artikeln om Bofors (KT 31/10) inkluderas publiken i form av dramatiska beskrivningar: *Även i andra perioden gjordes BIK-målet i numerärt överläge. Nu genom Kristofer Näslund som därmed gav en härlig replik på den fula smäll som Jimmy Danielsson gett honom och som gjorde att publiken i Nobelhallen höll undan.*

Idrottskvinnor framställs ofta på ett sakligt sätt, främst i de mindre lokala dagstidningarna såsom KT. Anna Lindberg (KT 25/7) beskrivs sakligt utan dramatik och utan egenskaper. Även Anna Karlsson (KT 26/7) framställs sakligt. Större delen av artikeln består av objektiva beskrivningar om träning och förberedelser: *Träningen inför EM har gått i Nyköping och förra veckan tränades det i Göteborg.* Tidigare framgångar beskrivs: */.../ kammade hon hem SM-guld till Bofors kanotklubb.* Målmedvetenheten framhävs: *Målsättningen är klar, final är det som gäller. /---/ Vi valde att inte toppa for-men alls inför SM /.../. Man har bara ett visst antal top-par på sig och det är EM som gäller.* Även artikeltexten om KIB-s förlust (KT 24/10) är genomgående saklig och innehåller få värdeladdade uttryck. Även idrottsmän framställs på ett sakligt sätt. Dock framhävs ofta egenskaper av styrkor i dessa texter. Kenneth Olsson (BP 25/7) framställs inte på ett ambivalent sätt. Han bekostar sitt eget tävlande, och en stor del av artikeltexten beskriver på ett sakligt sätt hur det går till med förberedelser, kostnader och jakten på sponsorer. Egenskaper av styrkor framhålls även.

När idrottskvinnor framställs som mirakulösa neutraliseras detta genom ett dämpande och framhävande av idrottarens ödmjukhet. Exemplet figurerar i artikeln om Karin Johansson (NA 28/7). Hon skildras som nästintill övermänsklig: *Vem annars skulle, i bistraste feb-ruari,*

se med förtjusning på ett blåsvart vattendrag och tänka att däri vill jag i. Att påpälsad med rimfrost i håret bryta det iskalla vattnet, och ändå kunna se sommarsäsongens mållinjer framför sig är en bedrift, minst sagt. Denna metafor följs av en citering: *Nja, så är det bara, säger Karin, rycker på axlarna och fyrar av ett blygsamt leende.* I och med framhävandet av hennes blygsamhet neutraliseras hennes bragd som betonades i artikeln. För att jämföra beskrivs följande om Fredrik Berg (BP 26/7): *Att i två-tre timmar skava runt i skogen i oländig terräng på en motorcykel kräver sin man – eller kvinna.* Detta framställer honom som nästintill övermänsklig. Detta följs av att styrka detta: *Det vet Fredrik Berg.* Hans påstådda krafter neutraliseras inte. Även senare förmedlas att sporten inte finns till för vem som helst: *Det är inte bara att hoppa upp på cykeln och åka.* Uttalandet får stå oemotsagt.

I artikeln om Glanshammar (NA 28/4) urskiljs ambivalens angående unga spelare och dramatikaspekten. Implicit förmedlas det att unga spelare är ickesevärda. *Utländska stjärnor* kontrasteras med *ett ungt och spännande lag med egna talanger.* Genom att det explicit markeras att det förra är något som höjer publikintresset (*intresset ökar ju enormt*), förmedlas implicit att det senare skulle vara tråkigt och ickesevärt. Samtidigt framställs det även vara *intressant och spännande: Två andra intressanta namn är unga anfallaren /.../.* Detta förmedlar en ambivalent bild. Bettan Andersson (NA 28/10) skildras på ett sakligt sätt, hon är *en tjej som är född och uppväxt i Trollhättan.* Även hennes födelseplats och skolor presenteras. Hon började träna i sextonårsåldern, dock på allvar vid åldern 19-20. Samtidigt beskrivs hon ha skrivit *boxningshistoria.* Karin Johanssons (NA 28/7) bakgrund beskrivs även sakligt, hon *höll länge på med handboll parallellt, då som målvakt, att till vardags pluggar hon på kanotgymnasiet i Nyköping,* och hennes framtid anser Johansson enligt journalisten *vara som utstakad, då Efter EM i polska Poznan blir det VM i Zagreb i augusti, ännu längre fram OS i Kina 2008.*

När diskursen om den lokala aspekten figurerar i samband med idrottskvinnor sker det oftast inte genom journalistens skildring av livsstilen som läsaren kan identifiera sig med. Det sker snarare i form av betoningen av lokala målsättningar, som i artikeln om Glanshammars fotbollslag (NA 28/4). Tränarens målsättningar går längre än att ”enbart” vinna division två. Han har en lokal aspekt av sin målsättning, att vinna är *nödvändigt för fotbollen i Närke.* Detta stärks av hans uttalande att han *försäkrar att han gärna släpper spelare till KIF Örebro under säsongen om intresse finns,* samt att han efterlyser ett *bättre samarbete mellan länets olika klubbar.* Han menar att *utländska stjärnor plockas in så att de egna talangerna får stå åt sidan,* vilket medför att *intresset ökar ju enormt. Bara det inte blir för många.* Denna beskrivning förmedlar vikten av en bättre kvalitet på den lokala fotbollen, vilket implicit förmedlar att den i producerandets stund inte var tillräckligt bra. Texten håller genomgående distansen från läsaren och inga tecken finns på viljan att inkludera läsarkretsen i någon slags gemenskap där möjligheten för identifikation finns.

Skillnaden mellan kvinnor och män ligger främst i att texterna i männens fall är betydligt mer omfattande och beskrivs på ett mer dramatiskt sätt. Det är mer vanligt förekommande att tillhörighetskänsla skapas för idrottsmän bland läsarkretsen medan texten i högre grad distanserar sig från läsaren i samband med idrottskvinnor.

6.3.2 Genushierarkin – sanning eller verklighet?

Tidigare forskning tyder på att mediasporten bidrar till att upprätthålla samhällets rådande genushierarki, där mannen är normen och kvinnan är avvikande (Duncan & Messner 2003: 180). Den lokala mediasporten framställer kvinnan som underordnad mannen och som avvikande från normen genom följande huvudsakliga diskurser. Idrottskvinnor bevakas ofta

inom en underlig kontext snarare än i form av en vardaglig rapportering. Frånvarande information som bygger på att läsaren ska fylla ut den saknade informationen förmedlar ofta dolda ideologier om att mannen utgör normen inom idrott. En annan diskurs avser det faktum att det i medietexter som handlar om kvinnliga idrottare ofta figurerar manliga idrottare inom olika sammanhang, medan det motsatta nästintill inte förekommer alls. Nedan presenteras den lokala mediesportens genushierarkireproducerande karaktär utifrån dessa diskurser.

Märklig eller tuff sport? – den underliga kontexten

Idrottskvinnor framställs ofta som avvikande genom att sättas i en underlig kontext. Det förekom två artiklar om idrottskvinnor inom motorsporter, folkrace respektive dragrace (båda BP 28/7). I båda fallen gestaltas sporten som avvikande och underlig, vilket bidrar till att framställa kvinnorna i en underlig kontext. Det betonas till exempel i artikeln om Julia Stolt att sporten hon håller på med är en *märklig sport*. Mellanrubriken är **Märklig sport**, som följs av följande mening: *Den tävlingsform som Julia tävlar i kan kännas något märklig för den som inte är insatt i den här typen av motorsport*. Även det faktum att läsaren inte antas ha förkunskaper om den bevakade sporten, dragrace, tyder på att det snarare handlar om ett engångsfenomen än om en vardaglig rapportering. I artikeln om Erika Wirenberg redogörs det för ett antal regler om folkrace: *Folkrace är som namnet antyder en riktig folksport. Efter varje tävling är samtliga bilar till salu /---/. Vem som helst kan alltså gå till en tävling, köpa en bil och börja tävla. Det krävs ingen licens*.

Det förekommer även texter om idrottsmän inom motorsporter. Fredrik bergs sport, enduro, (BP 26/7) framställs som en sport för starka och tuffa människor, vilket betonas övergripande: *Enduro är ingen sport för veklingar. Att i två-tre timmar skava runt i skogen i oländig terräng på en motorcykel kräver sin man – eller kvinna*. Senare, efter mellanrubriken **Tuff sport**, skrivs det: *Att enduro är en tuff sport nämndes i inledningen. Inför de allra mest krävande tävlingarna krävs noggranna förberedelser. Det är inte bara att hoppa upp på cykeln och åka*. Det faktum att det i samband med enduroartikeln figurerade en faktaruta om sporten tyder på att idrottsmannen skildras inom en för läsaren okänd sport. I kvinnornas fall markerades detta tydligt genom att skildra dem som märkliga, dock sker ingen betoning av detta faktum i Bergs fall. Istället, som jag har nämnt, framställs sporten som tuff och hård. Även i artikeln om Olsson (BP 25/7) betonas det att backrace är en snabb sport: *Och snabbt går det också när Kenneth Olsson tar sig fram*. Eller: *Det jag gillar med sporten är att den är explosiv, det tänder till direkt*.

Några av de största artiklarna om kvinnor under den undersökta tidsperioden beskrev kvinnor i samband med stereotypa manliga sporter: folkrace, dragrace och boxning. Detta faktum skulle kunna vara tecken på att den traditionella synen håller på att brytas, att kvinnor har tillträtt de manliga områdena. Dock är så inte fallet. Dessa artiklar utgör enbart enskilda tillfällen, vilket snarare sätter kvinnorna i en underlig kontext och därmed framställs dem som avvikande från normen. När det gäller artikeln om Bettan Andersson (NA: 28/10) markeras det tydligt i både rubrik och ingress att det handlar om ett enskilt fall av samhällsförändring. Den lokala mediesporten bidrar till att förmedla att idrottskvinnan är avvikande från normen snarare än till att skapa samhällsförändring i riktning mot en jämställd idrottsvärld.

Vad ovanligt med en biltokig tjej – dolda ideologier

Artikeln om Örebro Hockeys sportchef Staffan Tholson (NA 29/1) utgör en tydlig illustration av hur frånvarande information kan vara av en ideologireproducerande karaktär. Texten handlar om Tholson och hans visioner och målsättningar angående klubben. Denna klubb har både en herr- och damsida. Dock sker ingen som helst markering på detta faktum under hela

artikeln. Texten handlar enbart om herrlaget, vilket, genom att inte ge någon tydlig antydning på detta, antas vara självklart och naturligt för läsaren. Den nye sportchefens visioner begränsas till herrsidan. Följande exempel tyder på att HC Örebros nye sportchef med självklarhet representerar klubben i form av herrsidan. Utan att ha markerat att det handlar om herrlaget, talar han genomgående i "vi"-form när han talar om klubben: *kanske kan vi skaka fram någon förstärkning till kvalserien, Grejar vi en allsvensk kvalserie så, visst, jättekul. Gör vi inte det så ska vi ha lagt en grund för vidare utveckling av truppen nästa säsong.* Enligt journalisten är Tholsons grundtes att: *Vi ska satsa på spelare som brinner, som verkligen vill något med sin hockey.* Tholsons målsättning är att *jobba för hockeyn i Örebro.* Hittills har det alltså inte markerats om det är klubbens herr- eller damlag som menas eller bådadera.

Det är först när han nämner sin *önsketyp* för spelare, "Fjuss" Peter Hasselblad, en seriös, målmedveten och ödmjuk spelare som det markeras explicit att HC Örebro satsar på männen, genom journalistens följande uttalande: *Som sportchef jobbar nu Tholson på att knyta män som just "Fjuss" till klubben.* Först här framkommer det explicit att neutrala ord såsom *spelare, lag, klubben, HC Örebro, truppen, önsketyp, A-laget,* eller uttrycket *vi* underförstått syftar på klubbens manliga lag. Dessa är tydliga exempel på frånvarande information som utelämnas då mannen antas av läsaren uppfattas som självklar norm. Den lokala mediesporten bidrar därmed till att spegla och upprätthålla genushierarkin inom idrott.

Hur olika meningssatser kopplas till varandra på ett till synes logiskt sätt kan vara avgörande för urskiljandet av dolda ideologier (Berglez 2000: 205), då läsaren förväntas fylla ut den saknade informationen för att meningarna ska bli koherenta (Hellspong & Ledin 1997: 128f, Fairclough 2002: 77, 84). Genom att kombinera detta med närvarande implikationer som ses som irrelevanta i sammanhanget bidrar medierna till att reproducera ideologiska förhållanden (Fairclough 2002: 158ff). Exempel på fenomenet förekommer i artikeln om Julia Stolt (BP 28/7). Med hjälp av följande närvarande implikation förmedlar journalisten en allmänt accepterad samhällsvärdering enligt vilken kvinnor i allmänhet inte är intresserade av bilar: *"Vad ovanligt med en biltokig tjej" är det nog många som tänker; men skenet kan bedra.* Uttalandet att *skenet kan bedra* bidrar till att ge en förväntning att Stolt inte stämmer in på denna stereotypa bild. Kommentaren sätter även läsaren i en position där hon/han ska förvänta sig ett argument som förnekar den stereotypa uppfattningen om att det är ovanligt med "biltokiga tjejer". Istället följs uttalandet av en citering av huvudaktören: – *Jag är faktiskt inte ett dugg intresserad av bilar. Inte av vanliga bilar i alla fall, skrattar hon.* Detta uttalande bidrar till att stärka journalistens tidigare uttalande om att kvinnor i allmänhet inte är intresserade av bilar, vilket även Stolt stämmer in på. Genom att förmedla en genusstereotyp värdering om att kvinnor inte är intresserade av bilar kombinerat med att Stolt utövar dragrace bidrar till att framställa henne som avvikande från normen.

Manliga aktörer i kvinnliga idrottares artiklar

Det är vanligt förekommande att det figurerar manliga aktörer inom idrottskvinnors artiklar. Det finns studier som visar att artiklar om kvinnor ofta består av intervjuer med manliga tränare eller ordförande (Andersson 2003: 29). Jag observerade dock att idrottsmän ofta nämns även i andra sammanhang i kvinnliga idrottares artiklar. Det motsatta, det vill säga idrottskvinnors förekomst i idrottsmännens medietexter, observerades inte i de utvalda artiklarna, bara en gång (*kräver sannerligen sin man – eller kvinna* (BP: 29/7)). Männens tilldelade roll i kvinnornas artiklar är ofta framhävandet av styrkor och att sätta kvinnorna i en avvikande eller underordnad kontext. Att idrottsmän figurerar i idrottskvinnors texter har därmed ofta en ideologisk verkan. Som Berglez påpekar verkar närvarande implikationer ofta ideologiskt då irrelevant information förekommer i textens kontext (Berglez 2000: 205f).

Följande exempel ger insyn i hur den lokala mediesporten bidrar till att reproducera den rådande genusideologin i form av irrelevanta närvarande implikationer kombinerat med frånvarande information som förväntas fyllas ut av läsaren. Exemplet avser rubriken i artikeln om Erika Wirenberg (BP 28/7): *När Erika trampar på gasen får killarna se upp*. Det sker ingen uppföljning av rubriken under artikelns gång, innebörden som rubriken rymmer får stå för sig självt. Journalisten förutsätter läsaren att inneha tillräckligt med kunskaper för att kunna tolka och "förstå" rubrikens innebörd och mening. Rubrikens innebörd i kombination med att det inte sker någon förklaring i artikeltexten till vad som menas med den är ett exempel på frånvarande informationers ideologireproducerande karaktär. Det antas av läsaren att vara självklart vad som menas med att *killarna* ska se upp.

I detta exempel blir det tydligt att medietexter kan tolkas och uppfattas på olika sätt, vilket försvårar att urskilja tydliga ideologiska förhållanden (W Jörgensen & Phillips 2000: 94, Fairclough 2002: 75). Nedan redogör jag för olika möjliga sätt att uppfatta rubrikens innebörd på. Jag argumenterar dock för att den, oavsett på vilket sätt rubriken uppfattas av läsaren, inte är helt fri från ideologiska värderingar, då den ger upphov till diskussioner och ett flertal tolkningsmöjligheter. Uttrycket *se upp* tillämpas i samband med situationer där något ovanligt eller farligt håller på att ske. Att utövandet av den stereotypa manliga sporten folkrace är någonting ovanligt för en kvinna framställer Wirenberg som avvikande från normen. Att *killarna* ska *se upp* för en kvinna förmedlar även en "fara" i att en kvinna gör intrång i ett manligt revir. Uttrycket *se upp* syftar oftast på något som bör undvikas, vilket innebär att den lokala mediesporten bidrar till att förmedla värderingen om att idrottskvinnors tillträde till maskulint klassade idrottsgrenar inte är eftersträvänsvärt. Uttrycket kan även ses som en trivialisering. Män har biologiska fördelar gentemot kvinnor vilket innebär att de ofta inte kan jämföras på den fysiska nivån. Att Wirenberg jämförs med idrottsmän kan därmed ses som en trivialisering. Rubrikens innebörd kan tolkas som ironisk, som att *killarna* ska vara rädda för Wirenberg, vilket inte tas på allvar på grund av männens biologiska fördelar. Detta exempel illustrerar dilemmat i att urskilja tydliga ideologier samtidigt som att den är ett tecken på existensen av ideologiska förhållanden i den lokala mediesporten.

Att kvinnors prestationer jämförs med männens förekommer även i artikeln om Bettan Andersson (NA 28/10), där hon jämförs med valberedningens kandidat Anders Holmberg, som fick näst flest röster i ordförandevallet. En *fjäderviktare*, det vill säga en smal kvinna (Andersson), vann över en *tungviktsboxare*, en tung man (Holmberg), med en *knockout-seger*, skrivs det. Denna beskrivning är stereotyp i sin karaktär, då kvinnan framställs som svag och mannen som stark. Dock, i och med att kvinnan vann över mannen, förmedlas bilden av denna kvinna att vara avvikande i sin sensationella handling: *Andra oktoberlördagen skrev Bettan Andersson, 41, boxningshistoria igen. Hon valdes till ordförande i Svenska Boxningsförbundet /.../*. Att nå en ordförandeposition kräver knappast fysisk styrka och tung vikt. De verkliga orsakerna till hennes framgång utelämnas. Dock framkommer det enligt Andersson själv, i citatform, att denna händelse har varit aktuellt för henne i flera år, men att hon själv har valt att vänta. Detta tyder på att nyheten egentligen inte är så sensationell som den beskrivs vara, ty de inblandade, boxningsvärlden, med stor sannolikhet hade förväntat sig att detta skulle inträffa. Då de "verkliga" orsakerna för hennes framgång inte beskrivs bidrar den lokala mediesporten till att trivialisera hennes prestation. Hennes vinst tilldelas ett högt värde, inte på grund av hennes förmågor som ledare, utan snarare då hon, i form av att jämföra henne med en man, "lyckades" vinna över en man som var fysiskt starkare än henne. Därmed sätts hon i en underordnad position.

Temat om att vara utstickare som kvinna i boxningsvärlden återkommer då det handlar om Andersson som sextonåring *när hon hittade ner till klassiska Redbergslids BK*. Att händelsen att en kvinna gjorde entré på en boxningsträning var underlig beskrivs *så var det många förvånade ögon till en början*. Hon förklarar att det enligt regler inte fanns tävlingar för *tjejer*, men att hon blev väl bemött. Att bli *väl mottagen* förklaras med att *jag fick en maskotroll*. Hon tilldelades en stereotypisk roll som kvinnlig åskådare och cheerleader. Framställningen av kvinnlig boxning som avvikande sker i meningen: *I april samma år gick Bettan den första riktiga dammatchen mot en tjej från Stockholm. Men först sex år senare, 1994 arrangerades det första officiella SM*. Det är ordet *riktiga* som det kan hakas upp vid, då jag undrar vad ordet innebär. Var de tidigare matcherna, uppvisningsmatchen hon gick *i Malmö 1985* eller förmatchen till *landskampen Sverige-USA som klubben arrangerade i Göteborg år 1988*, vilka presenterades tidigare i artikeln, inte *riktiga* eller äkta?

Mannen framställs som normen, vilket inte bara sker i de artiklar som handlar om män utan även i de artiklar som handlar om kvinnor. Den manliga normens ideologi infinner sig på en implicit nivå i medietexterna. Bettan Andersson beskrivs i sitt civila liv arbeta som *behandlingsassistent* i ett område som är *Göteborgs svar på Rinkeby och Rosengård, miljöer där ofta boxningstalanger hämtas*. Denna mening refererar varken till hennes uttalande eller till någon annan källa, och följs heller inte upp senare i texten. Som Berglez påpekar kan journalistens ord uppfattas som sanning utan att meningarna underbyggs med argument (Berglez 2000: 198). Den får därmed stå för sig självt, utan sammanhang, och framstår som ett sant påstående vars sanningshalt antas vara självklart. Fenomenet Rinkeby och Rosengård är symboler som representerar slumkvarter med hög brottslighet, främst utfört av män. Då dessa områden enligt texten döljer många boxningstalanger, som refereras till utan markering på kön, förmedlas och reproduceras ideologin om att boxning lämpar sig för män, där egenskaper såsom aggressivitet är väsentliga beståndsdelar. Denna kunskap förutsätts vara självklar och känd för läsaren. Det uppfattas utgöra tillräckligt med information att enbart nämna Rinkeby och Rosengård för att skapa konnotationer om boxare av manligt kön. Detta medför att medietexten upprätthåller ideologin om att boxningsvärlden främst finns till för män.

I artikeln om kanotisten Anna Karlsson (KT 26/7) reproduceras den manliga normens primat då det förmedlas att den absoluta styrkans symbol är mannen: *Anna och de andra tjejerna har legat i hårdträning inför EM. Och för att känna var kvartetten ligger till har de tränat den sista tiden – med killar*. Denna mening förmedlar att den absoluta styrkan är mannen som kvinnan kan mäta sina förmågor mot.

Ett tema som förekommer i ett antal artiklar avser ”könens isärhållande”. Artikeln handlar om boxningens historiska mansdominans, samt hur Bettan Andersson (NA 28/10) har fått kämpa *mot allt förlöjligande och mot fördomar och attityder*. Hon menar att *det värsta har väl varit att inte bli tagen på allvar*. Detta följs av journalistens vändning av det hela, med att skriva: *Men det är ett tag sedan nu. Damerna har tagit över*. Denna vändning tyder på det som Hirdman kallar ”könens isärhållande”. Manligt och kvinnligt blandas sällan, det är antingen eller. Det förmedlas att likväl som boxning har dominerats av män så är det nu kvinnorna som har makten. Att fördela den jämlikt står inte på agendan. Även uttrycket att *Bettan är på eriksgata i landet* tyder på att hon är den nya ”kungen”, som tagit över makten från männen. Senare återkommer temat, då med meningen *Det var ju kul med en tjej och jag fick sparra mot killar*. Ordet *mot* är det som fastställer detta isärhållande och motsättning mellan kvinnor och män. I artikeln om Glanshammar (NA 28/4) urskiljs fotbollslagets manliga tränare tydligt från de kvinnliga spelarna. Genom hela artikeln ställs Johannesson *mot tjejerna i*

Glanshammar, som ett vi och dem, kvinnor mot män. Exempel på detta är *tränare Thomas "Hula" Johannesson /.../ och tjejerna i Glanshammar*, och *Thomas "Hula" Johannesson som handplockades av tjejerna i Glanshammar*.

Enligt den första rubriken i artikeln om Glanshammar, *Tjejerna som ska sparka Glanshammar till toppen*, förmedlas att huvudaktörerna är fotbollsspelarna i laget. Dock är rubriken i samband med artikeln: *Vi spelar inte för att komma trea*, vilket är ett citat från lagets nye tränare, Thomas Johannesson. I ingressen framgår det att samtidigt som att laget inte lyckades vinna division 2 året innan (*Förra året ledde laget serien stora delar av säsongen men tappade i slutet*), kommer de att göra det tack vare den nye tränaren (*Men denna säsong ska /.../ Glanshammars IF löpa linan ut i division 2*). Tränaren framställs som primär och spelarna som sekundära i sina ageranden: *Men denna säsong ska tränaren Thomas "Hula" Johannesson, ny från KIF Örebro, och tjejerna i Glanshammars IF löpa linan ut och vinna division 2*. Lagets målsättning formuleras på följande vis: *I år ska han se till att Glanshammar tar steget upp till ettan*. Dock är relationen ömsesidig, det betonas att han *handplockades av tjejerna i Glanshammar*.

I denna studie sker ingen bildanalys. Det är dock relevant att nämna att det i samband med artikeln om Glanshammar (NA 28/4) figurerar en cirka dubbelt så stor bild på tränaren som själva artikeltextens omfång. Det finns en bild även på NA-bilagans förstasida, där sex spelare från laget syns och rubriken: *Tjejerna som ska sparka Glanshammar till toppen*. Detta sänder ut signalen att det kommer att handla om fotbollslaget Glanshammar, dock, när läsaren bläddrar till själva artikeln, framkommer det att artikelns huvudaktör i själva verket är lagets tränare. Detta är ett fenomen som benämns narrativt och visuellt missförhållande (Kane & Greendorfer 1994: 38), och har även observerats i andra svenska dagstidningar (Andersson 2003: 29).

7. Diskussioner kring den lokala mediasportens genusideologi

Det finns ett antal argument som visar på relevansen att bedriva forskning kring den lokala mediasporten. Idrott är en av de mest utbredda samhällseliga aktiviteter, cirka halva svenska befolkningen deltar i idrottsrörelsen (Eklund 2004: 1, 4). Mediasporten är den största enskilda medieavdelningen i Sverige, även lokalt (Wallin 1998: 40, Nilsson & Severinsson 2001: 133). Sporten intar en av de viktigaste positionerna som kulturell institution i samhället (Creedon 1994b: 20 och Koivula 1999a: 6), och mediasporten är en ekonomiskt växande sektion som har en allt större makt i samhället (Cramer 1994: 169). Medier och idrott är idag sammansmälta, dock saknas det forskning kring lokala mediers sportrapportering, och vilken roll den lokala mediasporten innehar i samband med idrottens jämställdhetssträvan.

Syftet med denna uppsats är att, i form av en kartläggning av medierapporteringen, synliggöra om den lokala mediasporten bidrar till att upprätthålla idrottens genusideologi. Jag tillämpade en kombination av en kvalitativ och en kvantitativ metod. Enligt Holme & Solvang kan en undersökning klassas som allmängiltig om en kombination av två metoders slutsatser pekar på likartade fenomen (Holme & Solvang 1996: 86). Resultaten av båda metoderna i denna uppsats tyder på att den lokala mediasporten bidrar till att reproducera sportens genusideologi. Kvinnliga idrottare marginaliseras i medieutrymmet, de framställs som avvikande och deras prestationer trivialiseras i högre grad än idrottsmännens.

I kapitlets första del sammanfattas kortfattat studiens resultat vilka kopplas till uppsatsens teoretiska utgångspunkter. Med utgångspunkt i textanalyserna avser denna uppsats kunna dra slutsatser av och diskutera den lokala mediasporten ur en produktions- och konsumtionsaspekt vilket innebär den lokala mediasportens olika roller som den intar och ansvar den innehar för idrottens jämställdhetssträvan genom sin rapportering. Slutligen reflekterar jag över möjliga förändringsprocesser i samband med den lokala mediasporten ur en jämställdhetsaspekt.

7.1 Marginalisering – speglar verkliga förhållanden?

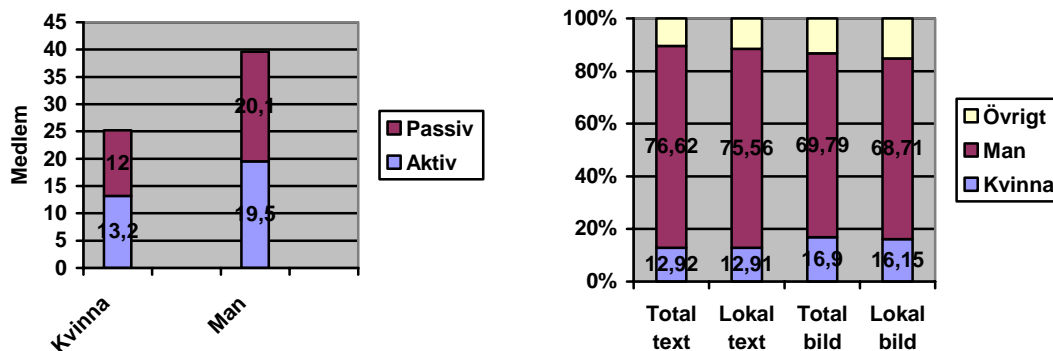
I detta avsnitt diskuteras den lokala mediasporten ur en produktionsaspekt med utgångspunkt i de resultat som frambringades med hjälp av den kvantitativa innehållsanalysen. Historiska och nutida förhållanden sätts i en kontext och utgör grunder för diskussionen.

Som tidigare forskning visar, har kvinnor alltid varit underrepresenterade i mediasporten när det gäller den vardagliga sportjournalistiken. Från 1950- till och med 1980-talet bevakades idrottskvinnor i cirka 1-7 procents andel i amerikanska, kanadensiska och australiensiska medier (Kane & Greendorfer 1994: 34f, Duncan & Messner 2003: 172). Idrottskvinnor har varit underrepresenterade även i Sverige. På 1990-talet har de tilldelats cirka 11-13 procent av tv-utrymmet (Koivula 1999c: 4), och svenska lokala dagstidningar tilldelade mellan 16 och 27 procent av utrymmet till kvinnliga idrottare år 2002 (Andersson 2003: 25). Resultaten i denna studie visar att lokala medier inte skiljer sig ansenligt från de nationella medierna gällande sportrapporteringens könsfördelning. Siffrorna avser gälla för år 2005, och fördelningen är nästintill detsamma som för tio år sedan i Sverige. Idag tilldelas kvinnliga idrottare cirka 13 procent av textinnehållet och 16 procent av bildutrymmet lokalt. Siffran är långt ifrån en jämställd fördelning. Det skulle krävas ungefär en tredubbling av den nuvarande siffran i syfte att uppnå en kvantitativt jämställd könsfördelning i den lokala mediasporten.

En fråga som uppstår är vad anledningen till marginaliseringen är. Speglar de lokala medierna enbart antalet utövare? Idrottare män i betydligt högre utsträckning än kvinnor i Örebro län?

Figur 1. Andelen medlemmar i sportföreningar av Örebro läns invånare mellan åldern 16-84 år 2000-2001¹⁴ (vänster)

Figur 6. Den lokala mediasportens könsfördelning (höger)

Kommentar: figur 1 förekommer även på sida 7 (2.3.1). I figur 6 redovisas samma siffror som i tabell 1 (sida 39, 6.1.1).

Figur 1 och 6 synliggör dilemmat i fördelningen mellan aktiva idrottare och medieutrymmets könsfördelning. Figur 1 visar att 13,2 procent av kvinnorna är aktiva idrottsutövare medan samma gäller 19,5 procent av männen. Fördelningen är alltså nästintill jämn. Det finns ett idrottsligt intresse från både kvinnors och mäns håll i Örebro län vilket inte speglar sig i den lokala mediasporten, där könsfördelningen är 13 respektive 76 procent (figur 6). Anledningen till att idrottskvinnor marginaliseras är alltså inte enbart att innehållet speglar verkliga förhållanden.

En annan möjlig förklaring till marginaliseringen är att idrottskvinnor spelar i lägre divisioner och är mindre framgångsrika än idrottsmännen i Örebro län. En bevakning med utgångspunkt i denna förklaring skulle innebära att den lokala mediasportens produktion påverkas av idrottsprestationer som är avgörande i samband med de idrottare som tilldelas medieutrymme. Är det ett faktum att länets idrottsmän är mer framgångsrika än länets idrottskvinnor, och speglar medierna enbart detta förhållande? Det är en komplicerad uppgift att genomföra en grundlig kartläggning av länets alla idrottslag och på vilken nivå de infinner sig. Dock är den allmänna bilden att kvinnor i Örebro har fler antal lag i den högsta serien än män. HC Örebro, KIF Örebro och Örebro Volley representerade elitidrotten på damsidan år 2005, medan herrarna hade ett lag, LIF Lindesbergs handbollslag i elitserien i Örebro län samma år. Detta tyder på att länets damer inte är mindre framgångsrika än länets herrar, trots den allmänna bilden och marginaliseringen. Även det faktum att den lokala mediasporten i högre grad genusbetecknar kvinnliga idrottare i de fall där laget även har en herrsida, oavsett om dam- eller herrlaget spelar i den högre serien, tyder på att den lokala mediasportens produktion, som bidrar till att reproducera idrottens genusideologi, inte enbart bygger på prestationen.

Den historiska utvecklingen har en stor del i nutida förhållanden inom idrott och medier på lokal nivå. Kvinnor ansågs i början av 1900-talet inte lämpa sig för tävlingsidrotter och uteslöts år 1916 (Olofsson 2000: 61-66, 76). Parallellt med kvinnors uteslutning ur tävlingsidrotter påbörjade Dagens Nyheter sin dagliga sportrapportering år 1920 (Wallin 1998: 15f). På 1960-talet var kvinnors idrottande fortfarande begränsat. Ungefär 10 procent av RF-s medlemmar bestod av kvinnor (Olofsson 2000: 66-69, 76f). Under samma årtionde

¹⁴ orebolan.se/templates/pageiframe_361.aspx - 2006-05-21

fastställde Expressen sin position som Nordens ledande dagstidning mycket tack vare sin sportbevakning. Mediesporten är idag den största specialiserade medieavdelningen (Wallin 1998: 15f). Att dess utveckling och framväxt skedde i en manligt dominerad idrottsvärld resulterade i en kultur i att bevaka idrottsmän. Detta medförde, på grund av mediernas identitetsskapande förmåga, framväxten av en manlig publik på idrottsevenemang och även via medierna. Denna manliga publik hade ett intresse i att åskåda idrottsmän och även i att konsumera sportinnehåll om idrottsmän. Publikintresset har växt fram till att avse manliga utövare. Trots att idrottskvinnor tävlar i nästintill lika hög grad som idrottsmän, och trots att de är minst lika framgångsrika som idrottsmän, infinner sig ett betydligt lägre publikintresse för kvinnor. Idrottsgrenars lokala förankring hänger samman med publikintresset. De grenar som har en historia i länet bevakas än idag i högre grad då det knyts folkminnen och därmed identifikation till dessa. Då kvinnor historiskt sett har varit uteslutna ur tävlingsidrotter och har varit begränsade i sitt idrottande knyts de flesta lokala sportminnena till män. En konsekvens blir att produktionsprocessens denna faktor bidrar till att reproducera idrottens manliga dominans i de lokala medierna.

7.2 Genusstereotyper

I teorikapitlet definierades begreppen kön och genus på det sätt som de tillämpas i denna uppsats. Personlighets- och beteendemässiga egenskaper som knyts till kön är kulturellt betingade falska trosföreställningar och benämns som genuskillnader (Creedon 1994b: 3, Kane & Greendorfer 1994: 29, Koivula 1999a: 1, Fausto-Sterling 2000: 2ff). De uppfattas ofta som självklara, trots att de enbart är konstruerade värderingar (Berglez 2000: 198). Det urskiljdes två huvudsakliga sätt på vilka den lokala mediesporten bidrar till att reproducera samhällets genusstereotyper och därmed även idrottens genusideologi: framställningen av kvinnliga och manliga idrottare, med hjälp av en kritisk diskursanalys (7.2.1), samt könsfördelningen med utgångspunkt i genuskategoriseringen, med hjälp av en kvantitativ innehållsanalys (7.2.2).

7.2.1 Den ambivalenta framställningen

Tidigare forskning visar att den nationella mediesporten trivialiserar kvinnliga idrottarens prestationer genom att neutralisera deras styrkor. Detta kallas en ambivalent rapportering (Duncan & Messner 2003: 175). Den lokala mediesporten bevakar idrottskvinnor på ett ambivalent sätt inom olika diskurser, vilket bidrar till att upprätthålla idrottens rådande genusideologi. Idrottskvinnor och idrottsmän sätts ofta i en familjekontext. Kvinnor framställs ofta inneha en passiv roll och män en aktiv inom familjen. Anledningen till att män idrottar antas ofta vara en självklarhet medan kvinnornas orsak ofta ges en förklaring, bland annat att en manlig familjemedlem har inkluderat dem. Detta förmedlar ideologin om att idrott från grunden är en manlig aktivitet, att män naturligt och biologiskt sett förfogar över egenskapen att vilja idrotta.

Idrottskvinnor framställs ofta som glada, deras leende syftar till att framhålla egenskaper av blygsamhet och osäkerhet. Ideologin att idrottskvinnor idrottar för att det är roligt snarare än då de är tävlingsinriktade framhålls. Det förekommer även en skämtsam sexualisering av idrottskvinnor, samt exempel på att idrottskvinnans styrka ligger i att uttrycka skönhet snarare än att vinna. Männen i sin tur framhålls som glada enbart då det finns befogenhet för det. De gestaltas snarare som tuffa och starka, och glädjetecken figurerar främst i syfte att framhålla dessa styrkor. När det gäller åldersfaktorn skildras det att unga idrottskvinnor förfogar över egenskaper såsom osäkerhet, mental instabilitet, kraftlöshet, förvirring samt nervositet. De sätts i ett underläge och deras orutin betonas. Unga idrottsmän beskrivs vara talangfulla, modiga och målmedvetna, utan tecken på svagheter. Idrottskvinnor framställs ofta som små

och infantiliseras. Detta framhåller egenskaper såsom förvirring, tamhet och snällhet. Det sker ingen infantilisering av idrottsmän.

Ett observerat fenomen är även att kvinnor explicit ofta framställs som starka men implicit som kraftlösa och icketävlingssinriktade. Ambivalens figurerar i betydligt mindre utsträckning i samband med manliga idrottare. De vanligast förekommande egenskaperna i samband med deras idrottande är styrka, mod, envishet, målmedvetenhet och aggressivitet. När deras svagheter framhävs neutraliseras de med egenskaper av styrkor. Det sker alltså en motsatt ambivalent rapportering av idrottsmän än av idrottskvinnor. Medan kvinnornas prestationer trivialiseras sker detsamma med idrottsmännens svagheter.

Gällande beskrivningar av med- och motgångar fokuseras det i högre grad på missar i samband med idrottskvinnor. Idrottskvinnors vinst framställs ligga i orsaker såsom tur och motståndarmiss medan männens vinst ligger i deras styrka. Det fokuseras i högre grad på det lokalt bevakade laget i männens fall. Kvinnorna skildras ofta från båda lagets perspektiv. Idrottsmännens missar framställs grunda sig i deras styrkor. Det sker en högre grad av inkludering av läsarkretsen till mediehändelsen i samband med män än med kvinnor. Sammantaget visar resultaten av den kritiska diskursanalysen att den lokala mediasporten, liksom den nationella, bidrar till att reproducera samhällets falska trosuppfattningar om genus, vilket bidrar till att trivialisera kvinnliga idrottares idrottsliga prestationer.

7.2.2 Genusstereotyp rapportering utifrån kvantitativa aspekter

Det observerades två kvantitativa aspekter utifrån vilka slutsatsen kunde dras att den lokala mediasporten är upprätthållare av genusstereotypa värderingar och attityder. Den ena aspekten var idrottsgrenarnas kategorisering som manlig, kvinnlig eller genusneutral beroende på vilka stereotypa egenskaper de framhäver under utövandet. Denna kategorisering är ett resultat av samhällets genusvärderingar samtidigt som att den i sin tur bidrar till att upprätthålla detsamma (Koivula 1999b: 1). Det är väsentligt att under hela studiens gång ha i beaktande att begrepp såsom "maskulina idrotter" är kulturellt betingade värderingar och döljer ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män. Den andra aspekten var idrottsgrenars särskiljning utifrån individuella idrotter och lagsporter, där individsporther anses vara kvinnliga medan lagsporter i högre grad anses vara manliga (Creedon 1994a: 4f, Koivula 1999a: 26, 1999b: 1f, 5, 8, Brookes 2002: 129). Två svenska studier har fastställt att samhällets genusstereotyper upprätthålls i den nationella mediasporten då kvinnor i högre utsträckning uppmärksammas gällande individuella än lagsporter (Koivula 1999c: 4, Tolstoy 2004: 17). Medieutrymmets könsfördelning med utgångspunkt i dessa aspekter tyder på att den lokala mediasporten upprätthåller samhällets genusstereotypa värderingar och därmed idrottens genusedologi.

Idrottens genuskategorisering bygger på samhällets genusstereotypiska uppfattningar. Dessa är en av de mest socialt konstruerade stereotyperna. Trots att det finns en större variation inom de respektive könen än dem emellan, utsänder genusstereotyperna en motsatt värdering¹⁵ (Koivula 1999a: 3). Genom att använda mig av denna indelning i undersökningen instämde jag implicit med dessa genusvärderingar. Då jag med denna uppsats avser att lyfta fram eventuella ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män till ytan snarare än att upprätthålla dem, förhåller jag mig kritisk till idrottens genuskategorisering. Dock är det relevant att i denna uppsats undersöka könsfördelningen inom de olika kategorierna då det har visat sig finna sig väsentliga skillnader som bygger på genusuppfattningar.

¹⁵ www.findarticles.com/p/articles/mi_m2294/is_2001_August/ai_82782447/print - 2006-05-21

Den kvantitativa studien i samband med genuskategoriseringen visade att 75,8 procent av det totala textinnehållet handlar om stereotypiskt maskulina idrottsgrenar. Av detta tilldelas kvinnor 7,8 och män 87,5 procent. Sportmedieutrymmet domineras alltså av stereotypiskt maskulina idrottsgrenar som i sin tur domineras av manliga aktörer. Den lokala mediesporten förmedlar därmed ideologin att idrottsgrenar som framhäver stereotypiskt manliga egenskaper är normen inom sport. Detta stämmer överens med tidigare forskning som menar att det främst är de manligt klassade idrottsgrenarna som betraktas som genuina, då styrka och aggressivitet kommer till uttryck genom dessa (Creedon 1994b: 4f, Koivula 1999a: 26, 1999b: 2, 5, Brookes 2002: 129). Att kvinnor elimineras ur traditionellt manliga idrottsgrenar förmedlar ideologin att mannen är normen och kvinnan är avvikande inom sportens värld.

Idrottsgrenar som framhäver stereotypiskt kvinnliga egenskaper får knappt två procent av det totala textinnehållet. Av det tilldelas kvinnor 29 och män 26 procent. Kvinnor bevakas alltså i betydligt högre grad inom feminina idrotter än maskulina. Feminina idrotter är den enda kategorin där kvinnor tilldelas mer medieutrymme än män. Skillnaden är marginell gällande textutrymmet, dock är den påtaglig i samband med bilder. Medan kvinnor tilldelas 29 procent av bildinnehållet får män endast 0,4 procent i samband med feminina sporter. En anledning till att män nästintill elimineras ur bildinnehållet i samband med idrotter som framhäver feminina egenskaper kan vara samhällets genusvärdering som anser att manlighet relateras till undvikande av feminint och homosexuellt beteende.

Idrottsgrenar som framhäver genusstereotypa egenskaper i mindre utsträckning tilldelas cirka 20 procent av det totala textutrymmet. Av detta får kvinnor 31 och män 45 procent. När det gäller bilder är fördelningen jämnt fördelad (cirka 41 procent för både kvinnor och män). Genusneutrala idrotters könsfördelning i den lokala mediesporten är alltså jämfördelad gällande bild, och män får en aning mer utrymme i samband med text. Könsfördelningen i denna kategori kan därmed klassas som jämställd.

Att feminina idrotter enbart tilldelas två procent av textutrymmet kan ha andra orsaker än ideologin att femininitet inte är värt att bevakas. Lagsporter dominerar sportutbudet, mycket på grund av spelschemat med matcher varje vecka, medan individuella idrotter har tävlingsmoment vid enstaka evenemangstillfällen. Då lagsporter till stor del klassas som maskulina förmedlas bilden av att medieinnehållet domineras av manliga idrottsgrenar. Jag anser att dilemmat inte främst ligger i att feminina idrotter inte bevakas i lika hög grad som maskulina. Problemet ligger snarare i könsfördelningen inom maskulint klassade sporter. Det faktum att det främst är stereotypiskt maskulina grenar som bevakas innebär inte att den lokala mediesporten bidrar till reproduktionen av idrottens genusedologi. Den frågan belyser snarare samhällets rådande genusvärderingar enligt vilket idrotter som framhäver aggressivitet, styrka och snabbhet är maskulina. Den lokala mediesportens bidrag till att upprätthålla idrottens genusedologi grundar sig snarare i att maskulint klassade sporters bevakning främst handlar om män, och kvinnor elimineras från rapporteringen inom dessa sporter. Kvinnor har successivt tillträtt idrottsvärlden, i alla genuskategorier. Den lokala mediesporten har dock inte följt denna utveckling och fortsätter att reproducera ideologin om att det främst är män som idrottar och då främst inom idrotter som framhäver maskulina genusdrag.

Det har på åtskilliga sätt visat sig att kvinnor i högre grad bevakas i samband med bild än text. Denna uppsats fokuserar främst på det lokala textmaterialet, men trots detta vill jag redogöra för några funderingar kring eventuella anledningar till en högre grad av bildbevakning av damer. Enligt det genusstereotypiska synsättet fokuseras det i högre grad på kvinnors utseende än på männens. Att vara kvinnlig innebär egenskaper av skönhet och elegans, vilket

enklare kommer till uttryck på bild än i en sporttext. De sporter som framhäver utseende och kroppsvikt har enligt genusstereotypiska synsätt klassats som kvinnliga (Koivula 1999b: 5, 7f). För att undersöka hur idrottskvinnor framställs på bild krävs en kvalitativ bildanalys. Detta har jag dock avgränsat mig från i denna studie, vilket innebär att det faktum att kvinnor i högre grad uppmärksammas i bildmaterialet får kvarstå som en observation i sig, utan några vidare och djupare slutsatser om anledningar i samband med detta.

7.3 Normer och avvikelser

Den lokala mediasporten bidrar till att reproducera idrottens genusideologi genom att skildra idrottskvinnan som avvikande och idrottsmannen som normen. Detta sker både kvalitativt, i form av språkliga beskrivningar (7.3.1), samt kvantitativt, genom att i högre grad markera när en text handlar om kvinnliga idrottare än manliga (7.3.2). Dessa former av reproduktion diskuteras nedan.

7.3.1 Normer och avvikelser i framställningen

Tidigare forskning anser att idrottskvinnor framställs som avvikande i nationell mediasport (Koivula 1999c: 5, Duncan & Messner 2003: 180, Messner 2003: 192). Detta sker även i den lokala mediasporten. Idrottskvinnor sätts ofta i en underlig kontext medan männens idrott betonas vara tuff och aggressiv. Det döljer sig ofta ideologier i likväl medietexter om kvinnor som män där det förmedlas att mannen är normen och kvinnan är avvikande. Ideologier figurerar främst där de tycks beskriva ”verkligheten” på ett sakligt sätt. De finns djupt dolda i människornas värderingar och språkanvändning, därför verkar de oftast omedvetet. Språket intar en väsentlig roll i samband med fastställandet av dolda ideologier (Berglez 2000: 196ff, W Jörgensen & Phillips 2000: 79f, Fairclough 2001: 2f). Existensen av frånvarande information som antas vara självklart för läsaren bidrar till att reproducera genushierarkin i den lokala mediasporten. Det observerades även att det i ett flertal artiklar om kvinnliga idrottare figurerar manliga aktörer som innehar olika roller. Dessa roller syftar till stor del till att framhäva männens överlägsenhet gentemot kvinnor samt sätta kvinnan i en avvikande och underordnad position.

7.3.2 Normer och avvikelser – den osymmetriska genusbeteckningen

Genushierarkins reproduktion i den lokala mediasporten sker även i form av en osymmetrisk genusbeteckning. Det faktum att det i betydligt högre grad markeras när en text handlar om kvinnor än om män tyder på värderingen enligt vilken de manliga utövarna antas vara normen inom idrott. Det är den oprovocerade genusbeteckningen som utgör den största skillnaden mellan kvinnors och mäns genusmarkering, och det är den form som i högst grad tyder på sportjournalistikens reproduktion av samhällets genushierarki. En jämförelse mellan den nationella och den lokala mediasporten i Sverige tyder på att den lokala mediasporten är lik den nationella med avseende på osymmetrisk genusbeteckning och könsfördelning. Den nationella tv-bevakningen bevakade idrottskvinnor i 11,7 och män i 86,7 procents andel av innehållet år 1995-96 (Koivula 1999c: 4). Studien visade även att idrottskvinnor genuserades i 60,9 procents andel och idrottsmän i 5,2 procents andel (a. a: 5).

Könsfördelningen i den lokala mediasporten år 2005 var 13 kontra 76 procent. Tillsammans med det faktum att kvinnliga idrottare tilldelas 13 procent av textutrymmet blir den osymmetriska genusbeteckningen ännu mer tydlig. Inom denna grupp genusbetecknas 53 procent av antalet rubriker och ingresser oprovocerat. Idrottsmän bevakas i 76 procents andel, och inom denna grupp markeras dem i 7 procents andel av antalet rubriker och ingresser oprovocerat. Den manliga dominansen inom den lokala mediasporten, liksom i den nationella, är påtaglig. Jag observerade även att medierna har en tendens att i högre grad markera

damlaget i de fall där det även förekommer ett herrlag med samma klubbnamn i upplagan. Detta skedde oavsett om dam- eller herrlaget spelade i den högre serien. Prestationen styr alltså i dagsläget inte värderingar om normer och avvikelser, utan hierarkins grundpelare är könstillhörigheten.

7.4 Den lokala mediasportens roll i idrottens jämställdhetsprocess

Att den lokala mediasporten bidrar till att upprätthålla idrottens genusideologi är av vikt att uppmärksamma då detta påverkar idrottskvinnors och idrottsmäns förutsättningar att idrotta. Då kvinnliga idrottare marginaliseras, trivialiseras och framställs som avvikande får de sämre förutsättningar till att idrotta. Det finns en utbredd forskning som visar att kvinnor i nästintill lika hög grad utövar idrott som män och att antalet kvinnliga utövare ökar för varje år¹⁶. Kvinnor har även ett större intresse att konsumera mediasporten än vad läsarkretsens nuvarande könsfördelning tyder på (Abalo & Danielsson 2006: 6f). Dessa är tecken på att sporten inte är ett naturligt manligt fenomen, utan att kvinnor genom historien har blivit diskriminerade ur denna kulturella institutions alla aspekter, från utövandet genom åskådandet, produktionen och mediekonsumtionen till uppmärksamheten i medierna. Det finns en vilja från kvinnors håll att bli innefattade i sportvärldens alla aspekter, inte minst i mediasportens alla perspektiv, vilket gör fortsatta diskussioner relevanta att genomföra.

Konsumtionsaspekten är väsentlig att ha i beaktande då det är läsarkretsen som utgör grunden till att medierna och sporten är sammansmälta i den grad att de numera inte kan existera utan varandra (Abalo & Danielsson 2006: 10). Ett sätt att belysa detta perspektiv är genom textanalyser (Whannel 2003: 221), vilket skedde i denna uppsats. De lokala mediernas roll i idrottens jämställdhetsprocess diskuteras i följande avsnitt. En diskussion avser ansvaret att ge publiken jämlika förutsättningar att bilda uppfattning och bli intresserad av olika idrotter och idrottare. En annan klarlägger rollen den lokala mediasporten har i samband med skapandet av idoler och förebilder vilket i sin tur påverkar framväxten av framtida idrottsstjärnor. Även idrottskvinnors förutsättningar till att idrotta i samband med publikintresse och ekonomiska förutsättningar tas upp. Det diskuteras vilka konsekvenser rapporteringen har med avseende på läsarkretsens könsfördelning.

7.4.1 Publikkonstruering och skapandet av förebilder

Medierna har en roll i att skapa publikintresse för olika idrottslag, idrottare och idrottsgrenar. Publikintresse konstrueras genom en rad olika faktorer. Enligt tidigare forskning tillämpar medier en medveten strategi för att skapa publikintresse inför en större idrottshändelse. Ett sätt är att bevaka idrottaren, att ge den medieutrymme, vilket möjliggör en identifikation för konsumenten. En annan faktor avser skapandet av dramatik och hjältar (Duncan & Messner 2003: 173f). Samtidigt bygger de lokala mediernas produktion till stor del på publikintresset. Medierna är alltså både konstituerade och konstituerande sociala praktiker. Publikintresset influerar i hög grad medieinstitutionernas ekonomi (Cramer 1994: 166f, Creedon 1994b: 16f). I ett lokalt perspektiv har lokalt förankrade idrottsgrenar en avgörande roll med avseende på innehållet (Wallin 1998: 39). De grenar som har en historia i länet bevakas i högre grad då det knyts folkminnen till dem.

Lokala medier ger en allmänuppfattning om den lokala idrotten och vad som har värde i den världen. En viktig faktor avser medieutrymmets könsfördelning. Ger den lokala mediasporten jämlika förutsättningar för kvinnligt och manligt idrottande genom att tilldela dem ett jämfördelat medieutrymme? Enligt tidigare forskning skapas det ett högre intresse för

¹⁶ www.rf.se/files/{FCBD29CF-9536-4EEC-8398-B0DD827CF1B9}.pdf, s.4 - 2006-05-21

idrottsmän än för idrottskvinnor. Kvinnligt idrottande framställs i högre grad som odramatisk och ickesevärd, och en konsekvens är att idrottskvinnor har sämre förutsättningar att utöva sin idrott (Duncan & Messner 2003: 173f). Att kvinnor knappt tilldelas 13 procent av textutrymmet medan män får cirka 76 procent i den lokala mediesporten förmedlar värderingen att manliga idrottare är mer värda än kvinnliga. Idrottsmän skildras oftare än kvinnor inom ramen för dramatiska berättelser och historier som skapar spänning, vilket bidrar till att väcka intresse.

Jag avser skilja mellan mediernas roll i att skapa förebilder för ungdomar samt i att utgöra möjlighet för identifikation av aktörerna. Medier har en förmåga att skapa igenkännande för läsaren. Aktörer som synliggörs inom mediediskurser utgör en möjlighet för identifikation. Dessa identitetsgrupper förmedlar även olika värderingar (Koivula 1999a: 1, Barker & Galasinski 2001: 28-31, 44). Idrott på lokal nivå bidrar till att bygga upp en lokal identitet och lokal utveckling. Elitidrott bidrar med underhållning samt till skapandet av förebilder och identitet för framtidens idrottare (Eklund 2004: 7). Identifierar sig läsaren med större sannolikhet med en idrottare som framställs vara övermänsklig eller med en vanlig person som med hårt arbete har kommit dit den är? Skapas det med större sannolikhet en förebild av en idrottare som framställs inneha mirakulösa krafter eller en som skildras vara en helt vanlig människa? Min tes är att identifikationen i högre grad sker med en idrottare som framställs som mänsklig medan idoler i högre grad skapas genom att framställa idrottarna som övermänskliga.

En annan aspekt avser den lokala mediesportens förmåga att inkludera läsarkretsen i en lokal gemenskap, vilket bidrar till att skapa intresse för medietexterna. Som jämförelse mellan skapandet av nationell och lokal gemenskap är följande två rubriker: *Det här är lycka* (Eriksson 2006) och *Äntligen seger* (BP 27/10). Den förra inkluderar det svenska folket medan det andra gör detsamma med den lokala läsarkretsen. I den lokala mediesporten infinner det sig skillnader i rapporteringen om kvinnliga och manliga idrottare när det gäller att skapa ett lokalt igenkännande för läsaren. Idrottsmän får ofta representera den lokala gemenskapen, medan texterna i högre grad tar avstånd från de kvinnliga utövarna. Genom att det i högre grad bildas lokal samhörighet i samband med manliga än med kvinnliga idrottare förmedlas bilden att mannen är normen inom idrottens värld. Kvinnan i sin tur framställs vara avvikande.

När det gäller mediernas roll i skapandet av identifikation visar studier att kvinnor oftare identifierar sig med kvinnliga medieaktörer och män med manliga (Abalo & Danielsson 2006: 8). Marginaliseringen av kvinnliga idrottare medför därmed att manliga läsare har större möjlighet för igenkännande i den lokala mediesporten. Att den lokala mediesporten beskriver idrottsmän på ett mer dramatiskt sätt resulterar i att läsarkretsen i högre grad lockas av att läsa artiklar om herrar, vilket bidrar till att upprätthålla ett högre publikintresse för idrottsmän än för idrottskvinnor. Även det faktum att texter om idrottsmän i högre grad inkluderar en lokal gemenskap än texter om idrottskvinnor medför att en manlig läsarkrets lockas av konsumtion. Att kvinnors idrottsliga prestationer oftare trivialiseras, att de i högre grad framställs som mänskliga och som avvikande från normen bidrar till att exkludera den kvinnliga läsarkretsen. Den lokala mediesporten riktar sig främst till en manlig läsarkrets. Att fler manliga än kvinnliga läsare lockas till att konsumera den lokala mediesporten utgör en anledning till att läsarkretsen främst består av män. Enligt tidigare forskning är det främst män som tar del av mediesporten (Abalo & Danielsson 2006: 1ff). Denna studie visar att den lokala mediesporten bidrar till att upprätthålla detta förhållande, vilket påverkar idrottens jämställdhetsprocess i en

hämmande riktning då framtidens manliga elitidrottare som skapar sig förebilder via de lokala medierna har bättre förutsättningar än de kvinnliga.

7.5 Den lokala mediasportens ansvar – förändringsprocesser

Den kritiska diskursanalysens tredimensionella modell tillämpades i syfte att sammankoppla sportjournalistikens språkbruk med dess konsekvenser för den sociala praktiken där den förekommer. Genom att inta ett ideologikritiskt förhållningssätt visade det sig att den lokala mediasportens språkbruk ofta verkar ideologiskt och bidrar till att upprätthålla den manliga dominansen inom idrott. Den kritiska diskursanalysen i Faircloughs mening avser även diskutera sociala förändringar som inträffar till följd av förändringen av diskurser (Fairclough 2002: 96), det vill säga av sportjournalistikens språkbruk och produktionsprocess. Den övergripande målsättningen med det ideologikritiska perspektivet är att uppmärksamma maktrelationer i syfte att öka möjligheten till att uppnå jämlika förhållanden mellan kvinnliga och manliga idrottare. Ett illustrerande exempel jag vill lyfta fram är fenomenet osymmetrisk genusbeteckning. Då den betraktar mannen som norm och kvinnan som avvikande verkar den ideologiskt. Genom att lyfta fram dilemmat på ytan ökar medvetenheten för den ideologiska karaktären som detta fenomen innehar. Genom att förändra sportjournalistikens rutiner och tillämpa en symmetrisk genusbeteckning av kvinnliga och manliga idrottare ökar möjligheten att uppnå en jämställd idrott. Detta kallas enligt Fairclough för en demokratisering av diskurser (Fairclough 2002: 98). Nedan diskuteras olika sätt på vilka förändring är möjlig att åstadkomma, samt vilka hinder som förekommer mellan idrottens jämställdhetsprocess och den lokala mediasportens produktionsprocess.

7.5.1 Diskussioner kring förändringsmöjligheter

Förändringen bör främst ske i samband med den lokala mediasportens språkanvändning. Ett väsentligt första steg var att lyfta upp de dolda genusideologierna som döljer sig mellan raderna i sporttexterna till ytan. Detta bidrar till en ökad medvetenhet för språkets ideologiskt verkande karaktär samt till möjligheten av utformandet av en medieproduktion som lägger grunden till en mer jämställd rapportering. Som förebild för förändring vill jag lyfta fram ett exempel. En studie utförd av Andersson (2004) i tre lokala dagstidningar, där marginalisering av kvinnliga idrottare påvisades, resulterade i följande. En av tidningarnas chefredaktörer insåg vikten av en förändring, vilket resulterade i att sportredaktionen kom att ta hänsyn till jämställdhetsaspekten i betydligt högre grad än tidigare (Andersson 2004: 46). Jag vill uppmana de sportjournalistiska redaktioner som ännu inte har fått en medvetenhet om orsaker till och konsekvenser av idrottens manliga dominans, att tänka igenom uppsatsens slutsatser och i möjlig mån fästa avseende vid dem under produktionsprocessens gång.

Ett sätt att åstadkomma långsiktiga förändringar på är via utbildningar om mediernas roll i idrottens jämställdhetsprocess. Utbildningen bör omfatta studier om mediernas ansvar samt vilka konsekvenser språkbruket, såsom genusbeteckningen, har för den sociala praktiken, inte minst då ideologier oftast används omedvetet i medieproduktionen (Fairclough 2002: 90). Genom att ha en medvetenhet om den historiska kontexten och genom att inte ta den manliga normen som en självklarhet ökar möjligheten för att skapa jämlika förutsättningar för idrottare oavsett könstillhörighet. Ett förslag är att från sportredaktionernas håll medvetet sträva efter att inkludera fler kvinnliga läsare. Ett sätt är att skapa öppna diskussioner kring ämnet. En diskussion som togs upp i NA (11/3) avsåg olika lokala aktörers uppfattningar om den lokala mediasportens rapportering ur ett jämställdhetsperspektiv. Detta var ett enskilt förekommande fenomen, men genom en i möjlig mån regelbunden diskussionsspalt i ämnet skulle den lokala mediasporten bidra till en ökad möjlighet för förändring. Ett annat förslag är att tillämpa en jämställdhetsplan och ta hänsyn till den under produktionsprocessens gång.

Även om det finns tendenser till en mer jämlik rapportering sett ur en historisk kontext, har sportjournalistikens språkbruk inte utvecklats i samma takt som idrotten. Kvinnor och män idrottar i en jämställd fördelning, vilket inte speglar sig i den lokala mediasporten. En demokratisk aspekt vore att konstatera att detta inte är ett rättvist och jämlikt förhållande, att idrottskvinnor skulle förtjäna en jämlik behandling av medierna, det vill säga få samma villkor att bli uppmärksammade i medierna än männen. Likväl som att idrottskvinnor och idrottsmän enligt många, och inte minst enligt Riksidrottsförbundet, har rätten till samma villkor i sitt idrottande, bör de ha samma villkor i samband med mediebevakningen.

7.5.2 Marknadisering och demokratisering – motsatta processer?

Ett problem som försvårar sportredaktionerna att med plötslig verkan övergå till en jämställd bevakning avser det nuvarande publikintresset. I syfte att bibehålla läsarkretsen är ideologiska texter nödvändiga, då läsarkretsens förväntningar på den sportjournalistiska genren är av en sådan karaktär. De nuvarande konsumenternas behov ligger i fokus, och de lokala medierna "tvingas" upprätthålla sportens mansdominans på grund av deras ekonomiberoende (Abalo & Danielsson 2006: 8). Det infinner sig motsatta processer mellan marknadisering, som grundar sig i publikintresset och mediasportens kommersialisering, och demokratiseringen (Fairclough 2002: 99), som avser mediasportens förändring av diskurser i syfte att gynna en jämställd idrott.

Artikeln om Örebro Hockeys sportchef (NA 29/1) illustrerar dilemmat i samband med att den lokala idrotten historiskt sett har dominerats av män, vilket har resulterat i vissa idrottsgrenars lokala förankring. De flesta idrottsminnena knyts därmed främst till manliga utövare. Frågan gäller framtiden: är kulturella mönster inom den lokala idrotten universella eller finns det möjlighet till förändring? Då det i dagsläget främst är lokala medier som fastställer idrottens kulturella värde finns svaret på denna fråga i medierapporteringen. Utifrån artikeln om HC Örebros sportchef är svaret på frågan att framtiden liknar det förflutna. *1980-tal och hockeyfeber i Närke* knyts samman med en framtid som består av *Ekonomi, organisation, kompetenta tränare och spelare som vill satsa allt*. I syfte att *få till det i Örebro*, krävs det *tid, hårt arbete och brett engagemang*. Sportchefen har *tagit ett uppdrag som kräver tålamod, hårt arbete, tålamod och tålamod*. Genom att implicit ha förmedlat att klubbens satsning enbart avser herrsidan, har det därmed fastställts en långsiktig framtidssatsning på herrsidan och därmed ett fortsatt upprätthållande av manlig dominans inom lokal hockey. Utifrån denna artikel kan slutsatsen dras att den lokala mediasporten hämmar den lokala kvinnoidrottens förutsättningar att utöva sin sport. Det är upp till den lokala mediasporten att bevisa att denna slutsats är felaktig.

En grundläggande förutsättning för en demokratisering att åstadkomma är att de lokala sportredaktionerna är öppna för förändringar. Att söka försvara rapporteringens manliga dominans från sportredaktionernas håll, som det sker enligt två tidningsartiklar (Journalisten 2006-04, Svensk Idrott 2006-05), är detsamma som att blunda för existensen av kvinnliga idrottare. De finns, i väntan på att bli uppmärksammade. Att söka avrunda diskussionen i samband med marginaliseringen av idrottskvinnor med att betona läsarkretsens, som främst domineras av män, behov av att läsa om idrottsmän, är lika med att acceptera ojämställdheten inom likväl idrotten som i samhället i stort.

Ett citat som belyser dilemmat mellan publikintresse och mediernas ansvar för en rättvis och demokratisk opinionsbildning förekom i NA (3/11): "Men hur skulle det se ut i den politiska debatten om det är okej för en tidning att bara bevaka utifrån folkets intressen? 90 procent

täckning av moderater och sossar. Det skulle minst sagt bli en het debatt” (NA 2006-03-11). Samtidigt vill jag betona att det även har påträffats inställning från sportredaktioners håll som är av en mer ansvarstagande karaktär (Journalisten 2006-04, Svensk Idrott 2006-05), vilket jag ser som ett väsentligt första steg att ta från sportredaktionernas håll i syfte att möjliggöra jämlika villkor för idrottskvinnors och idrottsmäns sportande.

Jag framför nedan en tes enligt vilken det finns möjlighet till att lösa upp den konflikten som har uppstått mellan den lokala mediasportens marknadisering och demokratiseringen. Denna tes tar utgångspunkt i att om de lokala medierna riktade sig till kvinnor och män i lika hög utsträckning, det vill säga om könsfördelningen vore jämn i den lokala mediasporten, skulle läsarkretsen öka då kvinnor successivt skulle tillträda ”den manliga sportläsarkretsens revir”, samtidigt som att den manliga publiken inte skulle minska. En ökad läsarkrets innebär en ekonomisk vinst för de lokala medierna. Denna tes menar att mediasporten inte enbart gynnas av att bevaka idrottsmän och idrottsgrenar som traditionellt sett har varit folkkära. Denna uppsats visar på att en jämställd bevakning av idrottskvinnor och idrottsmän är en ”win-win-situation”, där likväl idrottssamhället som medierna står som vinnare i slutändan.

7.6 Avslutningsvis – vikten av jämställdhetsfrågan i den lokala mediasporten

I början av uppsatsen framförde jag att Sverige sägs vara ett av världens mest jämställda länder. Herrar är och kommer förmodligen alltid att vara fysiskt överlägsna damer. Ett elitserielag för herrar kommer med stor sannolikhet alltid att vinna mot ett elitlag bestående av damer. De resultat som urskiljdes i den lokala mediasporten, enligt vilken mannen framställs som normen och kvinnan som avvikande, bygger till stor del på männens fysiska överlägsenhet. Kvinnor och män jämförs på den fysiska nivån vilket resulterar i att kvinnor har haft och har sämre förutsättningar till att idrotta. Det är inte demokratiska värderingar med utgångspunkt i jämlikhetsprincipen som styr mediernas sätt att skildra idrottare, vilket resulterar i att strävan efter jämställdhet blir ett mer komplicerat mål att uppnå.

När det gäller publikintresset anser jag det vara mer komplicerat. Dock vill jag betona att den lokala sportjournalistiken är mindre beroende av antalet sålda lösnummer än kommersiella nationella medier. Därför anser jag det finnas större möjligheter att påbörja arbetet att uppnå en jämställd rapportering på en lokal nivå. Genom att söka förändra attityderna lokalt finns möjligheter till en förändring nationellt. Många människor som tar del av den lokala mediasporten konsumerar även den nationella. En attitydförändring lokalt kan ligga till grund för en förändring av läsarintressen på nationell nivå, vilket kan resultera i en påtryckning från lösnummerkonsumenternas håll att öka jämställdheten i den nationella mediasporten. På det viset anser jag att den lokala mediasporten har ett ansvar i att öka medvetenheten av genusperspektivet i syfte att möjliggöra den nationella mediasportens jämställdhet.

Jag vill sätta denna uppsats i ett bredare perspektiv. Om den lokala mediasporten i Sverige bidrar till att upprätthålla genushierarkin och samhällets genusstereotyper, och därmed har en hämmande effekt på idrottens jämställdhetsprocess, är frågan var i världen, i vilket land mediasporten och idrotten kan förväntas bli jämställd? Sverige är ett land som bör föregå med gott exempel i jämställdhetsfrågan, och medierna utgör en väsentlig aspekt i detta avseende. Min avsikt är att, i form av denna uppsats, öka medvetenheten för den mansdominerade lokala idrottsvärld som den svenska befolkningen befinner sig i.

Alla har rätt till att idrotta. Men bör inte varje individ inte bara ha rätten till att idrotta utan även till att bedömas och bli uppmärksammas utifrån sin prestation, sitt kämpesinne och sin hängivenhet snarare än utifrån sin könstillhörighet? Bör samhällets värderingar grunda sig i

materiella, fysiska värden snarare än prestationsmässiga? Bör kvinnor och män jämföras på den fysiska dimensionen? Enligt denna uppsats brister demokratin i denna fråga och min största förhoppning är att dessa brister är möjliga att åtgärda, och att denna uppsats har bidragit till att ta ett steg närmare ett jämställt svenskt idrottssamhälle.

8. Sammanfattning

Uppsatsen *Mediernas roll i idrottens jämställdhetsprocess* kartlägger medierapporteringen av idrottskvinnor i Örebro läns tre största dagstidningar, Nerikes Allehanda, Bergslagsposten och Karlskoga Tidning. Syftet är att, med utgångspunkt i rapporteringen, sätta de urskiljda mönstren i ett konsumtions- och produktionsperspektiv. Därför sätts uppsatsens övergripande struktur i Faircloughs tredimensionella analys, som genomsyrar både teori- och metodkapitlet. Studiens teoretiska utgångspunkter ses som konstruerande och konstruerade sociala praktiker. Inom ramen för det redogörs för teorier kring idrotten, genus- och könsbegreppet, samhällets och idrottens genusstereotypa värderingar, feminismen, jämställdheten samt mediesporten ur olika perspektiv; utifrån produktions-, konsumtions-, kommersialiserings- och lokala aspekter. I syfte att på ett grundligt sätt kunna genomföra analysen, i form av en kritisk diskursanalys och en kvantitativ innehållsanalys, redogörs för den tidigare forskning som har genomförts kring bevakningen av kvinnliga idrottare i andra, främst nationella medier. Resultaten, som visar att idrottskvinnor marginaliseras, trivialiseras och framställs som avvikande på olika sätt i de flesta undersökta medierna, ligger till grund för min analys.

Den kvantitativa innehållsanalysen visar att den lokala mediesporten marginaliserar kvinnliga idrottare, som tilldelas cirka 13 procent av medietextutrymmet. Idrottsmän i sin tur får cirka 76 procent. I samband med bilder är siffrorna 16 respektive 69 procent för kvinnor och män. Analysen tyder även på att den lokala mediesporten, genom att marginalisera idrottskvinnor inom maskulint klassade idrottsgrenar och i högre grad bevaka dem i feminina och genusneutrala sporter, bidrar till att upprätthålla samhällets genusstereotypa värderingar. Resultaten tyder även på att den lokala mediesporten bidrar till att upprätthålla den manliga normen i form av en högre grad av genusbeteckning av kvinnliga än manliga idrottare. Beteckningen sker med utgångspunkt i könstillhörigheten snarare än i prestationsmässiga värden. Den kritiska diskursanalysens resultat tyder på att den lokala mediesporten bidrar till att framställa kvinnan som avvikande från normen. Den mest förekommande diskursen i denna kontext är den ambivalenta rapporteringen om kvinnliga idrottare, vilket sker i form av underdiskurser som infantilisering, familjdiskurs, skrott- och glädjediskursen, infantilisering, betoningen på kvinnans unga ålder att vara hämmande för prestationen, genom att i högre grad sätta kvinnan i en passiv och mannen i en aktiv position samt genom förklaringen av med- och motgångar. Den lokala mediesporten bidrar till att upprätthålla idrottens genusideologi i form av att i högre grad sätta idrottskvinnor i underliga kontexter än idrottsmän, genom dolda ideologier som förmedlar en manlig norm, samt genom att i kvinnornas artiklar jämföra dem med idrottsmän och betona männens styrka.

Resultaten ger upphov till att redogöra för diskussioner kring den lokala mediesportens roll i idrottens jämställdhetsprocess. Dessa avser mediernas roll i skapandet av igenkännande för framtidens elitidrottare, deras ansvar att ge jämlika förutsättningar för läsarkretsen att bilda en uppfattning om den lokala idrotten som speglar verkliga förhållanden samt ansvaret att rikta sig till både kvinnor och män i sin rapportering. Förutsättningarna för eventuella processer för förändring diskuteras från olika aspekter, både ur en konsumtions- och en produktionsaspekt. Uppsatsens övergripande mål är att bidra till att en ökad medvetenhet för mediernas roll i att

skapa jämlika förutsättningar för kvinnliga och manliga idrottare och därmed gynna idrottens jämställdhetssträvan.

9. Förslag till fortsatt forskning

Denna uppsats belyser ett dilemma som kan klarläggas från många andra perspektiv. Den lokala mediesporten granskades i form av textanalyser, utifrån vilket slutsatser drogs av konsumtions- och produktionsaspekter. Medietextanalyserna utgör dock enbart en aspekt av helheten. Eriksson (2002) argumenterar för det han kallar för en ”integrerad ansats”, vars utgångspunkt är studerandet av samma fenomen utifrån tre aspekter: textanalys, produktion samt konsumtion (Eriksson 2002: 44, 273). Som jag nämnde i uppsatsens metodkritik (5.4.2) är ett problem med den kritiska diskursanalysen att den baseras på språkbruket och kan dra långtgående slutsatser om läsarnas uppfattningar om texterna (Eriksson 2002: 275, Fairclough 2002: 75, 91). Därför vill jag betona vikten av att genomföra forskning kring den lokala mediesporten utifrån de två andra perspektiven, medieproduktion och mediekonsumtion. Att granska produktionens villkor inom sporten empiriskt på likväl lokal som nationell nivå skulle ge insyn i orsaker till den framställning som urskiljs i denna uppsats. Hur texterna uppfattas av läsarkretsen utgör en annan väsentlig del, och detta kan kartläggas med hjälp av receptionsstudier. ”Publikernas sätt att tolka och förstå måste studeras empiriskt”, menar Eriksson (Eriksson 2002: 275). En kvantitativ aspekt på konsumtionsstudierna relevant att studera är att undersöka läsarkretsens könsfördelning, och med utgångspunkt i det genomföra vidare receptionsstudier.

Det finns även, som jag anser, en väsentlighet att genomföra textanalyser utifrån andra aspekter av den lokala mediesporten. En sådan är bildanalys, som även den hade framhållit eventuella maktförhållanden mellan idrottsskivinnor och idrottsmän. En intressant aspekt vore att genomföra samma studie om ett år, i syfte att granska om uppsatsens slutsatser har bidragit till en förändringsprocess i den lokala mediesportens rapportering. En minst lika intressant och relevant aspekt vore att genomföra en studie där fokus sätts på idrottsmännens skildring i syfte att urskilja eventuella stereotypa framställningar och konsekvenser för idrottsmännens villkor. Att genomföra textanalysen på andra medier såsom radio eller nationell tv och press med utgångspunkt i denna uppsats är andra förslag på fortsatt forskning.

Uppsatsens resultat har uppmärksammat i ett antal medier sedan de presenterades den 3 mars 2006 inför Örebro Läns Kvinnolobby. De tidningsartiklar som har uppmärksammat resultaten bifogar jag i slutet av uppsatsen. Jag anser att det faktum att detta forskningsområde har diskuterats i medier som representerar flera olika sociala dimensioner i samhället, såsom lokal idrott (NA, BP, Karlskoga-Kuriren, Radio Örebro), den svenska idrotten (Svensk Idrott) samt journalist- och medieforskningsvärlden (Journalisten), är ett tecken på att fortsatt forskning med avseende på mediernas roll i idrottens jämställdhetsprocess är väsentlig, inte bara sett ur idrottsskivinnans perspektiv, utan även sett ur den svenska och lokala idrottens, medie- och journalistvärldens och jämställdhetens synvinkel. Då behovet av denna typ av forskning innefattar en stor del av samhället, och då den kan lägga grunden till förändringsprocesser som leder till rättvisa och demokratiska förhållanden inom sport, är det väsentligt att, i form av en prioriteringsstrategi, ge utrymme och stöd för fortsatt forskning i området.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

Andersson, Ulrika (2003) *2003 års Publicistiska Bokslut, del 2, Sportens olika sidor: männens och de manliga sporternas revir*, Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för Journalistik och Masskommunikation.

Andersson, Ulrika (2004) *JMG Årsbok 2004, Sportsidorna – männens revir*, Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för Journalistik och Masskommunikation.

Barker, Chris & Galasinski, Dariusz (2001) *Cultural Studies and Discourse Analysis – A Dialogue on Language and Identity*, London: Sage.

Beard, Adrian (1998) *The Language of Sport*, London: Routledge.

Beauvoir, Simone de (1976) *Det andra könet*, Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Berelson, Bernard (1952) *Content Analyses in Communication Research*, Illinois: The Free Press.

Berglez, Peter (2000) *Kritisk diskursanalys*, I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.) *Metoder i kommunikationsvetenskap*, Lund: Studentlitteratur.

Boyle, Raymond & Haynes, Richard (2000) *Power Play - Sport, the Media & Popular Culture*, London: Longman.

Brookes, Rod (2002) *Representing sport*, London: Arnold.

Cohen, Greta L (1993) *Media Portrayal of the Female Athlete*, I: Cohen, Greta L (red.) *Women in Sport – Issues and Controversies*, London: Sage.

Cramer, Judith A (1994) *Conversations With Women Sports Journalists*, I: Creedon, Pamela J (red.) *Women, Media and Sport - Challenging Gender Values*, London: Sage.

Creedon, Pamela J (1994a) *Women in Toyland: A look at Women in American Newspaper Sports Journalism*, I: Creedon, Pamela J (red.) *Women, Media and Sport - Challenging Gender Values*, London: Sage.

Creedon, Pamela J (1994) *Women, Media and Sport - Challenging Gender Values*, London: Sage.

Creedon, Pamela J (1994b) *Women, Media and Sport: Creating and Reflecting Gender Values*, I: Creedon, Pamela J (red.) *Women, Media and Sport - Challenging Gender Values*, London: Sage.

Duncan, Margaret Carlisle & Messner, Michael A (2003) *The Media Image of Sport and Gender*, I: Wenner, Lawrence A (red.) *MediaSport*, London: Routledge.

Eklund, Thomas (2004) *Idrotten i 2000 talet – Riksidrottsförbundet*, Örebro: Tetab.

Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (2000) *Metoder i kommunikationsvetenskap*, Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, Göran (2002) *Den televiserade politiken – Studier av debatt- och nyhetsjournalistik*, Örebro: Universitetsbiblioteket.

Fausto-Sterling, Anne (2000) *Sexing the Body – Gender Politics and the Construction of Sexuality*, New York: Basic Books.

Fairclough, Norman (1995) *Media Discourse*, London: Arnold.

Fairclough, Norman (2001) *Language and Power*, London: Pearson Education.

Fairclough, Norman (2002) *Discourse and Social Change*, Cambridge: Blackwell Publisher Ltd.

Fairclough, Norman & Wodak, Ruth (1997) *Critical Discourse Analyses*, I: Van Dijk, Teun A (red.) *Discourse as Social Interaction – Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*, Volume 2, London: Sage.

Freedman, Jane (2003) *Feminism – en inledning*, Malmö: Liber.

Giles, David (2003) *Media Psychology*, New Jersey: Erlbaum.

Goldlust, John (2004) *Sport as Entertainment: the Role of Mass Communications*, I: Rowe, David (red.) *Critical Readings: Sport, Culture and the Media*, Bell & Bain Ltd.

Hadenius, Stig & Weibull, Lennart (1999) *Massmedier – Press, radio & TV i förvandling*, Falun: Bonniers.

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997) *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Lund: Studentlitteratur.

Kane, Mary Jo & Greendorfer, Susan L (1994) *The Media's Role in Accommodating and Resisting Stereotyped Images of Women in Sport*, I: Creedon, Pamela J (red.) *Women, Media and Sport - Challenging Gender Values*, London: Sage.

Kane, Mary Jo & Lenskyj, Helen Jefferson (2003) *Media Treatment of Female Athletes: Issues of Gender and Sexualities*, I: Wenner, Lawrence A (red.) *MediaSport*, London: Routledge.

Kessler, Evelyn S (1976) *Women – An Anthropological View*, London: Holt, Rinehart and Winston.

Koivula, Nathalie (1999a) *Gender in Sport*, Edsbruk: Akademitryck.

Koivula, Nathalie (1999b) *II Perceived characteristics of sports classified as gender-neutral, feminine and masculine*, I: *Gender in Sport*, Edsbruk: Akademitryck.

- Koivula, Nathalie (1999c) *III Gender stereotyping in televised media sport coverage, I: Gender in Sport*, Edsbruk: Akademitryck.
- Larsson, Håkan (2001) *Iscensättning av kön i idrott – En nutidshistoria om idrottsmannen och idrottskvinnan*, Stockholm: HLS.
- Messner, Michael A (2003) *Taking the Field - Women and Men in Sports*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Nilsson, Åsa (2000) *Kvantitativ innehållsanalys, I: Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.) Metoder i kommunikationsvetenskap*, Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, Åsa & Severinsson, Ronny (2001) *Trender och traditioner i svensk morgonpress 1987 – 1999*, Göteborg: Göteborgs universitet.
- Olofsson, Eva (1989) *Har kvinnorna en sportslig chans? – Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet*, Umeå: Umeå universitet, Pedagogiska Institutionen.
- Rowe, David (2004a) *Critical Readings: Sport, Culture and the Media*, Bell & Bain Ltd.
- Rowe, David (2004b) *Sport, Culture and the Media – The Unruly Trinity – 2nd edition*, Glasgow: Bell & Bain Ltd.
- Scambler, Grahan (2005) *Sport and society: history, power and culture*, Maidenhead: Open University Press.
- Stevenson, Deborah (2004) *Women, Sport and Globalization: Competing Discourses of Sexuality and Nation*, I: Rowe, David (red.) *Critical Readings: Sport, Culture and the Media*, Bell & Bain Ltd.
- Wallin, Ulf (1998) *Sporten i spalterna – Sportjournalistikens utveckling i svensk dagspress under 100 år*, Kungälv: Livréna Grafiska AB.
- Wenner, Lawrence A (2003) *MediaSport*, London: Routledge.
- Wenner, Lawrence A & Gantz, Walter (2003) *Watching Sports on Television: Audience Experience, Gender, Fanship, and Marriage*, I: Wenner, Lawrence A (red.) *MediaSport*, London: Routledge.
- Whannel, Gary (2003) *Reading the Sports Media Audience*, I: Wenner, Lawrence A (red.) *MediaSport*, London: Routledge.
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000) *Diskursanalys som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur.
- Opublicerade källor***
- Tolstoy, Markus (2004) *Sportmagasinets idrottsbevakning ur ett könsteoretiskt perspektiv*, Örebro: Örebro universitet.

Tidskrifter och dagstidningar

Dahlén, Peter & Helland, Knut (2002) *Sport og medier*, I: Norsk Medietidsskrift, årg. 9, nr. 2/2002.

Eriksson, Joakim (2006) *Kvinnor får mindre plats i spalterna*, I: Nerikes Allehanda 2006-03-09.

Larsson, Håkan (2005) *Idrottens genus. En forskningsgenomgång* I: Kvinnovetenskaplig tidskrift 1/2005.

Karlgren, Torbjörn (2006) "Sporten dissas damerna", I: Journalisten 4-10 april/2006.

Karlgren, Torbjörn (2006) *Här är Judit med i rubriken i alla fall*, I: Svensk Idrott nr. 5/2006.

Sporttyckarna, I: Nerikes Allehanda 2006-03-11.

Sundberg, Monica (2006) *Fortsatt männens värld?* I: Karlskoga-kuriren 2006-03-08.

Internetkällor

Bergslagsposten.

www.bergslagsposten.se

Abalo, Ernesto Caldera & Danielsson, Martin (2006) *Om aktiva herrar för aktiva herrar: Mediesporten och dess publik*, Växjö: Växjö universitet, Institutionen för samhällsvetenskap. www.idrottsforum.org/articles/abalo_danielsson/abalo_danielsson060118.html - 2006-05-21.

Eriksson, Göran (2006) "Det här är lycka": *Om sportjournalistikens inkluderande mekanismer*, I: Camuër, Leonor & Nohrstedt, Stig-Arne (red.) *Mediernas vi och dom: mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen: rapport*, Stockholm: Fritze. www.regeringen.se/content/1/c6/05/86/34/fe68999e.pdf - 2006-05-21.

Idrott, kön och genus – en kunskapsöversikt (2003), I: Sveriges Riksidrottsförbund. www.rf.se/files/%7BF6298281-C394-414F-BA8C-E48B6D29C97C%7D.pdf - 2006-05-21

Knight, Jennifer L (2001) *He's a laker; She's a "Looker": The consequences of Gender-Stereotypical portrayals of male and female athletes by the print media – 1*. www.findarticles.com/p/articles/mi_m2294/is_2001_August/ai_82782447/print - 2006-05-21.

Kvinnor och män inom idrotten 2004 – statistik från Riksidrottsförbundet (2004), I: Sveriges Riksidrottsförbund. www.rf.se/files/%7BFCBD29CF-9536-4EEC-8398-B0DD827CF1B9%7D.pdf - 2006-05-21

Nerikes Allehanda.
nerikes.se

Nya-Wermlands Tidningens AB.
www.nwt.se

Officiell hemsida för Svenska Ishockeyförbundet

www.swehockey.se - 2006-05-22

Ringfjord, Britt-Marie (2005) *Bilder av idrottskroppen*, Växjö: Växjö universitet, Institutionen för samhällsvetenskap.

www.idrottsforum.org/articles/ringfjord/ringfjord050517.html - 2006-05-21

Svenska Fotbollsförbundet

www.svenskfotboll.se - 2006-05-22

Sveriges Riksidrottsförbund – Idrottshistoria – Bakgrund.

www.rf.se/t3.asp?p=107370 - 2006-05-21

Sveriges Riksidrottsförbund – Idrottshistoria – Bildandet den 31 maj 1903.

www.rf.se/t3.asp?p=107372 - 2006-05-21

Örebro län – Regionen – Regionfakta – Kultur och fritid.

orebrolan.se/templates/pageiframe_361.aspx - 2006-05-21

Kodchema

Medium

- 1 Nerikes Allehanda
- 2 Karlskoga Tidning
- 3 Bergslagsposten

Månad

- 1 januari
- 2 februari
- 3 april
- 4 maj
- 5 juli
- 6 augusti
- 7 oktober
- 8 november

Veckodag

- 1 måndag
- 2 tisdag
- 3 onsdag
- 4 torsdag
- 5 fredag
- 6 lördag
- 7 söndag

Innehållstyp

- 1 lokal artikel
- 2 krönika
- 3 lokal notis
- 4 nationell artikel
- 5 nationell notis

Dam- eller herraktör

- 1 kvinna
- 2 man
- 3 både man och kvinna
- 4 ingetdera

Textstorlek (spalt cm)

000-999

Foto/Illustration

- 1 ja
- 2 nej

Fotostorlek (cm x cm)

000-999 x 000-999

Idrott

- 01 allmänt
- 02 alpint
- 03 bandy
- 04 basket
- 05 bowling
- 06 boxning
- 07 cykel
- 08 dans
- 09 friidrott
- 10 fotboll
- 11 golf
- 12 handboll
- 13 innebandy
- 14 ishockey
- 15 judo
- 16 motor
- 17 orientering
- 18 skidor
- 19 skridsko
- 20 speedway
- 21 tennis
- 22 volleyboll
- 23 äventyrslopning
- 24 ridsport
- 25 bilsport, rally
- 26 bågskytte
- 27 minirace, radiostyrda bilar, gokart
- 28 simhopp
- 29 bilorientering
- 30 folkrace
- 31 biljard
- 32 brottning
- 33 karate
- 34 bordtennis
- 35 konståkning, israce
- 36 skytte
- 37 gymnastik
- 38 simning
- 39 vattenskidor
- 40 snowboard
- 41 fäktning
- 42 kanot
- 43 boule
- 44 baseboll
- 45 segling
- 46 tyngdlyftning
- 47 softboll
- 48 båtsport
- 49 rugby
- 50 badminton
- 51 biljard
- 52 draghund
- 53 darts

Bilaga 1 Kvantitativa tabeller

Tabell 2. Könsfördelningen inom enskilda lokala dagstidningar

	Nerikes Allehanda	Bergslags- posten	Karlskoga Tidning	Totalt
Text				
<i>Kvinnor</i>	14.5	15.3	9.4	12.9
<i>Män</i>	77.5	74.7	76.6	76.6
<i>Övrigt</i>	8	10	14	10.5
<i>Totalt</i>	100	100	100	100
<i>Antal artiklar</i>	643	299	555	1497
<i>Utrymme</i>	16941	8855	13907	39703
Lokal text				
<i>Kvinnor</i>	15.5	17.1	8.6	12.9
<i>Män</i>	76.7	70.7	76.6	75.6
<i>Övrigt</i>	7.8	12.2	14.8	11.5
<i>Totalt</i>	100	100	100	100
<i>Antal artiklar</i>	412	164	495	1071
<i>Utrymme</i>	12026	5473	12427	29926
Bild				
<i>Kvinnor</i>	19.5	23.7	12.2	16.9
<i>Män</i>	69.1	62.7	73	69.8
<i>Övrigt</i>	11.4	13.6	14.8	13.3
<i>Totalt</i>	100	100	100	100
<i>Antal bilder</i>	302	150	211	663
<i>Utrymme</i>	43602	17603	48677	109 882
Lokal bild				
<i>Kvinnor</i>	20.5	25.5	10.2	16.2
<i>Män</i>	66.4	55.5	74.1	68.7
<i>Övrigt</i>	13.1	19	15.7	15.1
<i>Totalt</i>	100	100	100	100
<i>Antal bilder</i>	221	87	194	502
<i>Utrymme</i>	35874	12345	45998	94217

Kommentar: "antal artiklar" och "antal bilder" anger antal, "utrymme" vid text anges i spaltcentimeter och vid bild i kvadratcentimeter. Procentsiffrorna avser utrymmets procentuella fördelning.

Tabell 2 visar att det inte finns ansevära skillnader i könsfördelningen dagstidningar emellan. Idrottsskivinnor marginaliseras i alla tre dagstidningar inom de flesta kategorierna. NA tilldelar idrottsskivinnor cirka 15 procent av text- och cirka 20 procent av bildutrymmet. Män får cirka 77 procent av textinnehållet och 66-69 procent av bilderna. BP bevakar idrottsskivinnor i 15 respektive 24 procent av det totala text- och bildinnehållet. I det lokala materialet tilldelas idrottsskivinnor 17 respektive 25,5 procent av text och bild. Idrottsmän i sin tur får 74 respektive 63 procent av det totala text- och bildutrymmet. I den lokala fördelningen tilldelas män 71 och 56 procent av text och bild. KT tilldelar idrottsskivinnor cirka 9 procent av textutrymmet och 10-12 procent av bilderna. Män bevakas i 77 procent av texterna och 73-74 procent av bilderna.

Tabell 3. Könsfördelningen inom enskilda tidsperioder

	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Övrigt</i>	<i>Totalt</i>
Period I				
Total text	9.3	81.3	9.4	100
Antal artiklar	53	293	43	389
Utrymme	1001	8719	1002	10721
Total bild	9.6	80	10.4	100
Antal artiklar	21	130	15	166
Utrymme	2584	21498	2775	26857
Period II				
Total text	9.9	78	12,1	100
Antal artiklar	54	322	46	422
Utrymme	1107	8719	1339	11165
Total bild	14.3	70.9	14,8	100
Antal artiklar	24	138	28	190
Utrymme	4668	23083	4803	32554
Period III				
Total text	24.9	67.4	7.7	100
Antal artiklar	65	214	28	307
Utrymme	1923	5201	587	7711
Total bild	32.4	61.3	6.3	100
Antal artiklar	36	93	7	136
Utrymme	6506	12302	1263	20071
Period IV				
Total text	11.3	76.7	12	100
Antal artiklar	49	288	42	379
Utrymme	1144	7782	1225	10151
Total bild	15.8	65.2	19	100
Antal artiklar	21	130	20	171
Utrymme	4820	19812	5770	30402

Tabell 8. Den lokala mediesportens könsfördelning utifrån idrottens genuskategorisering

	<i>Kvinna</i>	<i>Man</i>	<i>Övrigt</i>	<i>Totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>Utrymme</i>
Total text					1457	38526
Feminina idrotter	29.3	26.3	44.4	100	28	692
Maskulina sporter	7.8	87.5	4.7	100	1096	30094
Genusneutrala idrotter	31.4	45.4	23.2	100	335	7740
Total bild					644	106 976
Feminina sporter	29.6	0.4	70,0	100	14	2767
Maskulina idrotter	9.7	81.1	9.2	100	488	83079
Genusneutrala sporter	41.3	41.5	17.2	100	142	21130

Bilaga 2 Genusbeteckning

6.2.3 Genusbeteckning av idrottslag med samma namn för båda könen

Nerikes Allehanda

1) Karlslunds IF (KIF): fotboll

1. SM-slutspelsklara KIF värvar två försvarare

KIF Örebros allsvenska damer är klara för SM-slutspel i 5-manna efter söndagens regionala gruppspel i Vara.

2. Tre nya i KIF

Karlslunds IF har klart med tre nyförvärv inför årets fotbollssäsong då laget byter serie och spelar i division 2 västra Götaland.

2) Örebro Hockey (HC Örebro): hockey

1. ”Jag förstår frustrationen” – Fjärde raka utan seger för Örebro

Örebro Hockey förlorade seriefinalen med 6-3 på bortaplan och det hårdtsatsande laget är nu hela tio poäng efter Mariestads Bois.
- Jag förstår att supportrar och andra känner frustration, säger Örebrotränaren Pelle Hånberg.

2. Örebrodamerna vann premiären med besvär

Örebro Hockeys damer vann premiären – men bara med 2-1 (1 – 0, 1 – 0, 0 – 1).

3) IFK Kumla: innebandy

1. Sensationen tappade taget – Kumlas heta innebandytjejer gav bort en tvåmålsledning med bara 17 sekunder kvar

En makalös vändning under matchens sista 17 sekunder

lurade IFK Kumlas damer på ytterligare tre poäng i innebandyns division 1. Östra SK:s Rebecka Sunesson slog till två gånger om, när Kumlaspelarna gick och väntade på slutsignalen, och fastställde slutresultatet till 4 – 4 (0 – 2, 2 – 0, 2 – 2, 0 – 0).

2. Ny storförlust drabbade Kumla

IFK Kumlas innebandyherrar åkte på ännu en storförlust när laget på bortaplan förlorade mot Lesjöfors/Filipstad med 10 – 3 (3 – 1, 4 – 1, 3 – 1). Laget med snittålder på knappt 20 år är helt enkelt ute på djupt vattnen i division 1 mellersta.

Karlskoga Tidning

1) Karlskoga innebandy (KIB): innebandy

1. Damlaget tog storseger mot jumbon

Karlskoga innebandys damlag tog en storseger i lördagens division 2-match i Arvika sporthall mot Dottevik. KIB vann med 9-3.

2. KIB kvar i bottenträsket – Usel period i mittenakten blev Karlskogas fall mot Vidingsjö

Ungefär fem minuter i andra perioden förstörde för Karlskogas innebandy i gårdagens hemmamatch mot Vidingsjö.

Bortalaget gick då från 1 – 1 till 4 – 1 – sen hjälpte det inte att KIB reducerade två gånger.

2) KFUM Karlskoga: basket

1. KFUM-herrarna tog en seger på bortaplan...

KFUM Karlskogas herrbasket-

lag vann lördagens
bortamatch mot Karlstad B.”

2. ... men damerna kunde inte hänga med Arvika

För KFUM Karlskogas damlags
del slutade lördagsutflykten
till Arvika med storstryk.

3) Djurgården: fotboll (nationell artikel)

1. Reservmålvakten ordnade dubbeln åt Djurgårdens IF...
2. ... och damerna segrade också

Bilaga 3 Presentation av tidningsartiklarna

Presentationen sker utifrån de tre lokala dagstidningarna, först damer och sedan herrar. Inom varje kategori presenteras artiklarna i storleksordning, den mest omfattande presenteras först.

Nerikes Allehanda

Damer

1. NA 28/10: Bettan är svensk boxnings framtid

Artikeln som var som mest omfattande om idrottsskvinnor under den undersökta tidsperioden av alla tidningar. Huvudaktören är Bettan Kerstin Andersson, aktuell som ny ordförande i Svenska Boxningsförbundet.

2. NA 28/7: Med OS som mål (på bilagans första sida) och Forsar fram mot nya mål

Ett reportage vars huvudaktör är kanotisten Karin Johansson, aktuell för en kommande tävling i Europamästerskapen i Poznan.

3. NA 28/4: Tjejerna som ska sparka Glanshammar till toppen (på bilagans första sida) och Vi spelar inte för att komma trea. Förra säsongen orkade inte Glanshammar hela vägen – det ska laget göra i år

Artikeln beskriver fotbollslaget Glanshammars IF, aktuellt för den kommande seriepremiären i division 2.

4. NA 24/10: Sensationen tappade taget – Kumlas heta innebandytjejer gav bort en tvåmålsledning med bara 17 sekunder kvar

Matchreferat, matchen mellan IFK Kumla och Östra SK i innebandy slutade med oavgjort.

Herrar

5. NA 29/10: Otillåtna tacklingar och getter i nätet – stora kulturskillnader för örebroarna som blev fotbollsproffs i Grekland (på bilagans första sida) och Rena grekiskan att vara proffs på fotbollens bakgård

Artikelns huvudaktörer är fotbollspelarna Johan Wallinder och Jonas Pelgander, proffs i ett grekiskt fotbollslag. Reportaget skildrar deras liv där.

6. NA 26/10: Røjler: Jag blir besviken om jag lämnar OS utan medalj

Reportagens huvudaktör är skridskoåkaren Johan Røjler, aktuell då han ska delta i två världscuptävlingar, där han, om han presterar bra, har chansen att ta sig till vinter-OS i Turin 2006.

7. NA 29/1: ”Vi ska satsa på spelare som brinner ”

Porträttens huvudaktör är Staffan Tholson, aktuell som ny sportchef i hockeyklubben HC Örebro.

Bergslagsposten

Damer

8. BP 29/7: *Tuff start har gett resultat – Sara Malmlöv och Sara Thörnberg trivs med volleybollivet*

Artikelns huvudaktörer är Sara Malmlöv och Sara Thörnberg, aktuella för att ha spelat en turnering i Belgien med juniorlandslaget i volleyboll.

9. BP 28/7: *Julia Stolt siktar på SM-guld i dragracing*

Reportage om dragraceföraren Julia Stolt.

10. BP 28/7: *När Erika trampar på gasen får killarna se upp*

Reportage om folktraceföraren Erika Wirenberg.

11. BP 24/1: *Hat trick av Marie Brunning – Första segern för Noras innebandydamer*

Matchreferat, matchen mellan Nora IBK och Fröjereds IF slutade med 5-4 i innebandy.

Herrar

12. BP 27/10: *Äkta glädje i Lindehov – Äntligen första segern*

Matchreferat, matchen mellan Lindlöven och Sunne slutade med 7-2.

13. BP 26/7: *Fredrik – en Bergsäker endurovinnare i skogen*

Reportage om enduroföraren Fredrik Berg.

14. BP 25/7: *Kenneth satsar på fjärde raka SM-guldet*

Reportage om backraceföraren Kenneth Olsson.

Karlskoga Tidning

Damer

15. KT 25/7: *Tillbaka i toppen – men VM-medaljen den dröjer*

Artikelns huvudaktör är simhopperskan Anna Lindberg. Artikeln är nationellt skrivet men har lokal anknytning.

16. KT 2/5: *Skilda världar på Kilsta*

Matchreferat, matchen mellan Rävåsen och Saltänge slutade 1-4 i premiären av division 2.

17. KT 26/7: *Anna Karlsson laddar inför EM*

Artikelns huvudaktör är kanotisten Anna Karlsson som intervjuas inför kommande EM.

18. KT 24/10: *Förlust igen för Karlskoga Ibs damer – fortsatta problem med målskyttet*

Matchreferat, matchen mellan Karlskoga och Skoghall slutade med 1-6 i innebandy.

Herrar

19. KT 31/10: *Martin Strandfeldts BIK reste sig efter mycket tung vecka – skönaste och viktigaste segern och Bofors tog kommandot direkt – och släppte det aldrig*

Matchreferat, matchen mellan Bofors och Björklöven slutade med 3-1.

20. KT 29/4: *Niklas har alltid haft SIK som klubben i sitt hjärta – Nye lagledaren och hjälptränaren tror på 3-0 mot Hertzöga*

Reportage, huvudaktör är division 3-laget Strömtorps nye lagledare och hjälptränare i fotboll.

21. KT 24/1: *Därför var Karlskogas stjärnbowlare borta från spel i fem år – Anders Wåhlstedt tillbaka som en nyckelspelare i Nobel som vill till allsvenskan*

Reportage om bowlaren Anders Wåhlstedt.